

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MALİYE ANABİLİM DALI
MALİ HUKUK BİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

VERGİ İCRA HUKUKU'NDA HACİZ VE
ELEKTRONİK HACİZ UYGULAMASI

ATAKAN YILDIRIM

2501170458

TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. HABİBYILDIZ

İSTANBUL, 2021

ÖZ

VERGİ İCRA HUKUKUNDA HACİZ VE ELEKTRONİK HACİZ UYGULAMASI

Atakan YILDIRIM

Kamu hizmetleri süreklilik gösteren ve topluma yarar sağlayan hizmetlerdendir. Bu hizmetlerin yapılabilmesi için kamu alacaklarına ihtiyaç duyulur. Bu durum, kamu alacaklarının mükelleflerden zamanında ve eksiksiz şekilde tahsil edilmesinin önemini artırır. Türkiye’de kamu alacaklarının vadesinde ve eksiksiz şekilde ödenmemesi durumuna yönelik olarak cebren tahsil süreci başlatılır. Bu sürecin usul ve esasları ise 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun’da (AATUHK) yer alır. Kamu alacaklarının cebren tahsilinde haciz uygulaması en etkili yöntem olarak ifade edilebilir. Borçlunun mal bildiriminde belirttiği mal varlığı ya da alacaklı tahsil dairesi tarafından borçlunun re’sen tespit edilen mal varlığı üzerinde haciz işlemi gerçekleştirilir. Kamu alacağına yetecek miktarda mal varlığının haczi gerçekleştirildikten sonra satış yapılarak kamu alacağı tahsil edilir. Kamu alacağının daha hızlı ve etkin şekilde tahsilinin sağlanması için Türkiye’de 2008 yılından itibaren elektronik haciz yöntemi kullanılmaktadır. Bu çalışmada elektronik haciz işleminin uygulanması ile bu süreçte taraflar arasında yaşanan bazı sorunlara yer verilmiştir. Çözüm önerileri sunularak elektronik haciz uygulamasının etkinliğinin artırılması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Elektronik Haciz, Haciz, Kamu Alacağı.

ABSTRACT

CONFISCATION AND ELECTRONIC CONFISCATION

APPLICATION IN TAX EXECUTION LAW

Atakan YILDIRIM

Public services are sustainable and beneficial to society. Public claims are needed to maintain these services. Due to the fact that collecting public claims from the taxpayers in a timely and complete manner is highly important. In case of any non-payment is occurred by taxpayers, the compulsory collection process is initiated. In the Turkish tax system, the public claims are persuasive in the context of law related to the method of public claims (article number 6183). Confiscation is one of the most effective methods of collecting dues. Confiscation can be made on the assets specified by the taxpayers in the property declaration or on the assets of the debtor determined by the tax administration. Accordingly, properties will be liquidated in the auction and the dept will be settled. Electronic application of confiscation is used since 2008 in Turkey and made to ensure a more rapid and effective collection of public claims. This system, which can still be effectively implemented in terms of deposit accounts and instruments in banks, the collection of public claims and, the activity of these collections are emphasized. In this study, some problems between the parties in this process with the implementation of the electronic confiscation process are included. It is aimed to increase the effectiveness of electronic confiscation applications by offering solutions and suggestions.

Keywords: Electronic Confiscation, Confiscation, Public Receivables.

ÖNSÖZ

Kamu alacaklarının tahsili 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun (AATUHK) ile düzenlenmiştir. Kamu alacaklarının cebren tahsili, kamu borçlusu tarafından vadesinde ödenmeyen kamu alacaklarının borçludan zorla alınmasıdır. Bu çalışmanın içeriğini kamu alacaklarının cebren tahsil yollarından biri olan haciz oluşturmaktadır. Haciz uygulaması esnasında mükelleflerin mal, hak ve alacaklarına el konulduğundan mümkün olduğu kadar mükelleflerin menfaatlerinin korunması gerekir.

Bu araştırmada 5479 sayılı kanunla 6183 sayılı AATUHK'nın 79. Maddesinde yapılan değişiklikle getirilen e-haciz incelenmiştir. Özellikle Türkiye uygulaması ve karşılaşılan sorunlar, çözüm yollarına yer verilmiştir.

Akademik hayata adım atmamı sağlayan saygıdeğer Prof. Dr. S. Ateş OKTAR'a, tezimin yazımı esnasında her zaman destek olan kıymetli danışman hocam Prof. Dr. Habib YILDIZ'a, yüksek lisansa başlamam konusunda beni hep cesaretlendirmiş olan rahmetli babam Yusuf Ataner YILDIRIM ve annem Nazan Güler YILDIRIM, kardeşim İrem YILDIRIM ve Avukat Nilgün HARAÇ TURAN'A teşekkür ederim. Tezimin vergi hukuku alanında çalışan araştırmacılara faydalı olmasını temenni ederim.

İstanbul, 2021

Atakan YILDIRIM

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖZ.....	iii
ÖNSÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER	vi
KISALTMALAR LİSTESİ.....	x
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KAMU ALACAĞI, KAMU ALACAĞININ KORUNMASI VE CEBREN TAHSİLİ

1.1. Kamu Alacağı.....	4
1.1.1. Kamu Alacağı ve Vergi Alacağı Kavramları.....	4
1.1.2. Kamu Alacağının Kapsamı.....	6
1.1.2.1. 6183 Sayılı Kanun'un 1. Maddesi Kapsamına Giren Kamu Alacakları	6
1.1.2.2. 6183 Sayılı Kanun'un 2. Maddesi Kapsamına Giren Kamu Alacakları	8
1.1.2.3. Kendi Kanunlarındaki Atıf Gereğince 6183 AATUHK'ye Göre Takip Edilen Alacaklar.....	8
1.1.3. Kamu Alacağının Tarafları	9
1.2. Kamu Alacağının Korunması	9
1.2.1. Kamu Alacağını Koruma İhtiyacı.....	10
1.2.2. Kamu Alacağını Korumak İçin Kullanılan Yöntemler.....	10
1.2.2.1. Teminat İsteme	11
1.2.2.2. İhtiyati Haciz	12
1.2.2.3. İhtiyati Tahakkuk	15
1.2.2.4. Rüçhan Hakkı	16
1.2.2.5. Kamu Alacaklarını Kesip Ödemek Zorunda Olanların Kamu Alacaklarından Sorumluluğu.....	16
1.2.2.6. Kamu Alacağı Ödenmeden Yapılamayacak İşlemler	17

1.2.2.7. Tahsil Edilen Kamu Alacaklarından Yapılacak Reddiyat	
Sebebiyle Mahsuplar	18
1.2.2.8. İptal Davası	18
1.2.2.9. Tasfiye Memurlarının Sorumluluğu.....	19
1.2.2.10. Sermayesi Paylara Bölünmemiş Ortaklığın Feshinin	
İstenmesi.....	19
1.2.2.11. Limited Şirketlerde Kamu Borçlarından Sorumluluk	20
1.2.2.12. Kanuni Temsilcilerin Sorumluluğu.....	21
1.2.2.13. Birleşme, Devir, Bölünme, Şekil Değiştirme Hallerinde	
Sorumluluk	22
1.3. Kamu Alacağının Cebren Tahsili	22
1.3.1. Cebren Tahsil Kavramı.....	22
1.3.2. Kamu Alacaklarının Cebren Tahsili İçin Mülkiyet Hakkına	
Müdahalenin Sınırları.....	23
1.3.3. Kamu Alacaklarında Cebren Tahsilata Gidilmesinin Koşulları	27
1.3.3.1. Kamu Alacağının Vadesinde Ödenmemesi.....	28
1.3.3.2. Ödeme Emrinin Borçluya Tebliği	28
1.3.3.3. Ödeme Emrinde Verilen Sürede Borcun Ödenmemesi.....	30
1.3.4. Kamu Alacaklarının Cebren Tahsil Yöntemleri	31
1.3.4.1. Teminatlı Alacaklarda Takip.....	32
1.3.4.2. Haciz Yoluyla Takip	33
1.3.4.3. İflas Yoluyla Takip.....	33
1.4. Vergi İcra Hukuku ve İcra İflas Hukuku Karşılaştırması.....	36

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRK VERGİ HUKUKUNDA HACİZ UYGULAMASI

2.1. Haciz Kavramı ve Hukuki Niteliği.....	39
2.2. Haciz Uygulaması	41
2.2.1. Taşınır Malların Haczi.....	43
2.2.2. Taşınmaz Malların Haczi.....	50
2.2.3. Yetişmemiş Malların Haczi	52
2.2.4. Haczedilemeyen Mal ve Haklar.....	53

2.2.5. Kısmen Haczedilebilen Gelirler	57
2.2.6. Haczedilen Malların Satışı.....	57
2.2.6.1 Taşınır Malların Satışı.....	58
2.2.6.2. Taşınmaz Malların Satışı.....	61
2.2.7. Hacze İştirak ve Rüçhan Hakkı	66
2.2.7.1. Üçüncü Kişiler Tarafından Yapılan Hacze Kamu Alacağının İştiraki.....	68
2.2.7.2. Kamu Alacağının Rehinli Alacak Karşısındaki Önceliği	69
2.2.7.3. Mirasın Reddi Borçlunun İflası ve Terekenin Resmi Tasfiyeye Tutulması Durumunda Kamu Alacağının Önceliği.....	70
2.2.8. Haciz Uygulamasında İstihkak İddiaları	71
2.2.9. Aciz Hali	74

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KAMU ALACAKLARININ CEBREN TAHSİLATINDA ELEKTRONİK HACİZ UYGULAMASI

3.1. Elektronik Haciz Uygulaması ve Mahiyeti	75
3.2. e-Haciz Uygulamasına Yönelik Hukuki Düzenlemeler	77
3.3. e-Haciz Süreci	78
3.3.1. Bankalar Nezdinde e-Haciz Uygulaması.....	78
3.3.2. Taşıtların e-Haczi.....	79
3.3.3. Gayrimenkullere e-Haciz Konulması	80
3.3.4. Herhangi Bir İşverene Bağlı Olarak Çalışan Kamu Borçlusunun Banka Hesaplarında Bulunan Hak ve Alacaklarına e-Haciz Konulması	80
3.4. Elektronik Haciz İşlemleri Sırasında Mülkiyet Hakkına Yapılan Müdahalenin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Kapsamında Değerlendirilmesi	81
3.5. Elektronik Haciz Uygulamasının Vergi Mahremiyeti Yönünden Değerlendirilmesi	82
3.6. e-Haciz Uygulamasının Olumlu Yönleri.....	83
3.6.1. Tahsilatın Süratle Yapılması	83

3.6.2. Kamu Alacaklarının Tahsilatının Artırılması	84
3.7. e-Haciz Uygulaması Sırasında Yaşanan Bazı Sorunlar.....	84
3.7.1. Mükellefler Hakkında Gerekli Araştırmalar Yapılmadan Bankalara Haciz Bildirisi Gönderilmesi.....	85
3.7.2. Borcu Aşacak Şekilde Mevduata e-Haciz Uygulanması	86
3.7.3. Borçluların Birden Fazla Bankadaki Mevduat Hesaplarına Haciz Bildirisinin Gönderilmesi.....	88
3.7.4. Borç Ödenmesine Rağmen Haczin Kaldırılmaması	88
3.7.5. Vergi Dairesinden Alacağı Bulunan Mükelleflere e-Haciz Uygulanması.....	89
3.7.6. Banka Hesaplarına Süreklilik Arz Edecek Şekilde Haciz Konulması....	91
3.7.7. Emekli Aylıklarına Haciz Uygulanması	92
3.7.8. Usulüne Uygun Bir Ödeme Emri Tebliğ Etmeden Haciz İşlemine Başlanması	93
SONUÇ.....	95
KAYNAKÇA	101

KISALTMALAR LİSTESİ

AATUHK	: Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun
AIHM	: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AIHS	: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
a.g.e.	: adı geçen eser
CMK	: Ceza Muhakemesi Kanunu
e-Haciz	: Elektronik Haciz
GİB	: Gelir İdaresi Başkanlığı
HMK	: Hukuk Muhakemeleri Kanunu
İİK	: İcra ve İflas Kanunu
KDV	: Katma Değer Vergisi
KİK	: Kamu İhale Kanunu
KMYKK	: Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu
KYK	: Kredi ve Yurtlar Kurumu
MTV	: Motorlu Taşıtlar Vergisi
SGK	: Sosyal Güvenlik Kurumu
TMK	: Türk Medeni Kanunu
TTK	: Türk Ticaret Kanunu
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TDK	: Türk Dil Kurumu
VUK	: Vergi Usul Kanunu
vb.	: ve benzeri
vs.	: ve saire

GİRİŞ

Vergilendirme sürecinin aşamaları tarh, tebliğ, tahakkuk ve tahsil bölümlerinden meydana gelmektedir. Vergiyi doğuran olayla birlikte taraflar arasındaki vergi borcu ilişkisi tarh, tebliğ, tahakkuk eden verginin ödenmesiyle son bulur. Ödeme, vergi borcunu en doğal şekilde sona erdiren nedendir. Ödeme ile yükümlülük kendiliğinden yerine getirilmiş olur. Vergi ödevlisinin bu yükümlülüğü yerine getirmemesi durumunda ise cebren tahsilat yoluna gidilir. 6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Kanun amme hukukundan doğan alacakların tahsil edilmesine yönelik özel bir kanundur. Amme alacaklarının özel bir kanunla düzenlenme nedeni kamu alacaklarının özel niteliğidir.

Vadesinde ödenmeyen kamu alacaklarının tahsili, kamu yararı ve kamu hizmetlerinin devamlılığı açısından oldukça önemlidir. Devletin kamu alacakları haricinde kamu hizmetlerini karşılayabilecek kaynakları sınırlıdır. Bu nedenle kamu alacaklarının ilgili mükelleflerden süresinde ve tam olarak tahsil edilmesi önemlidir. Kanun koyucu bu kapsamda 6183 sayılı AATUHK’da kamu alacağını teminat altına alan düzenlemeler getirmiştir. Ayrıca, mükelleflerin kamu borçlarını zamanında ve eksiksiz ödememeleri durumunda uygulanacak cebren tahsilat yöntemleri öngörmüştür.

Cebren tahsilat süreci, borçluya ödeme emrinin tebliğ edilmesi ile başlar. Borçlu tarafından ödeme emrinin tebliğine rağmen borcun ödenmemesi ya da kanunen belirlenen süre içinde itiraz edilmemesi halinde borç kesinleşir ve diğer cebren tahsilat işlemlerine devam edilir. Borçluların en çok sıkıntıya düştükleri uygulama, haciz uygulamasıdır. Haciz uygulaması, cebren tahsil işlemlerinin belki de en etkili olanıdır. 6183 sayılı AATUHK’nın 62. Maddesi uyarınca kamu alacakları açısından haciz işlemi, borçluya ait olup borçlunun ya da üçüncü kişinin elinde bulunan taşınır ve taşınmaz malların, alacakların ve hakların kamu alacağına karşılık gelecek miktarına tahsil dairesi tarafından el konulmasını ifade eder.

Günümüzde kamu alacaklarının tahsilinin hızlandırılmasını sağlayan oldukça önemli bir uygulama mevcuttur. Bu uygulama, elektronik haciz (e-haciz) uygulamasıdır. Adı elektronik haciz olmakla birlikte, buradaki işlem, nitelik olarak nihayetinde bir haciz işlemidir. e-Haciz uygulaması, kamu alacaklarının hızlı şekilde tahsilini sağlar. Aynı zamanda posta ve kâğıt giderlerinden tarafları kurtarır. Tahsil dairelerinin ve diğer kurum ve kuruluşların haciz konusundaki yüklerini azaltmıştır. Bu bağlamda e-haciz, kırtasiyeciliği, zaman kaybını ve personelin iş yükünü azaltmaya yardımcı olur. Türkiye’de e-haciz uygulaması, 2008 yılında Gelir İdaresi Başkanlığı (GİB) tarafından geliştirilen proje ile başlamıştır. Sonrasında 6183 sayılı AATUHK’nın ilgili maddelerinde düzenlemeler yapılarak uygulamaya aktarılması sağlanmıştır. Haciz ve e-haciz uygulamaları sırasında yalnızca alacaklı tahsil dairesinin ya da kamu idaresinin menfaatleri değil, borçlunun hatta borçludan alacaklı bulunan üçüncü kişilerin de menfaati gözetilmelidir. Aksi halde borçlular ve diğer üçüncü kişiler zor durumda kalacaklardır.

“Vergi İcra Hukuku’nda Haciz ve Elektronik Haciz Uygulaması” başlıklı araştırmanın amacı haciz uygulaması ile son yıllarda uygulanmaya başlayan ve halen geliştirilmeye devam edilen e-haciz uygulaması konusunda uygulamada yaşanan sorunları tespit etmek ve çözüm önerileri getirmeye çalışmaktır.

Kamu alacaklarının tahsili 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun’a (AATUHK) göre yapılırken, özel hukuktan doğan alacakların takibi ise 2004 sayılı İcra İflas Kanunu hükümlerine göre yapılır. Devletin özel hukuktan doğan alacakları da 2004 Sayılı İcra İflas Kanunu hükümlerine göre takip ve tahsil edilir. Bu çalışmada Haciz ve e-haciz işlemleri 6183 Sayılı AATUHK açısından değerlendirilecektir.

Kamu alacaklarının cebren tahsili, kamu borçlusu tarafından vadesinde ödenmeyen kamu alacaklarının borçludan zorla alınmasıdır. Cebren tahsilat yollarından biri olan haciz uygulaması başta Danıştay olmak üzere yargı kararları, Genel Tebliğler, Hazine ve Maliye Bakanlığı’nın özelgeleri ışığında incelenecektir. Haciz işlemi idari bir işlem olduğundan idare hukuku boyutuyla, vergi idaresi haciz uygulaması ile bireylerin mülkiyet hakkına müdahale ettiğinden haciz uygulanması

sırasında kamu alacağının tahsil yetkisinin sınırları Anayasa Hukuku boyutuyla değerlendirilecektir.

Tez üç bölüm olarak düzenlenecektir. Birinci bölümde kamu alacağı, kamu alacağının korunması ve cebren tahsili yer alacaktır. Bu başlık kapsamında kamu alacağı ve vergi alacağı kavramları, bu alacakların kapsamı, tarafları, kamu alacağının korunması ve yöntemleri, cebren tahsil kavramı, kamu alacaklarının cebren tahsili için mülkiyet hakkına müdahalenin sınırları, kamu alacağında cebren tahsile başvurulmasının koşulları ve yöntemleri, vergi icra hukuku ve icra iflas hukuku karşılaştırması incelenecektir.

İkinci bölümde Türk Vergi Hukukunda haciz uygulaması ele alınmıştır. Bu kapsamda haciz kavramı, haczin uygulanması, haczedilen malların satışı, hacze iştirak ve rüçhan hakkı, haciz uygulamasında istihkak iddiaları ile aciz hali ile ilgili bilgiler verilecektir.

Üçüncü bölümde e-haciz konusu işlenecektir. e-haciz kavramı, bu konudaki hukuki düzenlemeler, e-haciz süreci, e-haciz uygulamasının mülkiyet hakkı ve vergi mahremiyeti açısından değerlendirilmesi, e-haciz uygulamasının olumlu yönleri ve yaşanan bazı sorunlar incelenecektir. e-Haciz uygulamasında yaşanan bazı sorunlar: mükellefler hakkında gerekli araştırmalar yapılmadan bankalara haciz bildirisi gönderilmesi, kamu alacağından daha yüksek tutarda mevduata bloke konulması, borçluların birden fazla bankadaki hesaplarına haciz bildirisi gönderilmesi, borç ödenmesine rağmen haczin kaldırılmaması, vergi dairesinden alacağı bulunan mükelleflere e-haciz uygulanması, banka hesaplarına süreklilik arz edecek şekilde haciz konulması, emekli aylıklarına haciz uygulanması, usulüne uygun bir ödeme emri tebliğ etmeden haciz işlemine başlanmasıdır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAMU ALACAĞI, KAMU ALACAĞININ KORUNMASI VE CEBREN TAHSİLİ

1.1. Kamu Alacağı

Devlet, toplum halinde yaşamının bir sonucu olarak ortaya çıkar. Egemenlik gücünü elinde bulunduran devlet, bu gücü sayesinde topluma çeşitli yükümlülükler getirir. Bu yükümlülüklerden başlıca olanı, kamusal ihtiyaçların karşılanması için bireylere getirilen kamu alacakları ve vergi alacaklarıdır. Devlet, kamu tüzel kişisi olarak bireylerin kamusal ihtiyaçlarını karşılar. Vergilerin toplanamaması veya geç toplanması kamusal ihtiyaçların karşılanması noktasında aksaklık yaratacaktır¹. Devlet, devletin organları ve diğer kamu tüzel kişilerinin sürekli şekilde gerçekleştirdikleri kamusal faaliyetlere kamu hizmeti denir. Vergilerin etkili bir kamu hizmeti sağlayacak tutarda alınması gerekir².

Kamu hizmetleri, kamu yararı amacıyla gerçekleştirilir. Kamu hizmetlerinin yapılabilmesi için bazı harcamaların yapılması gerekir. Harcamalar için de elde bir gelirin bulunması beklenir. Gelir ihtiyacının önemli bir bölümü vergiler aracılığıyla sağlanır³. Bu noktada kamu alacağı ve vergi alacağı kavramları gündeme gelir⁴.

1.1.1. Kamu Alacağı ve Vergi Alacağı Kavramları

1982 tarihli Anayasamızın “Vergi Ödevi” başlıklı 73. maddesine uyarınca herkes, mali gücüne göre kamu giderlerinin karşılığı olarak vergi ödemekle yükümlüdür. Vergiler kanunlarla getirilen bir yükümlülüktür⁵.

Vergilendirme yetkisi, devletin egemenlik gücü dolayısıyla sahip olduğu hukuki ve fiili gücü ifade eder. Vergilendirme yetkisi kavramını dar ve geniş olmak üzere ikili bir ayrıma tabi tutmak mümkündür. Dar anlamda vergilendirme yetkisi

¹ Salim Ateş Otkar, **Vergi Hukuku**, 12. bs., İstanbul, Türkmen Kitabevi, 2017, s. 303

² Yasemin Taşkın, “Vergi Aflarının Etkinliği”, **Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maliye Ana Bilim Dalı, İstanbul, 2006, s. 24.

³ Binhan Elif Yılmaz, **Maliye**, İstanbul, Der Yayınları, 2016, s. 68

⁴ Mehmet Tosuner ve Zeynep Arıkan, **Vergi Usul Hukuku**, İzmir, Kanyılmaz, 2011, s. 1.

⁵ Adnan Gerçek (a), **Türk Vergi Hukukunda Tahsilât İşlemi ve Etkinliği**, Bursa, Ekin, 2003, s. 4.

kavramı sadece vergiler yönünden sahip olunan yetkiyi ifade ederken, geniş anlamda vergilendirme yetkisi, vergiye ek olarak vergi benzeri gelirler ile bütçelerde yer alan kamu gelirlerini de içine alır⁶.

Vergi alacağı ilişkisi vergi idaresi ile mükellef arasındaki kamusal borç ilişkisidir. Vergi alacağı ilişkisinin geçtiği aşamalar VUK 19-24. maddesinde yer almaktadır. Bu beş aşama sırasıyla; vergiyi doğuran olayın gerçekleşmesi, verginin tarh edilmesi, verginin tebliğ edilmesi, verginin tahakkuk etmesi ve verginin ödenmesidir⁷. Kamu gelirleri, tahakkuk aşamasını geçerek tahsil edilebilir hale gelir ve kamu alacağı vasfına sahip olur⁸.

Tahsilat ve ödeme kavramlarına VUK’da sınırlı bir şekilde yer verilmiştir. Tahsilat alacakların toplanması veya süresi içinde ödemeyenlerden yasal yollarla alınması, ödeme (tediye) ise gerçekleşen bir alacağı para ile ödeme anlamına gelir⁹. Malı teslim eden, hizmet ifa eden, hakkını devreden edimi yerine getirdiği için alacaklı konumuna gelir. Alıcının ödeme yükümlülüğü doğar. Alıcının ödeme yükümlülüğü tahsil hakkını doğurur. Alacak-borç ilişkisinde alacaklının ödeme yapması sonucunda satıcı tahsil işlemi yapar¹⁰. Ödeme ile tahsil arasındaki fark; ödemenin rıza ile yapılması, tahsilin ise zora dayalı olmasıdır¹¹. Mükellefin borcunun ödememesi durumunda alacağın cebren tahsili, tahsilat aşamasının bir parçasıdır.

Vergilendirme işlemlerinin son aşaması olan tahsil işlemi tahsil işlemi gönüllü de olsa zorla da olsa vergi borcunun sona erdirir. Bu durum göz önüne alınarak tahsil kelimesi bir üst kavram olarak düzenlenmelidir. Bu sebeple VUK’un 23. maddesindeki “kanuna uygun surette ödenmesidir.” ifadesine ek olarak “vergi borcunu yerine getirmeyen mükelleften alacağın kanuni yollarla alınması.” ifadesi eklenmelidir¹².

⁶ Fevzi Rifat Ortaç, Hilmi Ünsal, **Genel Vergi Hukuku**, Ankara, Gazi Kitabevi, Yayın No: 225, 2019, s. 12.

⁷ Selim Kaneti, Esra Ekmekci, Gülsen Güneş, Mahmut Kaşıkçı, **Vergi Hukuku**, Filiz, 2019, s. 162.

⁸ Erdoğan Öner, **Vergi Hukuku**, 12. bs., Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2020, s. 185.

⁹ Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük, (Çevrimiçi), <https://sozluk.gov.tr/>, (Erişim Tarihi: 07.03.2021)

¹⁰ Aziz Taşdelen (a), Vergisel Açıdan Nakit Tahsilat Ve Ödemenin Belgelendirilmesi Ödevi, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 53, Sayı: 2, 2004, s. 146

¹¹ Sadık Kırbaş, **Vergi Hukuku**, 20 bs., Ankara, Siyasal Kitabevi, 2015, s. 130.

¹² Betül Hayrullahoğlu, Türkiye’de Vergi İdaresinin Tahsil Yetkisi ve Sınırları, **Doktora Tezi**, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maliye Ana Bilim Dalı, 2018, s. 5.

1.1.2. Kamu Alacağının Kapsamı

Kamu alacağı olarak ifade edilen kavram Türk Vergi Sistemine Amme Alacaklarının Tahsili hakkında kanun ile girmiştir. Diğer batılı ülkelerin vergi terminolojilerinde böyle bir ifade bulunmamaktadır¹³. Amme alacağı, devletin, amme hukukuna ve kamu gücüne dayanan idari işlemlerle elde ettiği kamu gelirleridir¹⁴.

1.1.2.1. 6183 Sayılı Kanun'un 1. Maddesi Kapsamındaki Kamu Alacakları

AATUHK'nın 1. maddesinde kamu alacaklarının kapsamı, gruplandırma yolu ile ifade edilmiştir. Kanunun bu şekilde gruplandırma yoluyla kamu alacaklarını tasnif etme nedeni, kamu hizmeti uygulanmasından doğan amme alacaklarının tek tek sayılmasındaki zorluk ve kanun düzenlenirken tespit edilmeyen fakat gelecekte 6183 Sayılı Kanun'a göre takip edilecek alacaklardır¹⁵. Maddeye göre kamu alacaklarının kapsamı aşağıdaki şekilde belirlenir:

a) Asli amme alacakları:

Asli kamu alacakları devlete, belediyelere ve il özel idarelerine ait olan resim, vergi, harç, para ve vergi cezaları ile yargılama giderleridir. Karşı görüşler bulunsa da 6183 Sayılı Kanun hükümlerinin Devlet, İl Özel İdaresi, Belediye haricindeki kurum ve kuruluşların üçüncü şahıslardan alacakları için uygulanması, bu alacakların kamu alacağı sayılmasını sağlamaz¹⁶. 6183 Sayılı Kanunda atıf bulunmadığı halde Devlet, İl Özel İdaresi, Belediye haricindeki kurum ve kuruluşların alacakları için 6183 Sayılı Kanun hükümleri uygulanırsa, uygulanan idari işlem, yetki unsuru bakımından sakat bir işlem olur¹⁷.

b) Fer'i kamu alacakları:

Gecikme zammı, gecikme faizi, haksız çıkma ve pişmanlık zammı ve faizleri ile tecil faizi fer'i nitelikteki amme alacaklarıdır. Fer'i amme alacakları, asli amme

¹³ Selahattin Tuncer, **Vergi Hukuku ve Uygulaması**, Ankara, Yaklaşım, 2003, s. 249.

¹⁴ Sıddık Sami Onar, **İdare Hukukunun umumi Esasları**, Cilt: 3, İsmail Akgün Matbaası, İstanbul 1960, s. 1647.

¹⁵ Binnur Çelik, **Kamu Alacaklarının Takip ve Tahsil Hukuku**, 3. bs., İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2018, s. 55.

¹⁶ Turgut Candan, **Açıklamalı Amme Alacakların Tahsili Usulü Hakkında Kanun**, 2. bs., Ankara, Maliye ve Hukuk Yayınları, 2011, s. 8.

¹⁷ Danıştay 9. Dairesi'nin 20.02.1990 tarih ve E: 1998/2271, K:1990/526 sayılı ilamı (Lexpera Bilgi Sistemi)

alacaklarına bağlıdır. Bu nedenle asli amme alacakları olmaksızın fer'i amme alacaklarının olması mümkün değildir. Fer'i kamu alacaklarında amaç, devletin uğradığı ekonomik kaybı engellemektir.

c) Takip giderleri:

Kamu alacaklarının cebren tahsili sebebi ile yapılan, ilan, haciz, muhafaza ve zor kullanma giderleri 6183 Sayılı yasa uyarınca tahsil edilir.

d) Amme hizmetinin uygulanmasından kaynaklanan alacaklar:

Devletin, il özel idarelerinin ve belediyelerin amme hizmeti uygulamasından doğan alacaklarının tahsili 6183 Sayılı Kanun'a göre yapılır. Bu tür alacaklara örnek olarak gösterilebilecek alacaklar şunlardır:

- Devlet hastanelerinde yapılan harcamaların karşılığını oluşturan alacaklar,
- Kambiyo mevzuatına göre ülkeye getirilmeyen ihracat bedellerinden fona aktarılması gereken kur farkları,
- 7126 Sayılı Sivil Müdafaa Kanununa göre belediye ve il özel idareleri bütçelerindeki ödeneğin süresi içinde Sivil Savunma Fonuna yatırılmamış tutarları,
- 3293 Sayılı Kanun uyarınca ödenecek uzman yetiştirme ücreti,
- İşletme imtiyazı bedelleri,
- Ölçüler ve ayarlar Kanunu'ndan doğan alacaklar¹⁸.

Sözleşme, haksız fiil ve haksız iktisaptan doğan amme alacakları yasanın 1. maddesi uyarınca 6183 Sayılı Kanun kapsamında değildir. Sözleşme, haksız fiil ve sebepsiz zenginleşmeden kaynaklanan amme alacakları için 2004 Sayılı İİK'ya göre takibat yapılır. Sözleşmeden doğan ihtilaflarda 6183 Sayılı Kanun veya özel hukuk hükümlerin uygulanıp uygulanmayacağı sözleşmenin mahiyetine göre değişir. Ancak idari sözleşmelerden doğan alacaklar 6183 Sayılı Kanun'a göre takip edilir¹⁹. Bir sözleşmede akit taraflarından biri idare ve sözleşmenin konusunun kamu hizmeti olması, ayrıca sözleşmenin bazı ayrıcalık ve üstün yetki unsurlarını içermesi halinde o sözleşme idari sözleşme olarak kabul edilir²⁰. Sözleşme veya haksız bir fiilden doğan kamu alacağının takip ve tahsilinin İcra ve İflas Kanunu'na göre yapılacağı

¹⁸ Mahmut Coşkun, **Açıklamalı - İctihatlı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun**, 4. bs., Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2021, s. 38.

¹⁹ Coşkun, **a.g.e.**, s. 35.

²⁰ Danıştay 8. Dairesi'nin 16.01.1985 tarih ve E:1984/495 , K:1984/46 sayılı ilamı (Lexpera Bilgi Sistemi)

anılan kanunun 47. maddesinde belirtilmiştir. Danıştay, kira sözleşmesinden doğan alacağın özel hukuk alanını ilgilendirdiğine ve bu konudaki anlaşmazlığın çözümünün adli yargı alanına girdiğine hükmetmiştir²¹.

1.2.1.2. 6183 Sayılı Kanun'un 2. Maddesi Kapsamına Giren Kamu Alacakları

6183 Sayılı Kanunun 2. maddesine göre, Tahsili Emval Kanunu'na atıf yapılan alacakların tahsilatı da 6183 Sayılı Kanun hükümlerine göre yapılır. Bu tür alacaklara örnek olarak gösterilebilecek alacaklar şunlardır:

- 442 sayılı Köy Kanunu'nun 45. maddesi uyarınca, yolsuz harcanan köy paraları,
- 2644 Sayılı Tapu Kanunu'nun 19. maddesi uyarınca, değer paha bedelleri,
- 2903 Sayılı Kanun'un 7. maddesi uyarınca, pamuk ıslah bedelleri,
- Asker Ailelerinden Muhtaç Olanlara Yardım Hakkında 109 Sayılı Kanun'un 7 ve 13. maddeleri uyarınca asker ailelerine yapılacak yardımlar,
- 4081 Sayılı Kanun uyarınca, çiftçi mallarını koruma bedelleri,
- 1593 Sayılı Umumi Hıfzısıhha Kanunu'nun 86. maddesinde yer alan mecburiyetlerin yerine getirilmemesi durumunda takip edilen kamu alacakları.

1.2.1.3. Kendi Kanunlarındaki Atıf Gereğince 6183 AATUHK'ya Göre Takip Edilen Alacaklar

Özel kanunlarında AATUHK'ye göre tahsili öngörülen alacakların tahsilatı 6183 Sayılı Kanun Hükümlerine göre yapılır. Bu tür alacaklara örnek olarak gösterilebilecek alacaklar şunlardır²²:

- 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi Kontrol Kanunu'nun 35. maddesi uyarınca, mutemet avansları,
- 4706 sayılı Hazineye Ait Taşınmazların Değerlendirilmesi Kanunu'nun 5. maddesine göre, milli emlak taksit bedelleri,

²¹ Danıştay 8. Dairesi'nin 25.01.2013 tarih ve E: 2012/11141, K: 2012/326 sayılı ilamı: Aktaran: Coşkun, a.g.e., s. 46.

²² Adnan Gerçek (b), **Kamu Alacaklarının Takip ve Tahsil Hukuku**, Bursa, Ekin, 2020, s. 8.

- 1567 Sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Kanunu’nun ek 4. maddesi uyarınca, para cezaları ve alacaklar,
- 5590 Sayılı Ticaret ve Sanayi Odaları, Borsaları ve Birliği Kanunu’nun 25. maddesi uyarınca, oda ve borsa aidatları,
- 2886 Sayılı Devlet İhale Kanunu’nun 75. maddesi uyarınca, ecrimisiller,
- 5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu’nun 88. maddesi uyarınca, SGK primleri,
- 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu’nun 35 ve 115. maddeleri uyarınca, hazine payı ve trafik cezaları,
- 351 Sayılı Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu Kanunu’nun 17. maddesi uyarınca, Kredi ve Yurtlar Kurumu (KYK), üniversite öğrencilerine belli koşullarda sağladığı öğrenim kredisi ve katkı kredisi ödemeleri,

1.1.3. Kamu Alacağının Tarafları

Alacak ve borç ilişkilerinde alacaklı ve borçlu olmak üzere iki taraf bulunur. Kamu alacakları açısından ise kamu borçlusu ve kamu alacaklısı kavramları kullanılır. Kamu alacaklısı olan devlet ve ilgili kamu idareleridir. Devletin mali yükümlülükler getirme, var olan yükümlülükleri değiştirme ya da kaldırma yetkisi bulunur. Aynı zamanda yükümlülüklerin uygulanması konusunda sorumluluk devlete aittir²³. Kamu alacaklısı olan kamu idareleri, AATUHK’nın 1. maddesine göre il özel idareleri ve belediyelerdir. Köy tüzel kişilikleri ise yanlış sarf edilen köy paralarının sorumlulardan tahsili konusunda kamu alacaklısı olurlar.

AATUHK’nın 3. maddesi uyarınca kamu borçlusu kavramı; amme alacağını ödemekle mükellef tutulan gerçek ve tüzel şahıslar, bu şahısların yasal temsilcileri ya da mirasçıları, vergi sorumlusu, vergi mükellefi, kefilleri ile yabancı kişi ve kurum temsilcilerini belirtir. Kamu borçlusu kavramı, Vergi Usul Kanunu’nda (VUK) tanımlanan vergi sorumlusu ile vergi mükellefini de kapsar.

1.2. Kamu Alacağının Korunması

Kamu hizmetlerinde kesinti yaşanmaması adına kamu alacaklarının süresinde tahsil edilmesi gerekir. AATUHK’de bu konuda ayrıntılı düzenlemeler yer alır. Bu

²³ Gerçek (b), **Kamu Alacaklarının Takip ve Tahsil Hukuku**, s. 25.

düzenlemelerin genelinde kamu alacaklarının tahsili konusunda devlete ve ilgili kamu tüzel kişilerine ayrıcalıklar tanınır²⁴.

1.2.1. Kamu Alacağını Koruma İhtiyacı

Kamu alacaklarının takip ve tahsilinde, kamu borçlularına ödeme kolaylığı sunulması önem taşır. Bu durumun yanı sıra, kamu alacakları korunarak bu alacakların süratli ve basit şekilde tahsil edilmesi sağlanmaya çalışılmıştır. Amme hizmetlerinin düzenli şekilde yapılabilmesi için kamu alacaklarının eksiksiz şekilde süresinde ödenmesi gerekir. Bu önemi nedeniyle kamu alacaklarının tahsili konusunda bazı güvence tedbirleri öngörülmüştür. AATUHK’da kamu alacaklarını koruyucu düzenlemelere yer verilmiştir. Bu düzenlemeler kamu alacağının tahsilini bekleyerek tahsil gerçekleşmezse cebri icraya gitmek yerine alacağın eksiksiz olarak daha kısa sürede tahsil edilmesine olanak tanır. Bu nedenle kamu alacaklarının tahsili konusunda ciddi avantaj içerirler. Bu düzenlemeler, kamu borçlusunu da kamu alacağının zamanında ve eksiksiz şekilde ödenmesi konusunda teşvik eder²⁵.

1.2.2. Kamu Alacağını Korumak İçin Kullanılan Yöntemler

AATUHK’nin 9-36. maddeleri arasında kamu alacaklarının korunmasına ilişkin hükümler bulunur. Bu yöntemler AATUHK’ya göre ihtiyati haciz, teminat isteme, ihtiyati tahakkuk ve diğer koruma hükümleridir. Diğer koruma yöntemleri içerisinde rüçhan hakkı, amme alacaklarını kesip ödemekle yükümlü olanların kamu alacaklarından sorumluluğu, amme alacağı ödenmeksizin yapılamayacak iş ve işlemler, tahsil edilen amme alacaklarından yapılacak reddiyat nedeniyle mahsuplar, iptal davası açılması, tasfiye memurlarının sorumluluğu, sermayesi paylara bölünmüş ortaklığın feshinin istenmesi, limited şirket ortaklarının sorumluluğu, kanuni temsilcilerin sorumluluğu ve birleşme, devir, bölünme ve şekil değiştirme hallerinde sorumluluk gibi yöntemler yer alır²⁶.

²⁴ Serdar Yılmaz, “Kamu Alacaklarının Tahsili Hukukunda İhtiyati Haciz Müessesesi ve İhtiyati Hacze Karşı Açılan Davalarda İdari Yargı Yerlerince Verilen Kararların Uygulanması”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt:61, Sayı:4, 2012, s. 1301-1308.

²⁵ Mine Toktaş, **Kamu Alacağının Korunmasında Tasarrufun İptali Davaları: Peçeleme ve Muvazaalı İşlemler**, Ankara, Seçkin Yayınları, 2009, s. 15.

²⁶ Zekeriya Emir, “Amme Alacaklarının Tahsilinde Karşılaşılan Güçlükler İle Erken Ödeme İndirimi”, **Vergi Raporu Dergisi**, Sayı: 26, 1997, s. 47-49.

1.2.2.1. Teminat İsteme

Kelime anlamı olarak güvence demek olan teminat²⁷, hukuki açıdan elde edilememe barındıran alacaklar açısından sağlanan güvenceyi ifade eder²⁸. Teminat kurumunun varlığı, alacaklıları rahatlatır. Aksi takdirde alacaklıların alacağın tahsili için haciz yolunu tercih etmeleri gerekir ki bu yol masraflı ve uzun bir yoldur. Teminatta kendine özgü yöntemle paraya çevirme söz konusu olduğu için alacaklı daha kısa sürede daha az masrafla alacağına kavuşur²⁹.

AATUHK'nin 9. maddesinde teminat istenebilecek haller düzenlenmiştir. Madde uyarınca, 213 sayılı VUK'un 344. maddesi bağlamında vergi ziyai cezası uygulanması gereken haller ve 359. Maddesine göre kaçakçılık suçunu oluşturan durumlara ilişkin kamu alacağının tarhı için gerekli işlemlere başlanması hali, teminat istenebilecek hallerdir. Teminatın miktarı konusunda, vergi incelemesi konusunda yetkili memurlar tarafından yapılan ilk hesaplamalar sonucunda belirlenen tutar üzerinden tahsil dairelerince belirlemeye gidilir. Vergi inceleme yetkisi bulunan maliye memurlarının tespitlerine dayanarak teminat istenebilir. Örneğin yoklama memurlarının tespitlerine dayanarak teminat istenemez³⁰. Bu durum haricinde kamu borçlusunun Türkiye'de ikametgâhının bulunmaması ve alacağın tehlikede olması halinde de kamu borçlusundan tahsil dairesi tarafından teminat istenir. Tehlikede olma durumu somut olaya göre belirlenir³¹.

Teminat miktarının vergi aslı, ceza tutarları ve gecikme faizini karşılayabilecek bir değerde olması gerekir. Gecikme faizi hesaplanırken teminat isteme yazısının düzenlendiği tarih esas alınır. Teminat isteme ya da gösterme belgelerinde, vergi alacağının tahakkuk etmesi durumunda işleyecek gecikme zammı ile faizinin dikkate

²⁷ Rüknettin Kumkale, **Vergi Sözlüğü**, İstanbul, As Yayıncılık, 2001, s.191.

²⁸ Neslihan Coşkun Karadağ, "Vergi Alacağının Güvence Altına Alınmasında Teminat, İhtiyati Haciz ve İhtiyati Tahakkuka İlişkin Özellikli Durumlar", **Maliye Dergisi**, Sayı: 162, 2012, s. 240.

²⁹ Hasan Hüseyin Bayraklı, **Vergi İcra Hukuku**, Afyonkarahisar, Celepler, 2017, s. 35; Harun Naci Özbek, "Kamu Alacağı Kavramı ve Kamu Alacağının Korunma Yöntemleri", **Maliye ve Sigorta Yorumları Dergisi**, Sayı: 397, 2003, s. 78.

³⁰ Candan, **a.g.e.**, s. 84.

³¹ Yalçın Yıldız, "6183 Sayılı Amme Alacakları Tahsil Usulü Hakkında Kanunun 9. Maddesi Uyarınca Teminat İsteme", **Maliye ve Sigorta Yorumları Dergisi**, Sayı: 582, 2013, s. 102

alınacağını belirtilmesi gerekir. Vergi incelemesi tamamlanarak tarhiyatlar gerçekleştirildikten sonra teminat isteme işlemi yapılamaz³².

AATUHK'nin 10. Maddesi uyarınca teminat olarak kabul edilebilecek değerler bellidir. Madde hükmüne göre; para, hazine bonosu ve devlet tahviller ya da bu senetler yerine düzenlenen belgeler, hükümet tarafından tespit edilecek milli şirketlerin tahvilleri ve hisse senetleri, bankalar ve özel finans kurumları tarafından verilen süresiz teminat mektupları, kamu borçluları ya da bu kişiler lehine üçüncü kişilerce gösterilen ve kamu alacaklıları tarafından haciz tutanaklarına istinaden haczedilen taşınır ve taşınmaz mallar teminat kabul edilir. Üçüncü kişiler mallarını teminat olarak vermeleri durumunda tahsil idaresine bu iradesini açıkça belirten imzalı muvafakat yazısını bizzat getirmeleri gerekir.

Teminatı AATUHK'ya göre sağlayamayan kamu borçluları açısından, kabulü tahsil dairesinin takdirinde olmak üzere belli bir kişiyi müteselsil kefil ya da müşterek müteselsil borçlu şeklinde gösterebilme olanağı verilmiştir. Şahsi kefalet, belirlenecek koşullara uygun şekilde noterden tasdikli sözleşmeyle yapılır. Kefili ya da kefaleti kabul konusu, tahsil idaresinin takdirine bırakılmıştır. Ancak bu konuda idarenin keyfi davranması söz konusu olmayıp somut duruma göre değerlendirmede bulunması beklenir³³.

1.2.2.2. İhtiyati Haciz

Amme alacaklarını koruma için kullanılan yöntemlerden bir diğeri de ihtiyati hacizdir. İhtiyati hacizde alacağın zamanında ödenmesinin sağlanması için borçlunun mallarına geçici şekilde el konur³⁴. Kamu alacağının vadesi beklenirken tahsili tehlikeye düşecek ise bu durumda ihtiyati haciz uygulamasına gidilir. İhtiyati haciz, kamu alacağının vadesi dolmadan uygulanır. Burada amaç, kamu alacağının tahsil edilebilirliğini sağlamaktır³⁵. İhtiyati haczin, vadesi geçtiği halde ödeme emri tebliğ edilmemiş kamu alacakları açısından da uygulanabileceği kabul edilir³⁶.

³² Danıştay 3. Dairesi'nin 09.02.2015 tarih ve E: 2011/3698, K:2015/547 sayılı ilamı (Lexpera Bilgi Sistemi)

³³ Adnan Gerçek (c), **Türk Vergi Hukukunda İdarenin Takdir Yetkisi**, Ankara, Yaklaşım Yayıncılık, 2006, s. 162.

³⁴ Oktar, **a.g.e.**, s. 305.

³⁵ Karadağ, **a.g.m.** s. 241.

³⁶ Binnur Çelik, **a.g.e.**, s. 55.

Borçlunun malları üzerindeki tasarruf yetkisi, ihtiyati haciz kararı ile önlenmiş olur³⁷. Kamu hukukunda ihtiyati haciz idare tarafından re'sen ve icra-i bir kararla uygulanır³⁸. İhtiyati haczin uygulanması için kamu alacaklarının tahakkuku kesinleşmiş olmalıdır. Bu nedenle ihtiyati haciz, ayrıca ihtiyati tahakkuk kararı alınmasına gerek olmaksızın uygulanır³⁹.

AATUHK'nın 13. maddesinde ihtiyati haciz halleri düzenleme altına alınmıştır. İhtiyati haciz Maddede belirtilen hallerde süreye bağlı olmaksızın kamu idaresinin mahalli en büyük memurunun kararıyla derhal uygulanır. İhtiyati hacze konu kamu alacağı devlete ait bulunduğundan AATUHK'nın 13. maddesinde belirtilen ihtiyati haciz halleri şunlardır:

- Teminat istenmesini gerektirecek bir halin varlığı,
- Kamu borçlusunun bilinen bir yerleşim yerinin olmaması,
- Kamu borçlusunun kaçma, mallarını kaçırma ya da hileli yollara başvurma ihtimalinin bulunması,
- Borçlunun talep edilen süre zarfında teminat ya da kefil göstermemesi veya borçlunun gösterdiği kefilin kabul görmemesi,
- Borçlunun istenilen sürede mal beyanında bulunmaması ya da eksik beyanda bulunması,
- Borçlu aleyhine para cezasını gerektiren bir fiil nedeniyle kamu davası ikame edilmesi,
- Kamu alacağının tahsiline imkân vermemek için tasarruflar yapılması.

Vergi dairesi başkanları Gelir İdaresine bağlı tahsil dairelerince takip ve tahsil edilen kamu alacaklarında ihtiyati hacze karar verirler. İhtiyati haciz, bir güvence yöntemidir. Amacı, kamu alacağını teminat altına almaktır. İhtiyati haciz kararı, acil şekilde uygulanması gereken kararlardandır. Aksi takdirde borçlunun kaçması, malları kaçırması, elden çıkarması vs. gerçekleşebilir ve kamu alacaklarının borçludan tahsili tehlikeye girer. Ayrıca ihtiyati haciz aşamasının gizlilik içinde

³⁷ Umut Akdeniz, "İhtiyati Haciz Müessesesi", **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Sayı:12, 2006, s.209.

³⁸ Yılmaz Özbacı, **Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun**, Ankara, Oluş Yayıncılık, 2012, s. 202.

³⁹ Gerçek (c), **Türk Vergi Hukukunda İdarenin Takdir Yetkisi**, s. 159.

yürütülmesi, borçlunun haberdar olmaması açısından önem taşır. İhtiyati haciz, haciz kararı kaldırılana ya da bir sonuca bağlanana kadar devam eder. AATUHK'nın 13. maddesinde süre kısıtlaması öngörülmemiştir.

AATUHK'nın 15. maddesine göre ihtiyati hacze borçlunun itiraz süresi 15 gündür. Bu süre, haczin uygulanmasından ya da gıyabında ise tebliğ edilmesinden itibaren başlar. İtiraz için, alacaklı tahsil dairesinin yargılama alanı içinde kalan vergi mahkemesine dava açılır⁴⁰. Mahkeme tarafından ihtiyati haczin kaldırılması kararı verilirse bu kararın kesinleşmesi beklenmeksizin işlem yapılır⁴¹.

İhtiyati haciz uygulanan borçlu tarafından AATUHK'nın 16. maddesine göre teminat gösterilmesi durumunda tahsil dairesi tarafından ihtiyati haczin kaldırılacağı düzenlenmiştir. İhtiyati haczi kaldırma isteğinin reddedilmesi dava konusu edilebilecek yürütülmesi zorunlu ve kesin bir idari işlemdir.

İhtiyati haciz ve kesin haciz arasındaki farklar şunlardır: Kesin hacizde ödeme emri düzenlenir ve tebliğ edilir. İhtiyati hacizde ödeme emri düzenlenmez. Kesin hacizde mahcuz mallar satılarak paraya çevrilir. İhtiyaten haczedilen mallar ise paraya çevrilemez. Kesin haciz tahakkuk eden alacaklar için uygulanır. İhtiyati haciz gelecekte tahakkuk edecek alacaklar için tatbik edilir. Kesin hacizde dava 30 gün içinde açılır. İhtiyati hacizde ise dava açma süresi 15 gündür. Kesin haciz kararının alacaklı amme idaresinin mahalli en büyük memurunun kararına göre alınması şart olmayıp tevkil edeceği memur tarafından da alınabilir, ihtiyati haciz kararının ise alacaklı amme idaresinin mahalli en büyük memuru tarafından alınması şarttır⁴².

AATUHK'da düzenlenen ihtiyati haciz ile İİK'da düzenlenen ihtiyati haciz kurumlarını karşılaştıracak olursak; İcra ve İflas Kanunu'nda ihtiyati hacze yetkili mahkeme karar verirken, 6183 Sayılı Kanun'da ihtiyati haciz kararını mahallin en büyük memuru verir. İcra ve İflas Kanunu'nda alacaklının ihtiyati haciz sebepleri hakkında mahkemeye delil göstermesi gerekirken, 6183 Sayılı Kanun'da böyle bir şart yoktur. İcra İflas Kanunu'nda haciz talep eden alacaklının haksız çıkması

⁴⁰ Veysi Seviğ (a), "İhtiyati Haciz ve Başvuru Yolları", **Yaklaşım Dergisi**, Sayı: 204, 2009, s. 21.

⁴¹ Gerçek (b), **Kamu Alacaklarının Takip ve Tahsil Hukuku**, s. 179-180.

⁴² Muharrem Özdemir (a), **Vergi İcra**, İstanbul, Yıltam, 2019, s. 72.

halinde, borçlunun ve üçüncü kişilerin uğradığı zararlar için sorumluluğu söz konusuysen, 6183 Sayılı Kanunda böyle bir düzenleme yer almaz⁴³.

1.2.2.3. İhtiyati Tahakkuk

İhtiyati tahakkuk, vergi ve benzeri mali yükümlülükler için öngörülür. İhtiyati tahakkuk, borçlunun kuşkulu tutumundan dolayı vergi ve benzeri alacakların ödenmeme tehlikesine karşı alınan bir güvence niteliğindedir. İhtiyati tahakkuk işlemi, ihtiyati haciz kararının alınması ile icrai bir anlam ifade eder⁴⁴.

AATUHK'nın 17. maddesinde ihtiyati tahakkuk düzenleme altına alınmıştır. Maddeye göre ihtiyati tahakkuk işlemi, vergi dairesi müdürünün yazılı istemi üzerine defterdarın ya da vergi dairesi başkanlığı olan yerlerde vergi dairesi başkanının kararıyla yapılır. İhtiyati tahakkuk halleri ise şunlardır:

- Teminat istenmesini zorunlu kılan mevcudiyeti,
- Amme borçlusunun bilinen bir ikametgâhının olmaması,
- Amme borçlusunun kaçması ya da kaçma veya hileli yollara başvurma ihtimalinin bulunması,
- Amme borçlusunun belirli sürede mal beyanında bulunmaması ya da eksik bildirim yapması,
- Kamu borçlusunun haczi sonuçsuz bırakmak adına malları kaçırmaya ilişkin davranışlar sergilemesi,
- Muvazaa durumu ve gerçekte başkasına ait olma durumuna ilişkin delillerin elde edilmesi.

Sayılan hallerde ihtiyati tahakkuk derhal uygulanır. Koruma ve güvenlik açısından öngörülmesi sebebiyle ihtiyati tahakkukun geciktirilmesi kamu alacaklarının ödemesini sıkıntıya düşürür. İhtiyati tahakkukun ihtiyati hacizle birlikte uygulanması durumunda bir borç ortaya çıkar⁴⁵.

⁴³ Kadir Boy, **100 Soruda Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Kanun**, İstanbul Maliye Vakfı Yayınları, İstanbul, 1997, s. 45.

⁴⁴ Karadağ, **a.g.m.**, s. 241.

⁴⁵ Çelik, **a.g.e.**, s. 82-87.

İhtiyati haciz ve ihtiyati tahakkuk müesseselerini karşılaştıracak olursak; Her ikisinin uygulanmasında da için belirli bir süre kısıtı bulunmamaktadır. Her iki müessese de kamu alacaklarının tahsilini teminat altına almak için getirilmiştir. İhtiyati haciz tüm amme alacakları için uygulanabilir iken; ihtiyati tahakkuk yalnızca vergi, resim ve bunların zam ve cezaları hakkında uygulanabilir. İhtiyati hacze alacaklı amme idaresinin bulunduğu mahallin en büyük memuru (vergi dairesi başkanı) karar vermedikçe de; ihtiyati tahakkuk ilgisine göre defterdarın veya vergi dairesi başkanının yazılı emri ile uygulanabilmektedir. İhtiyati hacizde, sadece ihtiyati haciz sebebine dava açılabilirken; ihtiyati tahakkukta, hem ihtiyati tahakkuk sebeplerine hem de miktarına dava açılabilir. İhtiyati haciz ve ihtiyati tahakkuk işlemleri için dava açma süresi birbiri ile aynı olup 15 gündür⁴⁶.

1.2.2.4. Rüçhan Hakkı

Rüçhan hakkı, bir alacağın diğer alacaklara göre öncelikli olmasını ifade eder. Borçlunun mal varlığı borçlunun tüm borçlarını karşılamaya yetmiyorsa bazı alacakların diğerlerine göre önceliği söz konusu olur⁴⁷. AATUHK'nın 21. maddesine göre kamu alacaklarının rüçhan hakkı bulunur. Rüçhan hakkı tezin 2. bölümünde ayrıntılı bir biçimde işlenecektir.

1.2.2.5. Kamu Alacaklarını Kesip Ödemek Zorunda Olanların Amme Alacaklarından Sorumluluğu

AATUHK'nın 22. maddesinde kamu alacaklarını kesip ödemekle yükümlü tutulanların kamu alacaklarından sorumluluğu, düzenleme altına alınmıştır. Maddeye göre; kamu alacağını kamu borçlusundan keserek tahsil dairesine ödemekle yükümlü olan gerçek ve tüzel şahıslar, bu yükümlülüğü yerine getirmedikleri takdirde ödenmeyen kamu alacaklarından sorumlu tutulurlar. Bu konudaki temel örnek, işverenin işçi ücretlerinde yaptığı gelir vergisi kesintisidir⁴⁸.

⁴⁶ Özdemir (a), **Vergi İcra**, s. 82.

⁴⁷ Gerçek (b), **Kamu Alacaklarının Takip ve Tahsil Usulü**, s. 189.

⁴⁸ Nurettin Bilici, **Vergi Hukuku**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2013, s. 63.

1.2.2.6. Kamu Alacağı Ödenmeden Yapılamayacak İşlemler

Kamu alacağı ödenmeden yapılamayacak işlemler ve işlem yapanların sorumlulukları, AATUHK'nın 22/A maddesinde düzenlenmiştir. Maddeye göre Hazine ve Maliye Bakanlığı aşağıdaki hususlara yetkili kılınmıştır;

- 5018 sayılı Kanun kapsamında, Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununa (KMYKK) tabi kamu kurumları ve bu kurumlara bağlı döner sermaye işletmelerince yapılacak ödemelerde,
- 4734 sayılı Kanun kapsamında, Kamu İhale Kanunu'na (KİK) tabi kurumlar ve vakıf yükseköğretim kurumları ve meslekî kuruluşlar dışındaki kamu tüzel şahsiyetini haiz kurum ve kuruluşların mal ya da hizmet alımlarıyla yapım işleri sebebiyle hak sahiplerine yapacakları ödemelerde,
- Nakdi şekilde sağlanan teşvikler, devlet yardımları ve destekler sebebiyle yapılacak ödemelerde,
- Ticaret sicil kayıt ve tescil harçları, tapu ve kadastro harçlarından tapu işlemlerine yönelik harçlar, noter harçlarından mukavelename, senet ve kâğıtlardan alınan harçlar, gemi ve liman harçları, diploma harçları hariç (8) sayılı tarifeye belirlenmiş harçlar ve trafik harçlarına konu işlemlerde,
- 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nda bulunan yapı kullanma izin harcı ve bina inşaat harcına konu işlemlerde, vadesi geçmiş borç olmadığına ilişkin evrak aranması, ödemelerden gerekli kamu borçlarının kesilerek ilgili tahsil dairesine aktarılması ile kesintilere asgari oran ve tutar getirmek.

AATUHK'nın 22/A maddesinde yer alan düzenleme kapsamında Hazine ve Maliye Bakanlığı'na bağlı tahsil dairelerinin belirtilen hallerde öncelikle vadesi geçmiş kamu alacağını karşılayacak miktarda tutar ayırması gerekir. Kesinti yapma durumu söz konusu ise kesinti tutarı garameten paylaşılır.

GİB tarafından borç bulunmadığını gösterir belge elektronik ortamda verilebilir. Aynı zamanda borcun bulunmadığına ilişkin teyit internetten yapılabilir⁴⁹.

⁴⁹ Özdemir (a), **Vergi İcra**, s. 82.

Söz konusu belgenin internetten temin edilmesi durumunda geçerlilik süresi 15 gündür. Tecil edilmiş borç uygun şekilde ödendiği takdirde vadesi geçmiş borç sayılmaz. 6183 Sayılı Kanunun 48. maddesine göre borcu olmadığına ilişkin yazı, borcun %10'unu ödendiği takdirde verilecektir. Borcun olmadığını gösteren belge aranmaksızın ödeme yapılırsa idari para cezası verilir. Cezanın tebliğinden itibaren 30 gün içinde idare mahkemesine dava açılması ya da 1 ay içinde ödenmesi gerekir.

1.2.2.7. Tahsil Edilen Kamu Alacaklarından Yapılacak Reddiyat Sebebiyle Mahsuplar

AATUHK'nın 23. maddesinde, tahsilatı yapılan fakat, yasal sebeplerle reddi gereken kamu alacaklarının, tahsil dairesinden olan muaccel borçlara mahsup edileceği ifade edilir. Mahsup kelimesini kullanmak doğru değildir. Söylenmek istenen takastır. Çünkü mahsupta tutarlar karşılıklı olarak alacak doğurmaz. Mahsup yöntemi verginin tarh aşamasında, takas ise ödenme aşamasında uygulanır⁵⁰.

Mükelleflerin ilk olarak Hazine ve Maliye Bakanlığının bütün tahsil dairelerine olan borçlarının mahsubu yapılır. Kalan bir tutar bulunduğu takdirde Gümrük ve Ticaret Bakanlığının tahsil dairelerinin mahsubu yapılır. Tekrar kalan bir tutar bulunması durumunda SGK'ya olan borçların mahsubu yapılır⁵¹.

1.2.2.8. İptal Davası

İptal davası AATUHK'nın 24. ile 31. maddeleri arasında düzenlenmiştir. İptal davasının temelinde, kamu alacağını ödemeyen kamu borçlusunun malının olmaması ya da borcu ödemeye yetmemesi durumu yer alır. Bu durumdaki kamu borçlusu, kamu alacağının tahsiline imkân bırakmamak için tek taraflı hukuki işlemler gerçekleştiriyorsa ya da kamu borçlusunun bu amacını bilen veya bilmesi gereken kişilerle işlemler yapıyorsa bu işlemler hükümsüz sayılarak kamu alacağının tahsil edilebilmesi için iptal davası açılır.

AATUHK'nın 24. maddesine göre iptal davalarına genel mahkemelerde bakılır. Bu bağlamda 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu (HMK) uyarınca

⁵⁰ Çelik, a.g.e., s. 135

⁵¹ Tahsilat Genel Tebliği Seri: A Sıra No:1, 30.06.2007 tarih ve 26568 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

asliye hukuk mahkemeleri görevlidir. Kanunun 25. maddesine göre iptal davasının davalıları; kamu borçlusu, borçlu ile işlem gerçekleştiren ve ödeme alan üçüncü kişiler, bu kişilerin mirasçıları ile kötü niyetli üçüncü kişilerdir.

İptal davalarında dava kazanıldığında kamu borçlusunun işlemleri tamamen iptal edilmez. Dava konusu mallar, kamu borçlusunun mal varlığından çıkmamış gibi hareket edilir. Malın mülkiyeti üçüncü kişiye devredilmişse kamu alacağı, malın bedelinden karşılanır. Üçüncü kişiler açısından ortaya çıkan ağır sonuç nedeniyle iptal davalarında gerekli özen gösterilmelidir⁵².

1.2.2.9. Tasfiye Memurlarının Sorumluluğu

Şirketlerin tasfiyesi durumunda vergi borçlarından AATUHK'nın 32. maddesine göre tasfiye memurları sorumludur. Bu nedenle tasfiye memurlarının öncelikle kamu alacaklarını ödemesi gerekir. Aksi takdirde karşılanamayan kamu borçlarında tasfiye memuru ile kendisine ödeme yapılan kişiler sorumlu tutulur⁵³. Tasfiye memurları amme alacaklarının ödenmemesinden şahsi olarak ve müteselsilen sorumludurlar⁵⁴. Tasfiye memurları yaptıkları ödemeleri şirket ortaklarına rücu edebilirler⁵⁵. Tasfiye memurlarının takibinin nasıl yapılacağı konusunda kanunda açık bir hüküm olmamasına rağmen; tasfiye memurları, borçlunun yerini aldığından aynı hükümlere göre yani 6183 Sayılı Kanun hükümlerine göre takip edilirler⁵⁶. Danıştay 4. Dairesi tasfiye memurunun takip edilebilmesi için tasfiyenin sonuçlanması gerektiğine hükmetmiştir⁵⁷.

1.2.2.10. Sermayesi Paylara Bölünmemiş Ortaklığın Feshinin İstenmesi

6183 Sayılı Kanun'un 34. Maddesi uyarınca, borçluya ait mal bulunmadığı veya kamu alacağını karşılamaya yetmediği ya da borçlu veya ortaklık tarafından bu

⁵² Mine Nur Bozdoğan (a), "Kamu Alacaklarının Korunmasında İptal Davası", **Legal Mali Hukuk Dergisi**, Sayı: 25, 2007, s. 98-107.

⁵³ Bilici, **a.g.e.**, s. 68.

⁵⁴ Coşkun, **a.g.e.**, s. 372.

⁵⁵ Çelik, **a.g.e.**, s. 20.

⁵⁶ Candan, **a.g.e.**, s. 166.

⁵⁷ Danıştay 4. Dairesi'nin 02.05.1995 tarih ve E: 1995/1713, K: 1995/1329 sayılı ilamı (Lexpera Bilgi Sistemi)

kanuna göre teminat gösterilmediği takdirde, borçlunun sermayesi paylara bölünmeyen ortaklıklardaki hisselerinden kamu alacağının tahsili için, genel hükümlere göre ortaklığın feshi istenebilmektedir.

1.2.2.11. Limited Şirketlerde Kamu Borçlarından Sorumluluk

AATUHK'nın 35. maddesinde limited şirketlerin kamu borçları konusunda ortakların sorumlulukları açıklanmıştır. Maddeye göre limited şirket ortaklarının, limited şirketten kısmen ya da tamamen tahsil edilemeyen ya da tahsil edilemeyeceği anlaşılan kamu alacaklarından sorumlu olduğu hüküm altına alınmıştır. Limited şirket ortağının sorumluluğuna gidilebilmesi için, şirket tüzel kişiliği hakkında 6183 Sayılı Kanun'da belirtilen cebren tahsil yollarının tüketilmesi gerekir⁵⁸.

Limited şirketlerde kamu borçlarından sorumluluk, limited şirket ortaklarının sermaye hisseleri oranındadır.⁵⁹ Kanun koyucu, kamu alacağının tahsil edilebilmesi için ortaklara doğrudan sorumluluk hali öngörmüştür. Limited şirket ortağının sermaye payını devretmesi durumunda devir öncesine ait kamu alacaklarından devreden ve devralan şirket ortakları müteselsilen sorumludurlar. Hisse devrine ilişkin sözleşmede “devralan, devir öncesi kamu borçlarından sorumludur.” şeklindeki ifade alacaklı kamu idaresini bağlamaz⁶⁰.

Limited şirket ortaklarının kamu alacaklarından sorumluluğu için öncelikle kamu alacağının doğduğu ve ödenmesinin gerektiği zamanlardaki şirket ortakları ve bu ortakların sermaye hisseleri belirlenir. Belirlenen limited şirket ortaklarının hisselerini devredip devretmedikleri araştırılır. Devir söz konusu ise devir tarihi ile amme alacağının doğduğu ve ödeneceği tarih incelenir. Bu araştırma ve incelemeler

⁵⁸ Danıştay 3. Dairesi'nin 07.07.2020 tarih ve E:2016/9955, K:2016/2809 sayılı İlâmı, (Lexpera Bilgi Sistemi)

⁵⁹Sermaye hisseleri oranında sorumlu olma hususunda örnek verilecek olursa; iki ortaklı bir limited şirkette ortakların yarı yarıya sermaye hisseleri mevcutsa 100 TL'lik kamu alacağından ortaklar 50'şer TL olmak üzere tüm şahsi malvarlıkları ile sorumlu tutulmaktadırlar (Bilici, a.g.e., s. 66).

⁶⁰ Danıştay 9. Dairesi'nin 24.5.2006 tarih ve E: 2004/4420, K:2006/2114 sayılı İlâmı (Lexpera Bilgi Sistemi)

neticesinde limited şirket ortaklarının kamu alacaklarından doğrudan sorumluluğu söz konusu olur⁶¹.

1.2.2.12. Kanuni Temsilcilerin Sorumluluğu

Kanuni temsilcilerin sorumluluğu AATUHK'nın mükerrer 35. maddesinde düzenlenmiştir. Madde uyarınca tüzel şahısların, kısıtlıların, küçüklerin, cemaatlerin, vakıfların, tüzel kişiliği olmayan kuruluşların malvarlıklarından kısmen ya da tamamen tahsil edilemeyen veya tahsil edilemeyeceği anlaşılan amme alacakları, tüzel kişiliği olmayan kuruluşu yönetenlerden ve kanuni temsilcilerden tahsil edilebilir. Kamu alacaklarının tahsili için bu kişilerin kişisel malvarlıklarına gidilebilir.

Küçüklerde veliler, kısıtlılarda ve akıl hastalarında vasiler ve kayyumlar kanuni temsilcidirler. Kural, kamu alacağının öncelikle asıl borçlu olan küçüklerden, kısıtlılardan ya da akıl hastalarından istenmesidir. Tüzel kişilerde ise kamu alacaklarından genel olarak kanuni temsilciler sorumlu tutulur. Kanuni temsilci; anonim şirketler için yönetim kurulu, limited şirketler de ise aksi kararlaştırılmadıkça tüm ortaklardır⁶². VUK'nin 10. maddesinde de kanuni temsilcilerin sorumluluğu düzenlenmiştir.

Şirketten tahsil edilemeyeceği anlaşılan kamu alacağı için 213 Sayılı VUK ve 6183 Sayılı Kanunlarda, ortak ile kanuni temsilcinin takip edilebilmesi için bir sıralama yoktur. Limited şirket ortaklarına ve kanuni temsilcilerine aynı anda takibat yapılması mümkündür⁶³.

⁶¹ Mahmut Polat, “Anonim ve Limited Şirketlerin Şirket Mal Varlığından Tahsil Edilemeyen Amme Alacaklarına Karşı Ortakların ve Kanuni Temsilcilerin Sorumlulukları”, **Maliye ve Sigorta Yorumları Dergisi**, Sayı:479-480, 2007, s.179.

⁶² Bilici, **a.g.e.**, s. 64-65.

⁶³ Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulu'nun 11.12.2018 Tarihli ve E:2013/1, K:2018/1 Sayılı Kararı, 20.06.2019 tarih ve 30807 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. Aktaran: Ömer Alper Köroğlu, **Anonim ve Limited Şirketlerde Kanuni Temsilci'nin Vergisel Sorumluluğu**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2020, s. 69-70.

1.2.2.13. Birleşme, Devir, Bölünme, Şekil Değiştirme Hallerinde Sorumluluk

Tüzel kişilerde birleşme, devir, bölünme ve şekil değiştirme hallerine AATUHK'nın 36. maddesinde yer verilmiştir. Maddeye göre; iki ya da ikiden fazla tüzel kişiliğin birleşmesi ile yeni kurulan tüzel kişilik, devir durumunda devralan tüzel kişilik, bölünme durumunda bölünen tüzel kişilerin varlıklarını devralan tüzel kişiler ve şekil değiştirme durumunda yeni oluşan tüzel kişilik; birleşen, devralınan, bölünen ya da eski şekildeki tüzel kişiliğin yerine geçerler. Bu düzenleme, kamu alacakları açısından bir güvence teşkil eder.

1.3. Kamu Alacağının Cebren Tahsili

Kamu hizmetlerinin sürekliliği söz konusudur. Bu nedenle kamu hizmetlerinin finansmanını oluşturan kamu alacaklarının da belirlenen sürede kamu borçlularından tahsil edilmesi gerekir. Aksi takdirde vadesinde ödenmeyen kamu alacaklarının kamu borçlusundan cebren tahsili söz konusu olur.

1.3.1. Cebren Tahsil Kavramı

Kamu alacaklarının cebren tahsili, kamu borçlusu tarafından vadesinde ödenmeyen kamu alacaklarının borçludan zorla alınmasını ifade eder⁶⁴. Amaç, kamu alacağının ödenmesinin sağlanmasıdır. Cebir ya da zor kullanma yetkisi devlete aittir. Tahsil dairesi olarak vergi daireleri, kamu alacaklarını takip ederler. Tahsil edilemeyen kamu alacakları açısından cebren tahsil yoluna giderler⁶⁵.

Kamu alacaklarında cebren tahsilin özellikleri şunlardır:

- Kamu alacaklarının usulüne uygun şekilde ödenmemesi durumunda cebren tahsile başvurulur.
- Cebren tahsil açısından kanunda belirtilen koşulların gerçekleşmesi aranır.
- Bu tahsil yolunda kamu gücü temel alınır.

⁶⁴ Gerçek (b), **Kamu Alacaklarının Takip ve Tahsil Usulü**, s. 211.

⁶⁵ Şükrü Kızılot, Doğan Şenyüz, Metin Taş ve Recai Dönmez, **Vergi Hukuku**, Ankara, Yaklaşım, 2008, s. 299.

- Cebren tahsilde tahsil dairesi, icra dairesi gibi görev yapar, re'sen tahsil sürecine geçer.

1.3.2. Kamu Alacaklarının Cebren Tahsili İçin Mülkiyet Hakkına Müdahalenin Sınırları

Mülkiyet hakkı, bir eşya üzerinde kullanma, yararlanma ve o eşya üzerinde tasarrufta bulunma hakkı veren en geniş ayni haktır⁶⁶. Mülkiyet hakkı Anayasamızın 35. maddesi ile düzenlenmiştir. Söz konusu maddede herkesin mülkiyet ve miras haklarına sahip bulunduğu ve söz konusu hakların sadece amme yararı amacıyla ve kanun ile sınırlandırılabilceğı belirtilmiştir. Anayasamızın 13. maddesi temel hak ve özgürlüklerin yalnızca anayasal temeller çerçevesindeki cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine uygun olmak şartıyla ve yasa ile sınırlandırılabilceğini düzenlemiştir.

Ölçülülük ilkesi üç alt ilkeden oluşmaktadır. Gereklilik, elverişlilik ve orantılılık olarak ifade edilen ilkeler uyarınca; istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olması, öngörülen müdahalenin ulaşmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olması, aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmaması ve bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşmak istenen gaye arasında dengenin gözetilmesi gerekmektedir.

Cebri icra uygulamalarının birçoğı, temel haklara müdahale edilmesini gerektirdiğinden, bir yandan kuralın konması diğcr yandan uygulanması sırasında göz önünde bulundurulmalıdır. Borçlunun çıkarlarını koruyarak, ölçülülük ilkesine uyulması gerekli ve zorunludur⁶⁷.

Anayasamızın 73/3. maddesinde vergi, resim, harç, ve benzeri mali yükümlülüklerin kanunla düzenlenmesi hüküm altına alınmıştır. Buna göre; verginin kanuniliğı ilkesi mükellefiyet, verginin konusu, muafiyet ve istisnaları, matrahın tespit edilmesi, oranları ve ödemesi gibi hususların yasayla düzenlenmesidir. Henüz

⁶⁶ Saim Tuğrul, **Kamu Hukuku Açısından Mülkiyet Hakkı ve Sınırlandırılması**, İstanbul, Kazancı Hukuk Yayınları, 2004, s. 4.

⁶⁷ Hakan Pekcanitez, Oğuz Atalay, Sungurtekin Özkan, Muhammet Özkes, **İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2018, s. 17.

sonuçlanmamış bir vergilendirme sürecinde vergilerin kanuniliği tahsil aşamasından önce olduğu gibi tahsil aşamasında da bireyi, hukuka aykırı işlemlere karşı korur⁶⁸. Haciz yoluyla borçlunun mülkiyet hakkına doğrudan müdahale edildiği için, kanunilik ilkesi İcra Hukuku'nda geçerli olmalıdır. Haczin hangi hallerde uygulanacağı 6183 Sayılı AATUHK ve 2004 Sayılı İİK'de düzenlenmiş olup; kanunilik ilkesine göre burada öngörülen hallerin dışında haciz yaptırımını uygulanamaz⁶⁹.

Vergilendirme işlemleri kamu yararı sebebiyle mülkiyet hakkına müdahaledir⁷⁰. Kamu alacakları için ayrı bir takip usulü öngörülmesinin nedeni kamu yararadır. İdare hukukunda kamu yararı bireysel çıkardan üstün tutulur⁷¹. Bu yüzden kamu alacaklarının cebren tahsilatında kamu yararı bulunur.

Ayrıca Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde (AİHS) de mülkiyet hakkı güvence altına alınmış bulunmaktadır. Sözleşme'nin Ek 1 numaralı protokolünde, Mülkiyetin Korunması başlığı ile kişilerin mülkiyet dokunulmazlığına saygı gösterilmesini isteme hakkı olduğu kişilerin mal ve mülkünden yoksun bırakılmasının ancak kamu yararı sebebiyle ve yasada öngörülen koşullara ve uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun olması halinde söz konusu olabileceği ifade edilmektedir. Madde hükmünde devamla, bu hükümlerin devletlerin, mülkiyetin kamu yararına uygun olarak kullanılmasını düzenlemek veya vergilerin ya da başka katkıların veya para cezalarının ödenmesini sağlamak için gerekli gördükleri yasaları uygulama konusunda sahip oldukları hakkına halel getirmeyeceğini hüküm altına almıştır.

Sporrong ve Lönnroth Davası İsveç'in Stockholm kentindeki kıymetli mülklerle ilgilidir. İl idare kurulu bahsedilen mülkler üzerine kamulaştırma izinleri ve inşaat yasakları getirmiştir. Gelecekte kamulaştırılacak olan ve üzerinde inşaat

⁶⁸ Mualla Öncel, Cenker Göker, Nami Çağan ve Ahmet Kumrulu, **Vergi Hukuku**, Ankara, Turhan Kitabevi, 2019, s. 167.

⁶⁹ Mert Namlı, **İcra Hukukunda Taşınmaz Malların Haczi ve Paraya Çevrilmesi**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2019, s. 109.

⁷⁰ Billur Yaltı, **Vergi Yükümlüsünün Hakları**, İstanbul, Beta Yayıncılık, 2006, s. 43.

⁷¹ Onar, **a.g.e.**, s. 1648.

yasakları bulunan bir mülkün satışının kolay olmayacağı tabiidir. Söz konusu davada 3 ana kural bulunur. Bu kurallar⁷²:

- a) Mal ve mülke dokunulamayacağı
- b) Mal ve mülkten yoksun bırakılamayacağı
- c) Devletlerce mal ve mülkün kullanımının belli koşullarda kısıtlanabileceğidir.

Mülkiyet hakkına müdahale edebilmek için üç şart gerekir: Birinci koşul müdahalenin amme yararını sağlamak için yapılmasıdır. İkinci koşul, mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin yasayla belirlenen koşullara ve milletlerarası hukukun genel ilkelerine uyumlu olmasıdır. Üçüncü koşul ise, müracaat edilen araç ile hedeflenen maksat arasında makul bir oran ve adil denge olmasıdır.

AIHM, mal ve mülk kavramını geniş yorumlamıştır. Giderek çeşitli ekonomik varlıkları dâhil etmiştir. Mal ve mülk kavramı; her çeşit menkul ve gayrimenkul mallar ve gayri maddi hak ve menfaatleri, malvarlığına dâhil her türlü aktif, mali ve ekonomik değeri ihtiva eden bir kavramdır⁷³. AIHM, Gasus-Dosier⁷⁴ davasında mal ve mülk kavramının sadece maddi malların mülkiyetine indirilemeyeceğine ve belirli bazı hak ve çıkarların mal varlığına dâhil edilebileceğine karar vermiştir⁷⁵. Mülkiyet hakkına kira hakkı, emeklilik maaşı, tahkim kararları, hisseler, marka, patentler de dâhil edilmiştir⁷⁶.

AIHM, Uygurer İnşaat Sanayi ve Ticaret Limited Şti. - Türkiye dosyasında⁷⁷, başvuran şirket, belediye için yapı inşa etmiş ve bedelinin ödenememesi sebebiyle

⁷² Monica Carss-Frisk, **Mülkiyet Hakkı -Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 1 No.lu Protokolünün 1. Maddesinin Uygulanmasına İlişkin Klavuz**, İnsan Hakları El Kitapları No: 4, Türkiye Barolar Birliği Yayınları: 90, (Çevrimiçi), <http://tbbyayinlari.barobirlik.org.tr/TBBBooks/mh-aihs.pdf>, (Erişim Tarihi 04.05.2021), s. 6.

⁷³ Oğuz Sancakdar, “Aihm’in Gayrimenkul Mülkiyeti ve İmar Hukuku Uyuşmazlıklarına Yaklaşımından Kesitler Ve Karar Örnekleri”, **İzmir Barosu Dergisi**, Eylül 2019, s. 512.

⁷⁴ Başvuru Numarası: 15375/89

⁷⁵ Gani Kamışlı, **Mülkiyet Uyuşmazlıkları**, 2. bs., Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2018, s. 112.

⁷⁶ Aida Grgić, Zvonimir Mataga, Matija Longar ve Ana Vilfan, **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Kapsamında Mülkiyet Hakkı, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Ek Protokollerinin Uygulanmasına İlişkin Kılavuz Kitap**, Avrupa Konseyi İnsan Hakları El Kitapları, Numara 10, (Çevrimiçi), http://www.ihop.org.tr/wp-content/uploads/2007/03/CoE10-AIHS_MulkiyetHakki.pdf, (Erişim Tarihi: 04.05.2021), s. 8.

⁷⁷ AIHM’in 2666/05 Başvuru Numaralı kararı

icra yoluna başvursa da haczedilemezlik sebebiyle haciz işlemi gerçekleştirilememiştir. Dosyada AİHM, başvuran şirketin mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir. Kamu mallarının haczedilememesi ile ilgili olarak kamu hizmetine tahsis edildikleri gerekçesiyle kamu yararını sağladıklarından söz edilebilir. Ancak kamu yararı ve kişilerin hakları arasında adil bir denge kurulmalıdır. İdarenin mallarının kamu hizmetine tahsis edilerek şahısların alacaklarına kavuşmalarının önüne geçilmesi mülkiyet hakkının ihlaline neden olur⁷⁸.

2010 tarihli Anayasa değişikliği ile Anayasa'nın 148. maddesinde değişiklik yapılarak Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru hakkı getirilmiştir. Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuru, kamu gücü işlem, eylem veya ihmalinden kaynaklanan bir temel hak ve özgürlük ihlali olup olmadığını denetlemek için getirilmiş bir denetim yoludur⁷⁹. Bireysel başvuru kurumunun benimsenmesinin temel amacı; bireyin temel hak ve özgürlüklerinin anayasa yargısının güvencesine almak suretiyle, hukuk devleti ilkesini daha iyi bir biçimde hayata geçirmek ve bireyin temel hak ve özgürlüklerini korumaktır⁸⁰. Anayasa Mahkemesi'ne yapılan bireysel başvurular incelendiğinde; ihlal kararlarının temel hak ve özgürlüklere dağılımına bakıldığında mülkiyet yapılan müdahalelerin adil yargılanma hakkından sonra ikinci sırada geldiği görülmektedir⁸¹. Haciz işlemi de mülkiyet hakkına yapılan müdahalelerden biridir ve haciz işlemi uygulanması sonucu hakları ihlal edilenler Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuruda bulunabilirler.

Anayasa Mahkemesine yapılan bir bireysel başvuruda⁸², ödenmeyen MTV'nin tahsil edilmesi amacıyla sahip olunan taşıta uygulanan hacizde taşıt değerinin düşük tutulduğu ve haciz tarihinden itibaren taşıtın üç ay içinde

⁷⁸ Pınar Yağcı, "Mülkiyet Hakkı Kapsamında Kamu Mallarının Haczedilmezliği Üzerine Bir Değerlendirme", *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2020, Cilt: 11, Sayı: 2, s. 614.

⁷⁹ Berkan Hamdemir, *Anayasa Mahkemesi'ne Bireysel Başvuru*, 2. bs., Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2018, s. 43.

⁸⁰ Seyithan Kaya, *2017 Anayasa Değişiklikleri Çerçevesinde Anayasa Yargısı ve Bireysel Başvuru*, Ankara, Adalet Yayınevi, 2018, s. 99-100.

⁸¹ Anayasa Mahkemesi Başkanı Zühtü Arslan'ın 24.09.2020 Tarihli Bireysel Başvurunun 8. Yılı Sempozyumu Açılış Konuşması, (Çevrimiçi), <https://www.anayasa.gov.tr/tr/baskan/konusmalar/bireysel-basvurunun-8-yili-sempozyumu-acis-konusmasi/>, (Erişim Tarihi: 23.04.2021)

⁸² Anayasa Mahkemesi'nin 12.06.2018 Tarih ve 2013/5016 Başvuru Sayılı Kararı, (çevrimiçi), <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/>, (Erişim Tarihi: 19.04.2021)

satılmaması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği belirtilmiştir. Anayasa Mahkemesi söz konusu olayda, kamuya olan borcun zamanında ödenmediğine, bu sebeple kamu alacağının tahsili için taşıtın haczedilmesinde kamu yararı bulunduğu hükmetmiştir.

Anayasa Mahkemesi'ne yapılan bir diğer bireysel başvuruda⁸³, okul aile birliğinden kantin kiralayan başvuru kantin kiralama işlemlerinin KDV'den istisna olduğu ve yapılan tarhiyatların kaldırılması için vergi mahkemesine başvurmuştur. Vergi mahkemesi söz konusu işlemlerin KDV'ye tabi olduğu yönünde karar vermiştir. Bunun üzerine başvuru Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuruda bulunarak kendisine tahakkuk ettirilen vergi borcu ve cezalarının; ayrıca vergi borcu nedeniyle aracın ve gayrimenkulünün haczi işlemlerinin mülkiyet hakkını ihlal ettiğini öne sürmüştür. Anayasa Mahkemesi söz konusu bireysel başvuruya ilişkin olarak, mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir.

Anayasa Mahkemesi'ne yapılan bir diğer bireysel başvuruda, bir bankanın çalışanlarına menfaat temin etmek için kurulmuş olan vakfına şubeleri itibarıyla yapılan katkı payı ödemelerinin ücret olarak nitelendirilmesi sebebiyle başvuru adına hesaplanan vergi aslı ve vergi ziyai cezalarına karşı açılan davanın reddi sebebiyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği gerekçesiyle başvuruda bulunduğu bir davada, Anayasa Mahkemesi, belirtilen katkı payı ödemelerinin ücret olarak nitelendirilerek vergilendirilemeyeceği dolayısıyla mülkiyet hakkının ihlal edildiğini belirtmiştir⁸⁴.

1.3.3. Amme Alacaklarında Cebren Tahsilata Gidilmesinin Koşulları

Kamu alacaklarında cebren tahsile gidilebilmesi için bazı koşulların ortaya çıkması gerekir. Bu koşullar; kamu alacağının vadesinde ödenmemesi, ödeme

⁸³ Anayasa Mahkemesi'nin 11.12.2014 tarih ve 2013/3245 başvuru numaralı kararı, (Anayasa Mahkemesi Kararları Bilgi Bankası), (Çevrimiçi), <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/>, (Erişim Tarihi: 19.04.2021)

⁸⁴ Anayasa Mahkemesi'nin 12.11.2014 tarih ve 2014/6192 başvuru numaralı kararı, (Anayasa Mahkemesi Kararları Bilgi Bankası), (Çevrimiçi), <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/>, (Erişim Tarihi: 19.04.2021)

emrinin borçluya tebliğ edilmesi ve ödeme emrinde verilen sürede borcun ödenmemesidir.

1.3.3.1. Amme Alacağının Vadesinde Ödenmemesi

Amme alacaklarında cebri yoldan tahsilinin ilk koşulu, alacağın kamu borçlusuna tarafından vadesinde ödenmemesidir. Vadesinde ödenmeyen alacaklar açısından cebren tahsil söz konusu olur. Vadesinde ödenmeyen kamu alacakları açısından AATUHK’da belirtilen usul ve esaslara göre kamu borçlusundan cebren tahsil yoluna gidilir. Kanunun 54. maddesinde vadesinde ödenmeyen kamu alacakları açısından tahsil daireleri tarafından cebren tahsil yoluna gidilebileceği açıkça ifade edilmiştir. Cebren tahsilde tahsil daireleri tarafından kamu borçlusuna yönelik olarak takip işlemleri başlatılır. Vadesinde ödenmeyen kamu alacakları açısından tahsil daireleri, cebren takip ve tahsil işlemlerini yürütmeye yetkilidirler⁸⁵.

1.3.3.2. Ödeme Emrinin Borçluya Tebliği

Cebren takip/icra aşamasının başlangıcı ve kamu borçlusunun durumdan haberdar edilmesi açısından ödeme emri düzenlenir ve bu emir borçluya tebliğ edilir. Tahsil daireleri, cebren tahsil işlemlerini gerçekleştirebilmek için ödeme emrini kamu borçlusuna tebliğ etmekle yükümlüdür. Bir ödeme emrinin hukuksal sonuç yaratabilmesi için ilgisine usulüne uygun olarak tebliğ edilmesi gerekir⁸⁶. Bu bağlamda ödeme emrinin tebliği, cebren takip ve tahsil işlemlerinin başlangıcında yer alır⁸⁷.

Ödeme emri, kesinleşen ve vadesinde ödenmeyen kamu alacaklarını süresinde ödemeyen kamu borçlularına yönelik olarak düzenlenir. Bu emirde borçlulara, kamu alacaklarını ödemeleri ya da mal bildiriminde bulunmaları gerektiği bildirilir. Ödeme emrinde kamu alacağının niteliği ve miktarı belirlidir. Kamu borçlusuna, niteliği ve miktarı belli olan kamu borcundan ödeme emrinin tebliği ile haberdar edilir. AATUHK’nın 55. maddesinde kamu borçlusuna borcun ödenmesi ya da mal beyanında bulunması için verilecek sürenin 15 gün olacağı düzenlenmiştir. Ödeme

⁸⁵ Gerçek (b), **Kamu Alacaklarının Takip ve Tahsil Usulü**, s. 212.

⁸⁶ Altan Rençber, **Vergi İcra Hukukunda Ödeme Emri**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, s. 69.

⁸⁷ Çelik, **a.g.e.**, s. 201.

emrinde borcun nereye ödeneceği açıkça belirtilmiştir. Aksi takdirde kamu borcunun ödenmesi istenilmesine rağmen borçluya bu konuda yol gösterilmemiş olur.

Ödeme emri tebliğ edilmesine rağmen borçlu tarafından borcun ifa edilmemesi durumunda cebren tahsil işlemlerine geçileceği, mal bildiriminde bulunana kadar borçlunun 3 ayı geçmeyecek şekilde hapis ile tazyik olunacağı ödeme emrinde kamu borçlusuna bildirilir. Böylelikle kamu borçlusu, istenilen işlemleri yapmaması halinde karşılaşılabileceği neticelerden de öncesinde haberdar edilir ve bu sonuçları bilerek ona göre davranması beklenir. Borçlunun gerçeğe aykırı bildirimde bulunması halinde bu durum tespit edildiğinde borçlu, hapis ile cezalandırılır. Bir kişinin borcunu ödemediği için hapis cezasına çarptırılması modern hukuk sistemine uygun değildir. Fakat burada amaç mükellefe özgürlüğü bağlayıcı ceza vermekten çok mal bildiriminde bulunmaya zorlamaktır⁸⁸. Vadesinde borcunu ödemeyen kamu borçlularına mallarını elinde tutan üçüncü şahıslardan bu malları 15 gün içinde bildirmeleri istenir.

AATUHK'nın 114. maddesine göre kamu borçlusu, ödeme emrine karşı malı olmadığına ilişkin bildirimde bulunmuş ise bu bildirimle birlikte ya da bildirimden itibaren 15 gün içinde son yerleşim yeri ve işyeri adreslerini, nüfus kayıt suretlerini, varsa mükellefiyetlerinin olduğu diğer tahsil daireleri ile bunlardaki kayıt ve hesap numaralarını bildirmekle yükümlüdürler. Bu yükümlülüklerini kabul edilebilir bir sebebe dayandırmaksızın yerine getirmeyen kamu borçluları, adli para cezası ile cezalandırılır.

Ödeme emirlerinde gecikme zammı miktarı net olarak belirtilmemiştir. Bunun sebebi, kamu borçlusunun ödeme yapacağı tarihin ödeme emrinin tebliğinde bilinmemesidir. Bu nedenle gecikme zammının ayrıca hesaplanacağına yönelik ödeme emirlerine not düşülür. Ödeme emri borçlunun borcu ödemesini davet niteliğindedir⁸⁹.

⁸⁸ Tamer Balcı, "6183 Sayılı AATUHK Uygulamasında Mal Bildiriminde Bulunmama Fiili ve Hapsen Tazyik Uygulaması", **Vergi Sorunları Dergisi**, Sayı: 251, Ağustos 2009, s. 143.

⁸⁹ Öncel, v.d., **a.g.e.**, s. 163.

Ödeme emirleri, AATUHK'nın 8. maddesindeki gönderme nedeniyle VUK'a göre tebliğ edilir. Usulsüz şekilde yapılan tebligatlar, ödeme emrini geçersiz kılar⁹⁰. Tebliğde temel kural, posta ile tebliğdir. Adresleri bilinmeyen kişilere ise ilan yoluyla tebligat yapılır.

VUK'un 107/A maddesinde 2010 ve 2015 yılında yapılan düzenlemeler ile kamu borçlusuna ödeme emrinin elektronik ortamda tebliğ edilmesinin önü açılmıştır. Elektronik adresin mevcudiyeti durumunda e-tebligat yapılır. e-Tebliğat, kamu borçlusunun elektronik adresine ulaşmasından itibaren 5. günün sonunda yapılmış sayılır. e-Tebliğat konusunda gerekli düzenlemeleri yapma ve uygulamaya aktarma konusunda Hazine ve Maliye Bakanlığı yetkili kılınmıştır.

Maddeye dayanılarak e-Tebliğat uygulaması, Türkiye'de 1 Nisan 2016 tarihinden itibaren başlamıştır. Ancak, 1 Ekim 2015 tarihinden itibaren bu sistemi kullanmak için bildirimde bulunanlara yönelik olarak da kullanılmıştır. e-Tebliğatta kısa mesaj (SMS) ve/veya e-posta adresine mail yolu ile bilgilendirme yapılır.

1.3.3.3. Ödeme Emrinde Verilen Sürede Borcun Ödenmemesi

Ödeme emrine karşı itiraz yolları AATUHK'nın 58. Maddesinde düzenlenmiştir. Maddeye göre ödeme emrini alan kamu borçlusu, 15 gün içerisinde böyle bir borcunun bulunmadığı, borcun zamanaşımına uğradığı ya da borcu kısmen ödediğine yönelik itirazlarını alacaklı tahsil dairesinin itiraz işlerine bakan vergi itiraz komisyonuna bildirebilir. Borca kısmi itirazda bulunan kamu borçlusunun, miktar olarak net şekilde beyanda bulunması gerekir. Aksi takdirde borca kısmi itirazın kabul edilmesi mümkün değildir. İtirazı reddedilirse borçlunun, ret kararının tebliğ tarihinden itibaren 15 günlük süre içinde mal beyanında bulunması gerekir. Borca kısmi itirazlarda ödeme emrinin tebliği tarihinden itibaren 15 günlük süre içinde mal beyanında bulunulması gerekir. İtirazında haksız çıkan kamu borçlusundan kamu alacağı, %10 oranında zamlı şekilde tahsil edilir. Bu düzenleme, dayanaksız şekilde dava açılmasının engellenmesi için getirilmiştir⁹¹.

⁹⁰ Özbalcı, a.g.e., s. 564.

⁹¹ Recep Yılmaz, "Üçüncü Kişi Olarak Hacze Muhatap Olmak", **Mali Çözüm Dergisi**, Sayı: 86, 2008, s. 181.

Kamu borçlusunun ödeme emrinin tebliğinden itibaren 15 günlük süre içinde borcunu ödemesi ya da mal beyanında bulunması gerekir. Amme borçlusu, ödeme emrinin tebliğinden itibaren 15 gün içinde ödeme emrine itirazda bulunma hakkı vardır. Bu itiraz, vergi itiraz komisyonuna yapılması nedeniyle dava açmak olarak da değerlendirilebilir. Ayrıca 2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluş ve Görevleri Hakkında Yasa'nın 13. Maddesi hükmü ile vergi itiraz komisyonu" kavramının "vergi mahkemelerini", "itiraz" kavramının ise "dava açılması" şeklinde değerlendirilebileceği açıklanmaktadır.

Ödeme emri aleyhine açılacak davada; borcun tamamına olduğu gibi bir kısmına itiraz ya da zamanaşımına uğradığı yönünden itiraz mümkündür. Bu şekilde sınırlı itiraz konusunun belirlenmesi, kamu alacaklarının sürüncemede bırakılmasının engellenmesi için öngörülmüştür. 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 27. Maddesi uyarınca yürütmeyi durdurma kararı verilmedikçe davanın açılmasına rağmen takibata devam edilmesi mümkündür⁹².

Kamu borçlusu, ödeme emrinin tebliğinden itibaren 15 gün içerisinde borcunu öderse borç ortadan kalkar. Ödemezse ve bu sürede itirazda da bulunmazsa alacaklı tahsil dairesi tarafından cebren tahsil yollarına başvurulması mümkündür⁹³.

1.3.4. Kamu Alacaklarının Cebren Tahsil Yöntemleri

Vadesinde ödenmeyen kamu alacakları, tahsil daireleri tarafından cebren tahsil edilebilir. Cebren tahsil yöntemleri, alacaklı tahsil dairesi tarafından belirlenir. AATUHK'nın 54. maddesine göre; borca yetecek miktardaki mallarının haczedilip paraya çevrilmesi, kefilin takibi, teminatın paraya çevrilmesi, amme borçlusunun iflasının talebi yöntemleri ile amme alacağının cebri yolla tahsili mümkündür⁹⁴.

Cebri tahsilat yöntemlerinin uygulanmasında sıra şartı bulunmaz. Devletin ve kamu borçlusunun çıkarları gözetilerek cebren tahsilin en kısa ve masrafsız yolla gerçekleştirilmesi amaçlanır. Cebren tahsil yöntemlerinden en kısa ve masrafsız olanı

⁹² Bayraklı, **a.g.e.**, s. 150.

⁹³ Gerçek (b), **Kamu Alacaklarının Takip ve Tahsil Usulü**, s. 222.

⁹⁴ İbrahim Değirmenci, "Kamuya Borçlarda Alacak Hacı Uygulaması", **Yaklaşım Dergisi**, Sayı:157, 2006, s. 138.

genel olarak teminatın paraya çevrilmesidir. Borç teminatsız ise bu yola gidilemeyeceğinden haciz yolu tercih edilir. İflas yolu ise kamu borçlusu açısından ağır sonuçlar doğurması nedeniyle en son tercih edilen yoldur. Ancak özel alacaklıların iflas yoluna öncesinde başvurmuş olması durumunda kamu alacağının iflas masasına yazılması gerekir⁹⁵.

1.3.4.1. Teminatlı Alacaklarda Takip

Kamu alacaklarının cebren tahsil yöntemlerinin başında, kamu borçlusu tarafından verilen teminatın paraya çevrilmesi gelir. Teminatın paraya çevrilmesi için takip gerçekleştirilir. Teminat, şahsi ve maddi güvenceleri içerir. Kamu borçlusu tarafından teminat, maddi şekilde ya da kefil ile verilebilir. Bu nedenle teminatlı alacaklarda takip yöntemi, kefilin takibi ve maddi teminatın paraya çevrilmesi olmak üzere iki şekilde gerçekleştirilir. Kamu borçlusu, borcu karşılığında maddi bir teminat göstermiş ve kamu alacağını vadesinde ödememişse teminatın paraya çevrileceği yazı ile borçluya bildirilir. Gönderilen yazının dava konusu edilip edilemeyeceği tartışmalıdır⁹⁶. Bu yazı, ödeme emri niteliğinde kabul edilir. Teminatlı alacaklarda kanun hükümlerine göre takip gerçekleştirilir. Bu nedenle ödeme emrinin ayrıca tebliğ edilmesi gerekmez. Kamu borçlusunun gösterdiği maddi teminat, borcun vadesinde ödenmemesi durumunda AATUHK hükümlerine göre paraya çevrilerek kamu alacağı tahsil edilir. Borçlunun gösterdiği maddi teminat, menkul ya da gayrimenkullerdir.

Kamu borçlusu, şahsi kefil gösterebilir. Şahsi kefalet durumunda asıl borçlu ile birlikte kefil hakkında da takip ve tahsil işlemlerine başlanır. Şahsi kefil, müştereken ve müteselsilen borçlu sayılır. Şahsi kefil durumunda asıl borçlu haricinde AATUHK'nın 56. maddesine göre kefile göre tebliğ yapılır. Tebliğden itibaren asıl borçlu gibi kefile de 15 gün süre verilir⁹⁷. Bu süre içinde ödeme gerçekleştirilmezse AATUHK'ya göre kefile takip başlatılır. Takip durumunda kefilin mallarının haczedilmesi mümkündür. Kefilin asıl borçlu gibi takibata maruz

⁹⁵ Bayraklı, **a.g.e.**, s. 134.

⁹⁶ Mustafa Lütfi Tombaloğlu, **Amme Alacaklarının Takip ve Tahsil Usulü**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2011, s. 221.

⁹⁷ Tahsilat Genel Tebliği Seri:A Sıra No:1, 30.06.2007 tarih ve 26568 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

kalabilmesi nedeniyle kanuna göre asıl borçlunun sahip olduğu tüm haklara sahiptirler. Kefilin kanuni haklar haricinde asıl borçluya rücu etme hakkı da vardır. Asıl borçlunun borcu kefil tarafından ödenirse kefil, asıl borçlu için ödediği kamu alacağının kendisine geri ödenmesi için asıl borçluya rücu edebilir⁹⁸.

1.3.4.2. Haciz Yoluyla Takip

Haciz yoluyla takipte kamu alacağının tahsili için kamu borçlusunun mallarına, haklarına ve alacaklarına zorla el konulur. Kamu borçlusu tarafından borcun ödenmemesi halinde ise el konulan bu varlıklar satılarak paraya çevrilir ve kamu alacağı bu şekilde tahsil edilir. Haciz, AATUHK'nın 62. maddesinde düzenleme altına alınmıştır. Vadesinde ve ödeme emrinin tebliğinden itibaren 15 gün içinde borcunu ödemeyen amme borçlusunun mal beyanında bildirdiği veya alacaklı idare tahsilat mercii tarafından belirlenen varlıklarından kamu alacağına yetecek miktarda olanları tahsil dairesi tarafından haczedilir. Kanun koyucu, borcunu ödemeyen kamu borçlusuna yönelik olarak tahsil dairesine böyle bir imkân tanımıştır⁹⁹. Haciz yoluyla takip konusunda tezin ikinci bölümünde ayrıntılı olarak bilgi verileceği için burada ayrıntıya girilmemiştir.

1.3.4.3. İflas Yoluyla Takip

İflas kelimesi sözlük anlamı ile mahkeme kararıyla borçlarını ödeyemediği hüküm altına alınan ve ilan edilen iş insanının durumunu ifade eder¹⁰⁰. Türk Ticaret Kanunu hükümleri uyarınca tacir olan veya tacirler hakkındaki hükümlere tabii olanlarla, tacir olmadıkları halde özel kanunlarında iflasa tabi oldukları belirtilen gerçek ya da tüzel kişiler hakkında İflas yoluyla takip yapılabilir¹⁰¹.

İflas, toplu tasfiye şeklidir¹⁰². Kamu alacaklarının tahsil edilebilmesi için AATUHK'nın 100. maddesine göre kamu borçlusunun iflasının istenmesi

⁹⁸ Ahmet Erol (b), "6183 Sayılı AATUHK Özellik Arz Eden Durumlar", **Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi**, Sayı: 94, 2011, s. 21; Mustafa Gülseven, **Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunu**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 1999, s. 372.

⁹⁹ Mehmet Yüce, "Mükellefin Vergi Borcundan Dolayı Eşinin Mal Varlığına Haciz Gelebilir mi?", **Vergi Dünyası Dergisi**, Sayı: 344, 2010, s. 149.

¹⁰⁰ Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük, (Çevrimiçi), www.tdk.gov.tr, (Erişim Tarihi: 8 Ocak 2020).

¹⁰¹ Çelik, **a.g.e.**, s. 225.

¹⁰² Tombaloğlu, **a.g.e.**, s. 377.

mümkündür. Bu konuda İcra ve İflas Kanunu (İİK) hükümleri uygulama alanı bulur. Maddede, iflas daireleri tarafından hakkında iflas açılan kişilerin ve hangi tasfiye şeklinin uygulanacağını bulduğu yerdeki kamu idarelerine zamanında bildirme yükümlülüğü getirilmiştir.

Cebren tahsil yöntemlerinden iflas yoluyla takip, son başvurulması gereken yöntem olarak görülür. Diğer tüm takip ve tahsil yollarından sonuç alınamamışsa bu durumda alacaklı tahsil daireleri tarafından iflas yoluyla takip gerçekleştirilmelidir. Bu konuda kanuni bir sıralama bulunmamasına rağmen kamu borçlusu açısından ortaya çıkabilecek ağır sonuçlar nedeniyle böyle bir kabul vardır¹⁰³.

İflas takip istemleri için, alacaklı tahsil daireleri, yetkili birimleri eliyle ile dava açarlar. Amme borçlusunun iflasına hükmedilirse tahsil dairesi, iflasın açılma anı itibariyle takip ve tahsilât işlemlerine devam edemez. İİK'nın 154. maddesine göre kamu borçlusunun iş merkezinin bulunduğu yerdeki icra dairesi yetkilidir. İflas davası ise TTK'nın 5. maddesine göre kamu borçlusunun iş merkezinin bulunduğu yerdeki ticaret mahkemesine, ticaret mahkemesi mevcut değilse asliye hukuk mahkemesinde açılır.

İflas yolları, takipsiz ve takipli olmak üzere iki şekilde olur¹⁰⁴. Takipli iflas yolunda alacaklı tahsil dairesi, kamu borçlusuna yönelik olarak iflas talep ettiğini belirterek takip talebi doldurur. Bu takip talebini icra dairesine teslim eder. İcra dairesi, kamu borçlusuna iflas ödeme emri gönderir. Ödeme emrine rağmen borç ödenmemişse ticaret mahkemesine dava açılabilir. Mahkeme, yargılama neticesinde iflas takibinin kesinleşmesine karar verebilir. Bu karara kamu borçlusunun diğer alacaklıları 15 gün içinde itiraz ederler. Mahkeme tarafından bu itirazlar yerinde görülmezse depo kararı verilir. Depo kararında borçluya iflasını engelleyebilmesi için 7 günlük süre verilir. Bu sürede borçluya, borcu ile faiz ve giderleri ödemesi için

¹⁰³ Mine Nur Bozdoğan (b), “Kamu Borçlusunun İflasının İstenmesi”, **Legal Mali Hukuk Dergisi**, Sayı: 61, 2010, s. 143.

¹⁰⁴ Ömer Ulukapı, **İcra ve İflas Hukuku**, Konya, Mimoza Yayıncılık, 2015, s. 191.

olanak sağlanır. 7 günlük süre içerisinde kamu borçlusu tarafından istenilenler yerine getirilmezse mahkeme tarafından borçlunun iflasına karar verilir¹⁰⁵.

Takipsiz iflas ise İİK'nın 177 vd. maddelerine göre yapılır. Bu maddelere göre; borçlunun kaçması, ikametgâhının bulunmaması, alacaklıların haklarını ihlal edici işlemler gerçekleştirmesi, ödemelerini tatil ettiğini açıklaması, haciz yoluyla yapılan takipte mallarını saklaması, icra emri ile istenilen ilama dayalı alacağını ödememesi, konkordato talebinin tasdik edilmemesi ya da sürenin kaldırılması hallerinde takipsiz iflas yoluna başvurulur.

İflas idaresi, İİK'da düzenleme altına alınan öncelik sırasına göre paylaşım gerçekleştirdikten sonra alacağını alamamış olanlara ödenmemiş miktar açısından aciz vesikası verilir. Bu vesika, müflisin borç ikrarını içeren senet niteliğindedir. İş biten iflas dairesi, iflasa karar veren mahkemeye son raporu gönderir. İnceleme neticesinde tasfiyenin bittiğine kanaat getiren mahkeme, kapanma kararı verir¹⁰⁶.

Konkordato, İİK'nın 285-309. maddeleri arasında düzenleme altına alınmıştır. Konkordato, borçlunun haciz ve iflas takiplerinden korunmasını sağlayan bir cebri icra kurumudur. Konkordatoda dürüst bir borçlu, alacaklıların eşit şekilde tatminini sağlamaya çalışır. Konkordatoya tabi alacaklıların çoğunluğunun kabulü ve mahkemenin onayı ile konkordato gerçekleşir¹⁰⁷.

AATUHK'nın 101. maddesinde kamu alacakları açısından konkordatonun mecburi olmadığı belirtilmiştir. Kanunda kamu alacakları açısından herhangi bir ayırım yapılmamıştır. Bu nedenle alacaklı tahsil dairesi, konkordatoyu kabul edip etmeme konusunda serbesttir. Konkordato kararı onaylanan kamu borçlusu hakkında ise İİK'ye göre icra mahkemesi tarafından belirlenen süre içerisinde takip yapılması mümkün değildir¹⁰⁸.

¹⁰⁵ Gerçek (b), **Kamu Alacaklarının Takip ve Tahsil Usulü**, s. 236-237.

¹⁰⁶ Candan, **a.g.e.**, s. 535.

¹⁰⁷ Osman Oy, **Konkordato**, İstanbul, Beta Yayıncılık, 2009, s. 3.

¹⁰⁸ Candan, **a.g.e.**, s. 539.

1.4. Kamu İcra Hukuku ve Özel İcra Hukuku Karşılaştırması

Kamu İcra Hukuku ile Özel İcra Hukuku arasında biçimci yapıları ve her ikisinin de cebren takip sürecini düzenlemesi bakımından bazı ortak özellikleri bulunduğu görülür. Ödeme emri, mal bildirimi, menkul ve gayrimenkul malların haczi ve satışı, aciz gibi konularda benzer düzenlemelere yer verilmiştir¹⁰⁹. İki hukuk dalı arasındaki bazı göze çarpan farklılıklar şunlardır:

Özel hukuk ilişkilerinde bulunan eşitlik, sözleşme özgürlüğü, irade serbestisi gibi ilkelerin yerini kamu hukukunda; kamu gücü, kamu yararı, kamu hizmeti gibi kavramlar alır¹¹⁰. Bu durum cebren tahsilat işlemlerine de yansımıştır. Özel hukuktan kaynaklanan alacakların cebri icra yoluyla takibi esnasında, alacaklı, icra yetkilerini kullanıp kullanmama konusunda önemli ölçüde serbest iken; alacaklı idare bu yetkileri kullanıp kullanmama konusunda serbest değildir.

Kamu idaresi tahsil dairesi olarak kamu alacağını tahsil ederken 6183 Sayılı AATUHK'nın 62. maddesinin 6. fıkrasında alacaklı amme idaresi ile borçlunun menfaatlerinin mümkün olduğu kadar uzlaştırılması gerektiği belirtilmiştir. Yani borçlunun içinde bulunduğu durum da göz önünde bulundurulmak zorundadır. Oysa ki İcra İflas Hukuku'nun kurallarına göre hareket eden alacaklının tek amacı alacağın tahsil edilmesidir¹¹¹.

Özel hukuk ilişkilerinde, borcunu vadesinde ve ödeme emri tebliğ edilmesine rağmen ödemeyen borçlunun mallarına bizzat alacaklı tarafından el konulması mümkün değildir. Söz konusu yetki icra dairelerine aittir. Fakat kamu hukukunda, borçlunun mallarına el koyma yetkisi, kamu gücünü kullanma yetkisine sahip tahsil dairesine aittir¹¹².

Genel Hükümlere göre haciz işlemi, alacaklının isteği üzerine yapılır. Oysa kamu borcu için herhangi bir merciye başvurulmasına gerek yoktur. İdare re'sen haciz kararı verebilir. Bu kuralın istisnasını İİK'nın 364. maddesinde düzenlenen tamamlayıcı haciz oluşturur. Satış bedeli alacağın tamamını karşılamadığı durumda

¹⁰⁹ Kızılot v.d., **a.g.e.**, s. 265.

¹¹⁰ Karakoç (a), **Genel Vergi Hukuku**, 4. bs., Yetkin Yayınları, Ankara, 2007, s. 557.

¹¹¹ Nilgün Serim, **6183 Sayılı Kanunda Amme Alacaklarının Korunması**, İstanbul, Türkmen Kitabevi, 2007, s. 8-9.

¹¹² Candan, **a.g.e.**, s. 386.

icra müdürü re'sen haciz uygular¹¹³. Vergi idaresinin kamu alacağının cebren tahsili sırasında kamu gücünü kullanması bu yetkinin sınırsız olduğu anlamına gelmez. Kamu gücü 6183 Sayılı Kanunla çizilen çerçevede kullanılmalıdır¹¹⁴.

İİK 106. maddesine göre alacaklı, haczedilen menkul malın altı ay, gayrimenkul malın ise bir yıl içinde satılmasını isteyebilir. İİK 100. maddesinde ise bir malın kanunda belirtilen sürede satışının istenmediği durumda o mal üzerindeki haczin kalkacağı hükme bağlanmıştır. 6183 sayılı AATUHK'da ise böyle bir süreden bahsedilmemiştir¹¹⁵.

Takip hukukunda hak ve menfaatleri ihlal edilen kişilerin hukuka aykırı işlemlere karşı başvurabileceği ve genel icra hukukunda geniş bir uygulama alanına sahip olan “*şikayet yolu*” kamu icra hukukunda düzenlenmemiştir. Bu durumda hak ve menfaati ihlal edilen kişiler, hukuka aykırı olduğu düşünülen takip işlemine karşı, süresi hukuki yollara başvurmak durumundadır¹¹⁶.

Kamu alacaklarının cebren tahsili için ayrı bir takip hukukunun gerekip gerekmediği tartışmalıdır. Bir görüşe göre; kamu alacakları için özel hukuktan doğan alacaklara göre daha kısa ve daha hızlı bir usulün düzenlenmesi eşitlik ilkesine uygun olmayıp, modern takip hukuku anlayışına göre temel hakları göz ardı eden özel bir takip yolu öngörülmemelidir¹¹⁷. Başka bir görüşe göre devletin kendi birimleri ile alacağını tahsil etmesi “ihkakı hak” yaratır¹¹⁸. Bu görüşün temel dayanağı tahsil dairesinin hem alacaklı kimliğiyle işleme taraf olması hem de cebren tahsil işlemleri yürütülürken çözüm mercii olmasıdır. Vergi ve benzeri gelirlerin özel hukuktan doğan borç ve alacak ilişkilerinden farklı özellikleri göz önünde tutulmalıdır. Hukuk devleti, temel hak ve özgürlükleri güvence altına aldığına ve 6183 sayılı kanun kapsamındaki idari işlemlere yargı yolu açık olduğuna göre, kamu

¹¹³ Şimşek, **a.g.e.**, s. 467-468.

¹¹⁴ Kaneti, v.d., **a.g.e.**, s. 568.

¹¹⁵ Boy, **a.g.e.**, s. 27.

¹¹⁶ Pekcanitez, v.d., **a.g.e.**, s. 330.

¹¹⁷ **A.E.**, s. 37.

¹¹⁸ Taş, **a.g.e.**, s. 7.

alacakları için ayrı bir takip usulü düzenlemenin hukuk devleti ile bağdaşmadığı görüşüne katılmak mümkün değildir¹¹⁹.

¹¹⁹ A.E., s. 10.

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRK VERGİ HUKUKUNDA HACİZ UYGULAMASI

2.1. Haciz Kavramı ve Hukuki Niteliği

Haciz, borçlunun mallarına, hak ve alacaklarına tahsil dairesince hukuken el konulmasıdır¹²⁰. Diğer deyişle, haciz kanuna uygun olarak alacağın tahsilini sağlamak için borçlunun mallar üzerindeki tasarruf hakkının sınırlandırılmasıdır¹²¹. Danıştay 4. Dairesi ödeme emrinin iptal edilmesi durumunda dava konusu haciz işleminin kanuni dayanağının ortadan kalkmasından ötürü, haciz işlemine karşı açılan davanın reddi yolunda verilen kararda isabet görmemiştir¹²².

Haciz işlemi sonuçları ile birlikte düşünüldüğünde, hukuksal bir rehin hakkı yarattığından bahsedilemez. Çünkü üçüncü kişilerin haczedilen mallara iyi niyetleri, alacaklının hacizli maldaki iyi niyetinden üstün tutulur. Alacaklının haczedilen mallar üzerindeki haklarını koruyan hacze katılma ve iflasta hacze rehin gücü tanımama gibi örnekler de vardır¹²³.

Haczin, kamu borçlusunun malları üzerindeki tasarruf yetkisinin haczi uygulayan tahsil dairesine geçmesi şeklindeki tanımına, tahsil dairesinin borçlu gibi haczedilen varlığı kiralayamaması ve işletme sermayesi olarak kullanamaması vb. tasarruflarda bulunamayacağı gerekçesiyle katılma imkânı yoktur¹²⁴.

Hukuksal bir işlemin gerçekleşmesi için tek bir tarafın iradesini açıklamasının yeterli olduğu işlemler tek taraflı işlemler olarak adlandırılır¹²⁵. İdarenin tek taraflı olarak, hukuksal durumları değiştirebilme yetkisine icrai karar alma yetkisi denir. Tek taraflı irade açıklamasıyla başkalarının hukuksal durumunu değiştirme, özel

¹²⁰ Özdemir (a), **Vergi İcra**, s. 310.

¹²¹ Kazım Yılmaz, **Kamu (Amme) Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Yasa**, Ankara, Ceka Yayınları, 2006, s. 733.

¹²² Danıştay 4. Dairesi'nin 21.12.1998 Tarihli ve E:1998/3236, K: 1998/5401 Sayılı Karar İlamı, Aktaran Timuçin Muşul, **Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun**, İstanbul, Legal Yayınevi, 2004, s. 200.

¹²³ Edip Şimşek, **Amme Alacakları Tahsil Usulü Kanun Şerhi Uygulama ve İçtihatlar**, Ankara, Eka Yayınları, 1990, s. 467.

¹²⁴ İrfan Barlass, **Kamu Alacaklarının Haciz Yoluyla Takibi**, İstanbul, On İki Levha Yayınları, 2007, s. 6.

¹²⁵ Turgut Tan, **İdare Hukuku**, 6. bs., Ankara, Turhan Kitabevi, 2017, s. 222.

hukuk alanında sık görülmeyen ve kamu hizmetlerinin yürütülmesi açısından idareye tanınan ayrıcalıkların en önemli olanıdır¹²⁶. Mevcut bir hakka el atan veya muhafazasını engelleyerek bireylerin hukuki vaziyetlerini kısıtlayan, kişilere yapma, katlanma, kaçınma yükümlülüğü getiren işlemler yükümlendirici işlem olarak adlandırılır. Tüm vergilendirme işlemleri bu tür işlemlerdendir¹²⁷. Yeni bir hukuki durum oluşturan, hukuk alanında bir değişiklik meydana getiren işlemler inşai (kurucu) işlemlerdir¹²⁸. Doğrudan belli bir kişi ya da nesneyi kendi düzenlediği hukuki statüye sokan işlemler öznel (sübjektif) işlemlerdir¹²⁹. Haciz işleminin hukuki niteliğini idare hukuku bakımından değerlendirdiğimizde haczin; tek taraflı, kesin ve yürütülmesi zorunlu, borçluyu belli davranışlarda bulunmaya yönlendirdiği için yükümlendirici, inşai nitelik taşıyan ve öznel işlem olduğu görülür¹³⁰.

TCK'nın 54. ve 55. maddelerinde müsadere, suç işlenmesinde kullanılan ya da suçun işlenmesine tahsis edilen veya kullanılması, taşınması, alım ve satımı suç olan eşyanın mülkiyetinin devlete geçirilmesi olarak ifade edilir¹³¹. Elkoyma, ceza muhakemesinde, ispat aracı olarak kullanılabilecek veya müsadere edilebilecek bir eşyayı elinde bulunduranın tasarruf yetkisinin kaldırılmasıdır¹³². Haciz ve satış işlemleri AATUHK'nın 62-99. maddelerinde, müsadere kavramı 5237 Sayılı TCK'nın 54-55. maddelerinde, elkoyma kavramı ise 5271 Sayılı CMK'nın 123. ve müteakip maddelerinde düzenlenmiştir. Haciz ve elkoyma kararları geçiciyken, müsadere kararı süreklidir¹³³. Müsadere kararı alınan eşya ilgisine iade edilmemektedir. Hacizli mallar da aynı şekilde paraya çevrilir ve bunun sonucunda malların borçluya iade edilmemesi söz konusudur. Mallarına müsadere kararı uygulanan kişinin belirli bir mal varlığı değeri üzerindeki mülkiyet hakkı tamamen

¹²⁶ A.E., s. 235.

¹²⁷ Bahtiyar Akyılmaz, Murat Sezginer, Cemil Kaya, **Türk İdare Hukuku**, 11 bs., Ankara, Savaş Kitabevi, 2019, s. 350.

¹²⁸ Ramazan Çağlayan, **İdare Hukuku Dersleri**, 6. bs., Ankara, Adalet Yayınevi, 2018, s. 330.

¹²⁹ Halil Kalabalık, **İdare Hukuku Dersleri**, 4. bs., Cilt 2, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2019, s. 36.

¹³⁰ Yusuf Karakoç (b), "Kamu Alacaklarının Tahsil İşlemlerinin Hukuki Niteliği", **Vergi Dünyası Dergisi**, Sayı: 246, 2002, s. 138-150.

¹³¹ Doğan Gedik, **Müsadere**, Ankara, Adalet Yayınları, 2007, s. 8-9.

¹³² Aysun Dalkılıç, **Türk Ceza Hukukunda Müsadere**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2013, s. 28.

¹³³ Gedik, a.g.e., s. 54-55.

sona ermekte iken¹³⁴; elkoyma kararıyla sadece tasarruf yetkisi kısıtlanır. Haciz işleminde borçlunun tasarruf yetkisi kısıtlanmakla birlikte, haczin uygulanmasındaki amaç daha farklıdır. Hacizde paraya çevrilecek mallar üzerinde borçlunun tasarruflarına karşı alacaklıyı koruma amacı vardır¹³⁵. Elkoymaya konu olan eşya hakkında tasarrufta bulunma olanağı ortadan kalkar hem de elkoymaya konu eşya adli makamlara teslim edilir. Hacizde ise haciz konusu eşya borçluya ya da yediyemine bırakılabilir.

2.2. Haciz Uygulaması

Haciz sırasında belli kurallara uyulması, belli bir sıralama izlenmesi gerekir. Bunun sebebi ise hacizde amacın borçlunun ekonomik olarak mahvına sebebiyet vermek değil, alacağı borçludan tahsil edebilmektir. Bu nedenle alacağa yeterli miktardaki mallara haciz işlemi uygulanır. Haciz uygulamasında daha fazla para eden ve borçlunun daha az ihtiyacının bulunduğu mallar seçilir.

6183 Sayılı Kanun'un 64. maddesi uyarınca haciz; tahsil dairesi tarafından tanzim edilen ve alacaklı amme idaresinin, mahalli en büyük memuru veya ona vekalet eden memur tarafından tasdik edilen haciz varakasına dayanır. Alacaklı amme idaresinin mahalli en büyük memuru defterdar ve mal müdürüdür. Danıştay bir kararında¹³⁶, “alacaklı kamu idaresinin en büyük memuru” ifadesinin “vali” olarak anlaşılmasında isabet bulunmadığına hükmetmiştir. Haciz varakasının mahallin en büyük memuru tarafından şahsen imzalanması gerekmemektedir. Yetkili makam bu husustaki imza yetkisini devredebilir¹³⁷. Haciz evrakının 5070 Sayılı Elektronik imza kanununa uyarınca elektronik imza kullanılarak da imzalanması

¹³⁴ Hüseyin Acar, **Türk Ceza Hukukunda Müsadere Kurumu**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2019, s. 42.

¹³⁵ Taner Emre Yardımcı, “Müsadere Kararı Bakımından Cebri İşlemleri”, **Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 9, Sayı: 2, 2019, s. 386.

¹³⁶ Danıştay 4. Dairesi'nin 15.03.2021 tarih ve 2003/2119;467 sayılı kararı, Aktaran: Coşkun, **a.g.e.** , 824

¹³⁷ Özdemir (a), **Vergi İcra**, s. 313.

mümkündür¹³⁸. Haciz varakalarının ilgililere tebliği gerekmez. Borçlular haciz kararı alındığını mal, hak ve alacaklarına haciz kararı uygulandığında haberdar olurlar¹³⁹.

Haciz işleminin, haciz varakası düzenlenmeden uygulanması, amme borçlusu olan kişinin mallarına hukuksuz biçimde el atma sonucunu yaratır. İdare Hukukuna göre “fiili yol”, Borçlar Hukukuna göre ise “haksız fiil” olarak adlandırılır¹⁴⁰. Haciz varakası, alacaklı tahsil dairesinin tek yanlı iradesi sonucu meydana gelmiştir ve kamu borçlusunun haklarını olumsuz yönde etkileyebilecek durumundan ötürü, icraidir¹⁴¹. Tahsil dairesinin haciz varakasına dayalı olmaksızın uyguladığı işlemler idari yargının değil adli yargının görev alanına girer¹⁴². Haciz varakasının uygulanıp uygulanmamasının, davaya konu edilebilmesi açısından gerekli olup olmadığı geçmişte tartışılmıştır¹⁴³. Bugün, haciz işlemi uygulanmadan, borçlunun haciz varakası hakkında bilgisi varsa¹⁴⁴ dava konusu edilebileceği, yoksa haciz işlemi uygulandıktan sonra¹⁴⁵ dava edilebileceği kabul edilir.

Haciz uygulamasında yanlışlık yapılmış ise malların paraya çevrilmesinden önce bu yanlışlığın düzeltilmesi ve borçlunun mağdur edilmemesi gerekir. Ancak paraya çevirme işlemi gerçekleştirildikten sonra yanlışlık anlaşılmışsa bu durumda elde edilen bedelin borçluya ödenmesi gerekir. Türkiye’deki mallar, Türk kanunlarına göre haczedilir. Bu bağlamda borçlunun Türkiye’de bulunup bulunmaması önemli değildir¹⁴⁶.

6183 sayılı AATUHK’ya göre haciz uygulamalarının kapsamını taşınır mallar, taşınmaz mallar, hak ve alacaklar oluşturur. Bunların nitelikleri, satışları ve korunmaları farklı yapılıdır. Bu nedenle haciz şekilleri de farklı düzenlenmiştir. Bu

¹³⁸ Mustafa Dönmez, M. Cemal Özyardımcı, **6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Kanun**, Ankara, Kamusal Hukuk Yayıncılık, 2020, s. 337.

¹³⁹ Vergi Dava Daireleri Genel Kurulu’nun 21.03.2012 tarih ve E:2010/310, K:2012/98 sayılı İlâmı (Lexpera Bilgi Sistemi)

¹⁴⁰ Candan, **a.g.e.**, s. 387

¹⁴¹ Danıştay 7. Dairesi’nin 22.02.2006 tarih ve E:2003/1910, K:2006/1639 sayılı Karar İlâmı: Aktaran: Candan, **a.g.e.**, s.388.

¹⁴² Coşkun, **a.g.e.**, s. 825.

¹⁴³ Candan, **a.g.e.**, s. 391

¹⁴⁴ Danıştay 4. Dairesi 10.10.1995 tarih ve E:1995/2960, K: 1995/3851 sayılı ilâmı, Aktaran: Candan, **a.g.e.**, s. 391.

¹⁴⁵ Danıştay Vergi Dava Daireleri Genel Kurulu’nun, 02.06.1989 tarih ve E: 1989/40, K:1989/45 sayılı ilâmı, (Erişim Tarihi: 20.02.2021) Aktaran: Candan, **a.g.e.**, s. 392.

¹⁴⁶ Özbacı, **a.g.e.**, s. 717.

kısımda taşınır malların haczi, taşınmaz malların haczi, yetişmemiş malların haczi, haczedilemeyen mal ve hakların haczi ve kısmen haczedilebilen gelirler hakkında açıklamalar yapılacaktır.

2.2.1. Taşınır Malların Haczi

TMK'nin 762. maddesi uyarınca menkul mallar, edinmeye elverişli olup taşınmaz mülkiyetine girmeyen doğal güçler ve nitelikleri itibarıyla taşınabilen maddi şeylerden oluşur. 6183 sayılı AATUHK'ya göre ise taşınmaz mallar ile gemiler dışındaki değerler taşınır mal kapsamında yer alır¹⁴⁷.

6183 sayılı AATUHK'nın 77-87. maddelerinde taşınır malların nasıl haczedileceği düzenleme altına alınmıştır. Kanuna göre taşınır malların tahmini değerleri, cinsleri, sayıları, miktarları vs. tespit edilerek haczin yapılması gerekir. Bu durumlar haciz tutanağına işlenir.

Haczedilecek taşınır malların zilyetliği, borçluda ya da üçüncü bir kişide bulunabilir. Bu durum, malların haczedilmesini engellemez. 6183 sayılı AATUHK'nın 78. maddesine göre haciz sırasında borçlu, zilyet ya çalışanları, aileleri, vekilleri vs. onları temsilen bulunabilir. Bu kişilerin bulunmaması durumunda gıyapta haciz işleminin yapılması da mümkündür. Gıyabi hacizde muhtar, ihtiyar kurulu üyesi, zabıta memuru ya da kamu borçlusunun veya malları elinde bulunduranın komşularından iki kişi hazır bulunur. Haciz tutanağında tarih, yer, saat, haczedilen mallar, bu malların değerleri, hazır bulunan kişiler, varsa üçüncü kişilerin iddiaları vs. yer alır. Haciz sırasında hazır bulunanlar tarafından haciz tutanağının imzalanması ile haciz işlemi sonlandırılır¹⁴⁸. Gıyabi hacizlerde haciz tutanağının bir örneği borçluya ya da zilyede tebliğ edilir. Kural olarak haciz işlemi, güneş battıktan sonra ve tatil günlerinde yapılmaz. İstisnai olarak borçlunun

¹⁴⁷ M. Kamil Mutluer, **Vergi Genel Hukuku**, İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, No:121, 2006, s. 479.

¹⁴⁸ Baki Altun, "Vergi Mevzuatında Menkul Malların Haczi Ve Satışı", **Mali Çözüm Dergisi**, Sayı: 104, 2011, s. 227.

mal kaçırmaması durumunda ya da geceleri veya tatil günlerinde çalışılan yerlerde haciz gerçekleştirilebilir¹⁴⁹.

Borcun miktarı ve niteliği bildirilerek haciz esnasında borcun ödenmesi öncelikle borçludan istenir. Borçluya haciz esnasında ulaşılamazsa zilyetten ya da diğer kişilerden talep edilir. Borcun ödenmesi durumunda haciz işlemi gerçekleştirilmez. Aksi takdirde kolay ve masrafsız haciz ve satış imkânı bulunan mallardan başlanarak haciz tutanağına mallar işlenir. Üçüncü kişilerin istihkak iddiaları mevcutsa, bu tip mallar en sona bırakılır. Haciz memuru, haczedilen mallara tahmini bir değer tespiti yapar. Teknik bilgi gerektiren durumlar mevcutsa bilirkişiden yardım alınabilir. Bu durumun temel sebebi, borçlunun borcundan fazla malın haczedilmesini engelleyebilmektir¹⁵⁰.

Borçlu haciz sırasında, ekonomik olarak zor durumda olduğundan bahisle taksitlendirme ya da erteleme talep edebilir. Bu durumda haciz uygulanır; Ancak en geç 3 gün içinde borçludan, içinde bulunduğu zor durumu belgeleyen hususlar ile vergi dairesi müdürüne başvurması istenir¹⁵¹. Kanun koyucu, borçlunun zor durumda kalmasını engellemek amacıyla onun da menfaatini gözeterek bu düzenlemeyi getirmiştir.

Haczedilen malların teferruatları ve bütünleyici parçaları da dikkate alınır. Bütünleyici parça, ana mal ile birlikte hacze tabi tutulurken ayrılabilen teferruatlar ayrı şekilde hacze konu edilebilirler. Yargıtay 12. Hukuk Dairesi'ne fabrikaya ait makinelerin fabrikanın bulunduğu taşınmazdan ayrı olarak haczedilemeyeceği yönünde yapılan bir şikayette, mahcuzların bütünleyici parça olup olmadığının bilirkişi tarafından tespit edileceği, bilirkişi incelemesi yapılmaksızın haczin kaldırılması yönünde verilen kararın isabetsiz olduğuna hükmetmiştir¹⁵².

Borçlunun haczedilebilecek malı bulunamamışsa bu durum haciz tutanağına yazılır. Haczedilen malların nereye emanete bırakıldığı, alınan tedbirler, tahsil

¹⁴⁹ Zikri Ilgar, "6183 Sayılı Kanunun Uygulanmasında Karşılaşılan Güçlükler İle Bunların Giderilmesine İlişkin Görüş ve Öneriler", **Vergi Raporu Dergisi**, Sayı: 31, 1997, s. 52.

¹⁵⁰ Gerçek (b), **Kamu Alacaklarının Takip ve Tahsil Usulü**, s. 250-251.

¹⁵¹ Özmen, **a.g.e.**, s. 430.

¹⁵² Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, 20.06.1995 Tarihli ve 9262/9116 Karar Sayılı İlamı, Aktaran: Nazif Kaçak, **Açıklama ve İçtihatlarla Haczedilemezlik**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2006, s. 246.

dairesinin izni olmadan malların kullanılamayacağı gibi bilgiler hazır bulunanlara ve borçluya bildirilir ve bu durum tutanağa işlenir. Tutanak, hazır bulunanların ad ve soyadlarının yazılarak imzalanması ile sonlandırılır¹⁵³.

6183 sayılı AATUHK'nın 79. maddesinde üçüncü kişinin elinde bulunan mal, hak ve alacakların haczi düzenleme altına alınmıştır. Ciro edilemeyen veya hamiline yazılı olmayan alacaklarla, maaş, kira, ücret gibi her nevi haklar ve fiilen haciz tutanağıyla haciz imkânı olmayan, 3. kişilerdeki taşınır malların haczi, kamu borçlusu veya malları elinde bulunduranlara veya hak ve alacakları ödemesi gereken şahıslara haciz bildirisinin tebliği suretiyle yapılır. Burada dikkat edilmesi gereken, hamiline yazılı olan ve emre yazılı senede dayanan alacakların maddenin dışında tutulduğudur¹⁵⁴. Kıymetli evrak düzenlemekteki gaye, senette varlık kazanan hakka devir ve tedavül yeteneği kazandırmaktır¹⁵⁵. Kıymetli evrak devir ve temlik yeteneğini kaybetmediği sürece keyfiyetin tebliği yoluyla haczi mümkün değildir¹⁵⁶. Hamiline yazılı olan veya emre yazılı senede dayanan alacakların haczi AATUHK'nın 77-78. Maddelerine göre fiilen kıymetli evrakın ele geçirilmesi suretiyle yapılır.

79. maddeye göre uygulanacak hacizlerde sadece menkul mallar haczedilebilir, gayrimenkullerin haczi mümkün değildir¹⁵⁷. Haciz bildirisi, alacaklı tahsil dairesi tarafından hazırlanır. Burada önemli olan husus, malın mülkiyetinin borçluda olmasıdır. Mülkiyeti üçüncü kişiye geçmiş mallar hakkında haciz uygulamasına gidilemez. Mülkiyeti borçluya ait olup üçüncü kişinin zilyet konumunda bulunduğu malların haczi mümkündür. Bu şekilde haczedilen mallar için, tahsil dairesi tarafından malların kesin miktarının belirlenmesi gerekip gerekmediği tartışmalıdır. Bu konudaki bir görüşe göre; haciz bildirisini gönderen idare tarafından yapılan araştırmanın tam olarak ortaya konan delillere dayanmasına gerek yoktur. Alacak hakkının mevcudiyeti yeterlidir. Aksi bir yorum 79. madde hükümlerinin

¹⁵³ Bayraklı, **a.g.e.**, s. 195-200.

¹⁵⁴ Çelik, **a.g.e.**, s. 230.

¹⁵⁵ Yargıtay 15. Hukuk Dairesi'nin, 08.05.1990 Tarihli ve E:1990/870, K: 1990/2070 Sayılı İlamı, Aktaran: Candan, **a.g.e.**, s. 461.

¹⁵⁶ Şimşek, **a.g.e.**, s. 602.

¹⁵⁷ Mustafa Alpaslan, "6183 Sayılı AATUHK'nın 79. Maddesi Gereği Konulan Hak Hacizleri Borçlu Olmayan Alakasız Mükelleflerin Mülkiyet Haklarını İhlal Edici Etkiler Yaratmaktadır.", **Yaklaşım Dergisi**, Sayı: 334, Ekim 2020, s. 107.

fonksiyonunu kaybedeceği ve maddeden beklenen amacın yerine getirilememesine neden olacaktır¹⁵⁸. Danıştay da bir kararında, üçüncü kişilerde bulunan malların miktarının belirlenmesinin şart olmadığına hükmetmiştir¹⁵⁹.

Kamu borçlusu olan kişinin üçüncü kişiden olan alacağının haczedilebilmesi için bu alacağın haciz bildirisinin tebliğ tarihinde doğmuş olması gerekir. O tarihte henüz doğmamış olan alacaklar açısından haciz gerçekleştirilemez¹⁶⁰.

Üçüncü kişilere borçlunun borcu nedeniyle tebliğ edilen haciz bildirisinde;

- Üçüncü kişinin borçluya ödediği meblağlar mevcutsa bu tebliğden itibaren ödemeleri tahsil dairesine yapması gerektiği,
- Elinde bulundurduğu borçluya ait malı yalnızca tahsil dairesine teslim etmesi gerektiği bildirilir.

Bu bildirim uymayarak borçluya ödeme yapmaya devam eden ya da malı borçluya teslim eden üçüncü kişiler, yaptıkları ödemeleri ya da teslim ettikleri malın bedelini tahsil dairesine vermekle yükümlüdür. Üçüncü kişiler, haciz bildirisini aldıktan sonra;

- Kamu borçlusuna borçlarının bulunmadığını,
- Elleriinde kamu borçlusuna ait malın bulunmadığını,
- Bildirinin tebliğ edilmesinden önceki bir tarihte borcun ödendiğini,
- Bildirinin tebliğ edilmesinden önceki bir tarihte malın tüketildiği veya kişinin kusuru bulunmaksızın yok olarak elinden çıktığını vs. iddia edebilir.

İddialar sayılırken “gibi” edatının kullanılmasının nedeni üçüncü şahsın iddialarının çeşitli olmasıdır¹⁶¹. Bahsi geçen durumlarda üçüncü şahısların, haciz bildirisinin kendisine tebliğ edilmesinden sonra 7 günlük süre içerisinde tahsil dairesine yazılı şekilde itiraz etmesi gerekir. Üçüncü kişiler bu itirazda bulunmasalar da haciz bildirisinin tebliğ tarihinden başlamak üzere 1 yıllık süre içinde, menfi tespit talebi ile dava açabilirler. Davada malın bildirim tarihi itibarıyla ellerinde olmadığını

¹⁵⁸ Bünyamin Çitil, “Amme Borçlusunun Üçüncü Kişilerdeki Mal ve Alacakları Üzerindeki Haciz ve Sonrası İşlemlerin Hukuki Çerçevesi”, **Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi**, Sayı:108, 2012, s. 23-24.

¹⁵⁹ Danıştay 7. Dairesi, 22.02.2000 Tarihli ve E:1998/2113, K:2000/561 Sayılı İlâm, Aktaran, Candan, **a.g.e.**, s. 460.

¹⁶⁰ Candan, a.g.e., s. 452; Mahmut Kaşıkçı, “Üçüncü Şahıslar Nezdinde Kamusal Haciz ve Özellikle Yapma Borcunun 6183 Sayılı Yasa Uyarınca Haczinin Mümkün Olup Olmadığı Sorunsalı Üzerine Bir İnceleme”, **Vergi Sorunları Dergisi**, Sayı: 349, 2017, s. 25-27.

¹⁶¹ Çelik, **a.g.e.**, s. 231.

ya da kamu borçlusuna karşı borçlu olmadıklarını iddia ederler. Menfi tespit davası, teminat karşılığı mahkeme tarafından durdurulmadığı sürece takip işlemlerini durdurmaz. Üçüncü kişiler menfi tespit davasından haksız çıkarlarsa inkâr tazminatına mahkûm edilir. Davayı kazanmaları halinde ise üçüncü kişilere yapılan takip işlemleri sonlandırılır. Üçüncü kişiler, bu süreçte uğradıkları zararları idareden genel hükümler çerçevesinde talep ederler¹⁶².

Alacaklı kamu idaresinin, 3. şahsın süresinde yaptığı itiraz karşısında, itiraz tarihinden başlamak üzere 1 yıllık süre içerisinde itirazın haklı olmadığına yönelik hususları genel mahkemelerde ispatı için dava açması gerekir. Burada dikkat edilmesi gereken husus, itiraz edilen mercinin tahsil dairesi, dava açan mercinin ise alacaklı kamu idaresi olmasıdır. Davada kamu idaresi haklı olduğunu ispat ederse üçüncü kişi, gerçeğe aykırı beyan nedeniyle kamu idaresinin şikâyeti üzerine İİK 338/1. Maddesi uyarınca hapis cezasıyla cezalandırılır. Aksi takdirde borç tutarının ödenmesi gerekir¹⁶³. Üçüncü şahıslar ellerindeki malları aynen teslim edemezlerse değerini ödemek zorundadırlar. Ancak üçüncü şahısların sorumlu oldukları tutar haciz bildirisinde belirtilen tutarla sınırlı olduğundan haklarında yapılacak takibat işlemlerinde ayrıca gecikme zammı hesaplanmaz¹⁶⁴.

AATUHK'nın 62. maddesi uyarınca "Borçlunun başkasına ait olduğunu beyan ettiği veya 3. kişi tarafından ihtiyaten haciz veya istihkak iddiasında bulunulan malların haczi en son yapılır. Hükmün geniş yorumlanmasıyla, üçüncü kişilerin elinde bulunan malların haczedilebilmesi için asıl borçlu nezdinde tahsil olanağı bulunmamasının koşul olarak kabul edilmesi gerektiği yönünde görüşler de vardır¹⁶⁵.

Haciz uygulamasında kapalı ve kilitli yerlerin açılması ve o yerde bulunan tüm eşyaların görevlilere gösterilmesi zorunludur. Bu durum 6183 sayılı AATUHK'nın 80. maddesinde açıkça düzenlenmiştir. İİK'nin 80. maddesine paralel bir düzenlemedir. Hacizde zorla kapının açılması ya da kilitlerin kırılması mümkündür. Rıza ile teslim edilmeyen haczi kabil mallar konusunda zor kullanma yetkisi tanınmıştır. Kullanılacak zorun, insan hakları ihlali sonucunu doğuracak seviyeye

¹⁶² Yılmaz, **a.g.e.**, s. 872.

¹⁶³ Ak, **a.g.m.**, s. 105.

¹⁶⁴ Altun, **a.g.m.**, s. 229.

¹⁶⁵ Kaşıkçı, **a.g.m.**, s. 23.

gelmemesi gerekir¹⁶⁶. Zor kullanma esnasında ölçülü olunması alacaklı ve borçlu arasındaki menfaat dengesinin korunması bakımından önemlidir¹⁶⁷. AATUHK'nın 6. maddesine göre zor kullanma konusunda ilgili yerin zabıta memurlarından yardım alınması mümkündür. Bu konuda tahsil daireleri, ilgili yerdeki Emniyet Müdürlerine ya da Jandarma Kumandanlıklarına yazılı talepte bulunurlar. Borçluya, üzerinde bulunan mallar nedeniyle zor kullanılması mümkünken, üçüncü kişiye üzerinde bulunan borçlunun malları açısından zor kullanılmasına kanun koyucu cevaz vermez¹⁶⁸.

6183 sayılı AATUHK'nın 81. maddesine göre haczedilen malların değer biçme işlemini haczi yapan memur yapar. Borçlunun ve tahsil dairesinin başvurusu üzerine yeniden bilirkişiye değer tespiti yaptırılabilir. Değer tespit edilirken menkul malların alış faturaları üzerindeki değer esas alınır¹⁶⁹. Toplu hacizlerde değer tespiti her mal için ayrı ayrı yapılır¹⁷⁰. Değerleme işlemlerinin borçlunun bağlı bulunduğu meslek kuruluşlarından bir temsilcinin katılımı ile yapılması değerlendirme sürecinde yaşanabilecek birtakım tartışmaların önüne geçecektir¹⁷¹. Uygulamada, değer biçme işleminin, kendisinden sonra gelen işlemlerden mesela, satış işleminden ayrı olarak idari davaya konu edilip edilemeyeceği hususu tartışmalıdır¹⁷². Danıştay, önceden değer biçme işleminin, kendisinden sonra gelen işlemlerden ayrı olarak idari davaya konu edilemeyeceğini, örnek olarak satış işlemine karşı açılan davada hukuka aykırılıkların ileri sürülebileceğini kabul etmiştir. Danıştay, daha sonra değer biçme işleminin, satış işleminden bağımsız şekilde ileri sürülebileceğine karar vermiştir¹⁷³.

6183 sayılı AATUHK'nın 82. maddesine göre haczedilen taşınır mallar (para, mücevher, kıymetli maden, senet vs.) açısından gerekli tedbirleri almakla yükümlü olan merci tahsil dairesidir. Mücevherlerin ise bilirkişi tarafından haczedilmesi ve

¹⁶⁶ Candan, **a.g.e.**, s. 457.

¹⁶⁷ Burcu Demirbaş Aksüt, "Kamu İcra Hukuku'nda Menfaat Dengesi", **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Özel Sayı, Prof. Dr. Hakan PEKCANITEZ'e Armağan, 2013, s. 4721

¹⁶⁸ Özbacı, **a.g.e.**, s. 767.

¹⁶⁹ Serim, **a.g.e.**, s. 28.

¹⁷⁰ Coşkun, **a.g.e.**, s. 1044.

¹⁷¹ Barlass, **a.g.e.**, s. 126.

¹⁷² Candan, **a.g.e.**, s. 476.

¹⁷³ Danıştay 3. Dairesi 16.10.1991 tarih ve E: 1989/4098, K: 1994/2604 sayılı ilamı, Aktaran: Candan, **a.g.e.**, s. 477.

bilirkişinin mücevherlerin özelliklerini haciz tutanağına yazması, tahsil dairesinin korunması açısından önemlidir. Çünkü mücevher olduğu düşünülen eşyanın imitasyon olması mümkündür. Kötü niyetli borçlunun haciz sırasında tahsil dairesini uyarmaması, sonrasında ise tahsil dairesinin haczedilen mücevherlerin değiştirilmesine sebebiyet verdiği iddia edilebilir. Tahsil dairesince düzenlenen haciz tutanağı da bu kötü niyetli iddianın dayanağı olacaktır¹⁷⁴.

Tahsil dairesi tarafından önlem alınmaması veya alınan önlemlerin yetersiz olması, tahsil dairesinin koruma görevini gerektiği gibi yerine getiremediği sonucunu doğurur. İdare Hukukunda “hizmet kusuru” olarak tanımlanan durum meydana gelir¹⁷⁵. Taşınır mallar, güvenilir bir yerde muhafaza altına alınır ya da yediemine verilir. Borçluya veya zilyede ise güvenilir bir şahsın kefaleti ile bırakılabilir. Bu şekilde bir uygulama, özellikle üretim araçlarının haczedildiği durumda borçlunun üretime devam edebilmesine imkân tanıyacaktır¹⁷⁶.

Tahsil dairelerinin genel olarak haczedilen malları muhafaza edecek yerleri yoktur. Bu nedenle yedieminlik kurumu ortaya çıkmıştır. Özellikle büyük şehirlerde hacizli malların muhafazasında yedieminlere başvurulur. Bu muhafaza yerlerinin özel olması durumunda belli ücret talep edildiğinden uzun süre beklenilmeden satışının gerçekleştirilmesi gerekir¹⁷⁷.

6183 sayılı AATUHK’nın 83. maddesine göre taşınır malların kendilerine bırakıldığı kişiler, tahsil dairesinin talebi üzerine derhal malları teslim etmekle yükümlüdürler. Malları telef veya zayi edenler ya da talebe rağmen geri vermeyenler hakkında ceza yaptırımının yanı sıra bu malların değerleri kadar borçlu sayılmaları söz konusudur. Danıştay bir kararında, haczedilen aracı yedieminlik görevini kötüye kullanmak suretiyle kamu borçlusuna teslim eden kişinin, kamu alacağının ödenmesinden sorumlu olduğuna hükmetmiştir¹⁷⁸. Taşınır mallar, alacaklı tahsil

¹⁷⁴ Barlass, **a.g.e.**, s. 132.

¹⁷⁵ Candan, **a.g.e.**, s. 477.

¹⁷⁶ Coşkun, **a.g.e.**, s. 1054.

¹⁷⁷ Mustafa Sakal ve Mustafa Alpaslan, “Ödeme Emri Düzenlenmeden, Pay Devri Yaparak Şirketten Ayrılan Ortak Hakkında Şahsi Mal Varlığına Haciz Uygulanamaz”, **Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi**, Sayı: 36, 2006, s. 158.

¹⁷⁸ Danıştay 3. Dairesi’nin 18.01.1996 tarih ve E: 1995/914, K: 1996/98 sayılı ilamı Aktaran: Çelik, **a.g.e.**, s. 235.

dairesinin talebi üzerine teslim edilmediği takdirde, malları teslim etmeyen kişiler hakkında ödeme emri düzenlemek suretiyle takibata girilir¹⁷⁹.

Güvenilir bir şahsın kefaleti altında haciz konulan aracın, yediemin olarak borçluya teslimi mümkündür¹⁸⁰. Fiili haciz gerçekleştirilmeden belli kayıtlara koyulan haciz işleminin geçerli olmadığı konusunda görüşler bulunmasına rağmen, taşıtların borçluda bırakılmasının borçlunun borcunu daha kolay ödemesini sağlayacağına dair görüşler de vardır¹⁸¹.

2.2.2. Taşınmaz Malların Haczi

Taşınmaz mal olarak hangi hususların nitelendirildiği Türk Medeni Kanunu'nun 704. maddesinde belirtilmiştir. Maddeye göre; kat mülkiyetine kayıtlı olan bağımsız bölümler, araziler ve tapu kütüğünde ayrı bir sayfaya kayıtlı bulunan bağımsız ve sürekli haklar taşınmaz mülkiyetini oluşturur. Kanunun 998. maddesine göre taşınmaz mallar, tapu siciline taşınmaz şeklinde kaydedilirler. Maden şeklinde belirtilen yerler de taşınmaz sayılır¹⁸².

Türk Ticaret Kanunu'nun 936. maddesine göre sicile kayıtlı olan ya da olmayan tüm gemiler, taşınır mal olarak değerlendirilir. Ancak 937. maddeye göre kanunlarda taşınmazlara yönelik hükümlere tabi olacağı açıkça bildirilen gemiler bu anlamda istisna tutulmuştur.

6183 sayılı AATUHK'nın 88-99. maddeleri arasında taşınmaz malların haczi ve satışı konusunda düzenleme yapılmıştır. AATUHK'nın 88. maddesine göre haciz işlemi, taşınmazlar mallar açısından tapu siciline, gemiler açısından ise gemi siciline işlenir. Bu işlemin gerçekleştirilebilmesi için alacaklı tahsil dairesi tarafından ilgili dairelere tebliğ yapılması gerekir. Taşınmazların haczi durumunda bu malların menfaatleri ve hâsılatları da haczedilmiş olur. Ancak başka geliri olmayan borçlu söz konusu ise geçimleri amacıyla mahsulden ya da malın bedelinden uygun miktarı

¹⁷⁹ Danıştay Vergi Dava Daireleri Genel Kurulu'nun 22.11.1996 tarih ve E: 1996/250, K: 1996/395 sayılı ilamı (Lexpera Bilgi Sistemi)

¹⁸⁰ İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı'nın 16.11.2005 Tarih ve B.07.1.GİB.4.34.20.01/288-2492 sayılı kararı, Aktaran: Özdemir (a), **Vergi İcra**, s. 370.

¹⁸¹ Barlass, **a.g.e.**, s. 135-136.

¹⁸² Candan, **a.g.e.**, s. 473.

borçluya verilir. Taşınmaz mallardaki kiracılar, hacizden haberdar edilir ve işleyecek kiralari tahsil dairesine ödemeleri gerektiği bildirilir. Taşınmazın haczi sırasında hasat edilmemiş olan mahsuller de haczedilmiş sayılır. Bu durumda mahsulün yetişmiş olup olmamasının önemi yoktur¹⁸³.

Alacaklı olan tahsil dairesi, haczedilen taşınmaz mallar ve gemiler konusunda gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür. Taşınır gibi taşınmazların elde tutulması ya da depolanması doğası gereği olası olmadığından bunlardaki haciz işlemi genellikle şerhler ile belli edilir¹⁸⁴.

Alacaklı tahsil dairesi, alacaklının ve borçlunun çıkarlarına uygun şekilde haciz işlemi gerçekleştirmekle yükümlüdür. Bu nedenle öncelikle borçlunun taşınır ve taşınmaz malları ve bu malların değerleri incelenir. Borcu karşılamaya yetecek kadar taşınır mal söz konusu ise taşınmaz malların haczi yapılmamakta ve borç, haczedilen taşınır malların satışı ile karşılanır¹⁸⁵.

Taşınmazların haczi durumunda kamu alacağının aslı ve fer'ilerinin haciz bildirisinde miktar olarak belirtilmesi gerekir. Hacizden sonra ortaya çıkabilecek kamu alacağındaki artışlar, borçluya re'sen bildirilmelidir. Kamu alacağının azalması durumunda ise re'sen değil, ilgililerin talebi mevcutsa kalan tutar bildirilir.

Taşınmaz malların bütünleyici parçaları, hacze dâhil edilir. Eklentiler ise bağımsız taşınır mallar olarak tanımlanır. Ancak TMK'nin 686. Maddesine göre asıla ilişkin tasarruflar, eklentiye de kapsar. Bu nedenle eklentilerin hacizden ayrı tutulabilmeleri için eklentilerin bağımsızlığının sicillerde belirtilmesi gerekir. Uygulamada bu duruma dikkat edilmesi gerekir¹⁸⁶.

İpotekli taşınmazlar haczedilebilir. İpotekli taşınmazların haczedilmesi durumunda ipotek alacaklılarına tapu dairesi tarafından haber verilir. İpotek alacaklıları, sonradan yapılan hacizlerden olumsuz şekilde etkilenmezler. Malın satışı

¹⁸³ M. Cengiz Ünlü, **Açıklamalı, İctihatlı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 1995, s. 770.

¹⁸⁴ Özmen, **a.g.e.**, s. 442.

¹⁸⁵ Yılmaz, **a.g.e.**, s. 983.

¹⁸⁶ Tombaloğlu, **a.g.e.**, s. 150; Özbacı, **a.g.e.**, s. 801.

durumunda öncelikle malın satış bedelinden ipotek alacaklısının alacağı karşılanır. Daha sonra kalan miktar üzerinden hacizli alacağın değerlendirilmesine gidilir¹⁸⁷.

Taşınmaz haczi ile borçlunun taşınmaz üzerindeki tasarruf hakkı kısıtlanır. Alacaklı kamu idaresinin izni olmaksızın hacizli taşınmaz mal üzerinde borçlu tasarrufta bulunamaz. Bu duruma aykırı davrandığı takdirde ceza yaptırımına maruz kalır. Tapu sicilindeki haciz şerhi, iyi niyetli üçüncü kişilerin hak kazanmasına engel teşkil eder¹⁸⁸.

Taşınmazın haczedilmesi durumunda bu taşınmazın mutlaka satılması gerekmez. Taşınmazın menfaat ve hâsılatlarından elde edilen gelirler ile kamu alacağı karşılanabilecek durumdaysa taşınmaz satılarak borçlu mağdur edilmemelidir¹⁸⁹.

6183 sayılı AATUHK'nın 70. maddesine göre markanın haczi mümkündür. Bu durum, Sinaî Mülkiyet Kanunu'nda da ifade edilmiştir. Marka, bir işletmenin mal ve hizmetlerinin diğer işletmelerden ayırt edilmesini sağlayan unsurlardan biridir. Markanın para ile ölçülebilen maddi değeri bulunur¹⁹⁰. Bu nedenle markanın kıymet takdirinin yapılarak satışının gerçekleştirilmesi mümkündür. Marka hacizleri, Türk Patent ve Marka Kurumu'na yapılacak bildirim ile ilgili sicile şerh düşülmesi şeklinde gerçekleştirilir¹⁹¹.

2.2.3. Yetişmemiş Malların Haczi

Yetişmemiş mallar, toprakta ve ağaçta yetişen ancak olgunlaşma zamanlarını tamamlamamış olan ekonomik değerleri ifade eder¹⁹². Yetişmemiş mallar, haczi yapılan taşınmaz malın bütünleyici parçası olarak kabul edilir. Bu nedenle üzerinde bulundukları taşınmaz ile birlikte haczedilmeleri gerekir. Ancak 6183 sayılı Kanunun 72. maddesine göre yetişmemiş ağaç ve toprak mahsulleri, yetişmelerine yönelik

¹⁸⁷ Hakan Ay ve Mustafa Alpaslan, "Kamu Alacaklarının Takibinde Rüçhan Hakkı Uygulaması", **Legal Mali Hukuk Dergisi**, Sayı:84, 2011, s. 2924.

¹⁸⁸ Ünlü, **a.g.e.**, s. 771.

¹⁸⁹ Özbalcı, **a.g.e.**, s. 801.

¹⁹⁰ Murat Dönmez, "Marka Haczi ve Paraya Çevrilmesi", **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Sayı:84, 2009, s.375.

¹⁹¹ Dönmez, **a.g.e.**, s. 378.

¹⁹² Bayraklı, **a.g.e.**, s. 169.

zamandan geriye doğru 2 ay içinde haczedilebilir. Haczi yapılan yetişmemiş malların borçlu tarafından başkasına devri hükümsüz kabul edilir. Ancak hacizli taşınmaz üzerinde rehin mevcutsa ve paraya çevirme talebi gerçekleşmiş ise bu durumda yetişmemiş malların satışından elde edilen paranın rehinli alacağa gitme ihtimali mevcuttur.

Yetişmemiş mallarda toprağın kiracı tarafından işletilerek mahsulün alınması önemlidir. Toprak borçlu tarafından işletilirse yetişmemiş mallara da haciz uygulanır. Toprak kiracı tarafından işletiliyorsa ve borçlu kişi toprak sahibi ise bu durumda alacaklı tahsil dairesi yalnızca toprağı haczedebilir. Yetişmemiş malları haczetmek mümkün değildir. Ancak borçlu olan toprağı işleyen kiracı ise bu durumda alacaklı tahsil dairesi, yetişmemiş mallara (mahsule) haciz işlemi gerçekleştirilir¹⁹³.

2.2.4. Haczedilemeyen Mal ve Haklar

AATUHK'nın 70. maddesinde düzenlenen haczedilemezlik müessesesi İİK'nın 82. Maddesine paralel bir düzenlemedir. Kanun koyucu haczedilemezlik müessesesini; kamu düzeninin korunması, yaşama hakkı, aile bütünlüğünün korunması hakkı, meslek ve sanatını yapabilme gibi temel hakları gözeterek düzenlemiştir¹⁹⁴.

Başkasına devri mümkün olmayan mal ve hakların haczi de mümkün değildir. Bu duruma en iyi örnek, şahsa bağlı haklardır. Devredilmezlik durumunun kanundan doğması gerekir. Tarafların aralarındaki anlaşma ile devredilemeyeceği belirtilen malların haczi mümkündür. Medeni Hukuka göre kişilik haklarına tecavüz nedeniyle verilen manevi tazminatlar, oturma hakkı, anne ve babanın çocuklarının malları üzerindeki intifa hakkı, ölünceye kadar bakma sözleşmesinde bakım borçlusunun hakkı vs. haczedilemeyecek haklardan kabul edilir¹⁹⁵.

6183 sayılı AATUHK'nın 70. maddesine göre bazı mallar haczedilemez. Söz konusu maddeye göre haczedilemeyecek mallar şunlardır:

¹⁹³ Çelik, **a.g.e.**, s. 221.

¹⁹⁴ Coşkun, **a.g.e.**, s. 878.

¹⁹⁵ Atilla İnan, "Tamamı Haczedilemeyen Mallar", **Maliye ve Sigorta Yorumları Dergisi**, Sayı:346, 2001, s. 49; Dönmez, **a.g.e.**, s. 163.

- Borçlunun mesleği ve kendi için gerekli olan eşya ve elbiseler,
- Borçlunun ve ailesine gerekli olan yatak takımları ile ibadete özgü eşya ve kitapları,
- Devlet mallarıyla kanunlarında haczi caiz olmadığı belirtilen mallar,
- Vazgeçilmesi mümkün olmayan mutfak ve lüzumlu ev eşyaları,
- Borçlunun veya ailesinin geçimi açısından gerekliyse borçlunun seçeceği süt veren bir ineği ya da mandası, veya 3 keçisi ya da koyunu ve bunların 3 aylık yem ve yataklıkları,
- Çiftçi olan borçlu açısından kendisinin ve ailesinin geçimleri için mecburi olan çift hayvanları, arazi, taşıtlar ve diğer teferruatla tarım aletleri,
- Meslek ve sanat sahibi borçlu açısından mesleği ya da sanatı için mecburi alet ve edevatları ve kitapları,
- Arabacı, hamal, kayıkçı gibi borçlularda işlerini sağlayan taşıt vasıtaları,
- Bir yardım sandığı veya dernek tarafından zorunluluk hali, hastalık, vefat gibi durumlarda bağlanan aylıklar,
- Borçlu ile ailesinin 2 aylık yakacak ve yiyecekleri,
- Çiftçi olan borçlunun gelecek mahsul için gerekli tohumluk,
- Geçimini hayvan yetiştirerek sağlayan borçlunun kendisi ile ailesinin geçimleri açısından mecburi sayıda hayvan ile bu hayvanların 3 ay yetecek kadar yem ve yataklığı,
- Bahçe, bağ, sebze, meyve yetiştiricisi borçluların kendisi ile ailesinin geçimi için mecburi bahçe, bağ ile işlerinde gerekli malzeme, fide ve tohumluğu, alet ile edevat
- Vücut ve sağlıkta meydana gelen zararlar nedeniyle zarar görene ya da ailesine tazminat olarak ödenecek paralar,
- Maluliyetle emekli olan ordu ve zabıta görevlilerine bağlanan emekli aylıkları, bu şahısların yetim ve dullarına ödenen aylıklar,
- Ordu tarafından denizaltı ve hava mensuplarına ödenen dalış ve uçuş ikramiyeleri,
- Şehit yetimleri ile askerlik malullerine ödenen savaş malullüğü zammı,
- 1485 sayılı kanun uyarınca verilen tekel satış payları ,

- Harcırah Kanunu uyarınca ödenen paralar
- Borçlunun haline uygun evi,
- 2022 sayılı Kanuna göre 65 yaş üstündeki güçsüz, muhtaç ve kimsesiz

Türk vatandaşlarına bağlanan aylıklar.

Borçlunun mesleği ve kendisi için gerekli olan eşyalardan cep telefonlarının özellikle akıllı cep telefonlarının haczinin mümkün olup olmadığı tartışmalıdır. Mükellefin haberleşme ve internetten yararlanma haklarının engellenmemesi ve mesleğini sürdürmesi için vazgeçilmez olması bakımlarından cep telefonlarının haczedilmemesi yönünde görüşler olduğu gibi kıymetlerinin fazla olması nedeniyle haczedilebileceği yönünde görüşler de bulunur¹⁹⁶.

Maddeye göre kamu hizmeti görmeleri nedeniyle devlet malları haczedilemez. Bu mallar haczedilirse kamu hizmetleri aksayacaktır. Borçlu ve ailesi açısından gerekli olan mal, hak ve alacaklara ise genellikle bilirkişiler karar verir. Aile terimi, borçlu ile aynı çatı altında yaşayan kişileri kapsar. Kanun koyucu tarafından bu maddenin düzenlenmesinde borçlu ve ailesinin günlük hayatının haciz nedeniyle dayanılmaz şekilde zorlaştırılmasına izin verilmemesi amaçlanmıştır. Bu nedenle kamu alacaklısı kadar borçlunun da durumu gözetilmeye çalışılmıştır¹⁹⁷.

Borçlunun haline uygun evinin haczedilememesi AATUHK'nın 70. maddesinde İİK'nin 82. maddesinin 1. fıkrasının 12. bendine paralel olarak düzenlenmiştir. Borçlunun haline uygun evi, taşınmazın kıymeti fazla ise taşınmazın satış tutarından borçluya haline uygun bir ev alabilecek meblağ bırakıldıktan sonra haczedilip satılabilir¹⁹⁸. Borçlunun haline uygun evi, borçlunun toplum içindeki konumu, yaşantısı, aile yapısı, birlikte yaşadığı kişi sayısı, evin özellikleri gibi hususlar dikkate alınarak belirlenir¹⁹⁹. Borçlunun sahip olduğu haline uygun evinin tespitinde esas alınması gereken, evin rayiç değeridir. Borçlunun evinin rayiç

¹⁹⁶ Talih Uyar, **İcra Hukukunda Haciz**, 3. bs., Ankara, Bilge Yayınevi, 2017, s. 123

¹⁹⁷ Hakan Baş, "Haciz Talebi, Haczin Yapılışı, Haczi Caiz Olmayan Mallar ve Haklar", **Maliye ve Sigorta Yorumları Dergisi**, Sayı:314, 2000, s. 55; Cenk Akil, "Yargıtay Kararları Işığında Haline Münasip Evin Haczedilmezliği (Meskeniyet) İddiası (İİK m.82/12)", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt:60, Sayı:4, 2011, s. 777.

¹⁹⁸ Danıştay 3. Dairesi'nin 27.1.2004 tarih ve E: 2002/1144, K: 2004/162 sayılı ilamı (Lexpera Bilgi Sistemi)

¹⁹⁹ Vergi Dava Daireleri Kurulu'nun 13.11.2013 tarih ve E: 2012/547, K: 2013/547 sayılı ilamı, (Lexpera Bilgi Sistemi)

değerinin yüksek olması, borçlunun hakkı olmayan bir lüksü kamuya finanse ettirmek suretiyle devam ettirdiği anlamına gelir²⁰⁰. Borçlunun satın alabileceği haline uygun evin haczedilen taşınmazın bulunduğu yerde olması gerekmeyip, daha mütevazı semtlerde olabileceği bir Yargıtay kararında belirtilmiştir. Ancak borçlunun daha mütevazı semtlerde alabileceği evin net değeri bilirkşi marifetiyle tespit edilmelidir²⁰¹.

Özel kanunlarda da haczedilemeyecek mallar düzenleme altına alınmıştır. Bu malların başlıca olanları şunlardır²⁰²:

- Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanunu’nun 13. maddesi uyarınca, tarım kredi kooperatifleri ortaklarının kredilerine dayanak olarak gösterdikleri ürünleri, hayvanları, üretimleriyle ilgili her türlü makine ve araçları,
- Katma Değer Vergisi Mükelleflerinin Ödeme Kaydedici Cihazları Kullanmaları Hakkında Kanun uyarınca, Gelir ve kurumlar vergisi mükellefiyetleri sona ermedikçe kullanılan ödeme kaydedici cihazlar,
- Emekli Sandığı Kanunu’nun 20. maddesi uyarınca, Emekli Sandığının her nevi menkul ve gayrimenkul malları, gelir ve alacakları,
- Sendikalar Kanunu’nun 64. Maddesi uyarınca, Sendika ve konfederasyonların kütüphane, spor tesisleri, mesleki eğitimleri ve toplantıları için gerekli taşınmaz ve taşınır mallar ile bu mallarla ilgili alacaklar,
- İskân Kanunu’nun 30. Maddesi uyarınca, hükümet tarafından borçlu ya da borçsuz olarak iskân yoluyla verilen taşınmazların 10 yıl süreyle haczi,
- Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu’nun 29. Maddesi uyarınca, yardıma ve korunmaya muhtaç aile ve kişilere yapılacak ödemeler, sağlanacak yardımlar, Devlet memurlarına verilen doğum, ölüm ve aile yardımı ödenekleri,
- Devlet İhale Kanunu’nun 26. maddesine göre idarece alınan teminatlar,
- Finansal kiralama konusu mallar, Finansal Kiralama Kanunu’nun 20. maddesi uyarınca, sözleşme süresi içinde haczedilemez.

²⁰⁰ Barlass, **a.g.e.**, s. 69.

²⁰¹ Yargıtay 12. Hukuk Dairesi’nin 16.01.2017 tarih ve E: 2016/9504, K: 2017/310 sayılı İlâmı, (Lexpera Bilgi Sistemi)

²⁰² Dönmez, **a.g.e.**, s. 173.

2.2.5. Kısmen Haczedilebilen Gelirler

Ödenekler, aylıklar, kişiye bağlı olmayan intifa hakları ve hâsılatı, ücretler, emeklilik aylıkları, ilama bağlı olmayan nafakalar, sigorta ve emeklilik sandıkları tarafından bağlanan gelirlerin haczi 6183 sayılı AATUHK'nın 71. Maddesi uyarınca mümkündür. Ancak sözü edilen haciz bahsedilen gelirlerin 1/3'ünden çok ve ¼ 'inden az olmayacak şekilde yapılması gerekir. Ayrıca asgari ücreti tutarını geçmeyen aylık gelirler söz konusu ise bunların da 1/10'ünden fazlası haczedilemez. Bu bağlamda 71. maddede kısmen haczedilebilen gelirler düzenleme altına alınmıştır.

Geçimini ücret geliri ile sağlayan ve sosyal gereksinimlerini zor koşullarda karşılayan borçluların elde ettikleri gelirlerin tamamının haczedilmesi mümkün değildir. Bu durum, kamu düzenini bozmanın yanı sıra sosyal devletin gereklerine de ters düşer. Bu nedenle kanun koyucu tarafından ücretlerin ve diğer gelirlerin kısmen haczi konusunda net miktarlar ile düzenleme yapılmıştır. Bu düzenlemede borçlunun haczedilen miktar sonrası elinde kalabilecek meblağ gözetilmiştir²⁰³.

Maaş ve ücretlere konulan hacizler konusunda kanunda süre sınırlaması öngörülmemiştir. Bu nedenle alacak karşılanana kadar ya da haciz alacaklı taraf tarafından kaldırılana kadar maaş ve ücretlere konulan haczin devam ettirilmesi mümkündür²⁰⁴.

2.2.6. Haczedilen Malların Satışı

Haciz uygulanan mallar, kamu alacağının karşılanabilmesi için kanunlarda belirtilen usuller çerçevesinde satılarak paraya çevrilir. Böylelikle paraya çevrilen borçlunun malları ile kamu alacağı karşılanır. Satışı gerçekleştirilecek malların taşınır ya da taşınmaz olması mümkündür. Hacizli malların satışı genel olarak açık artırma yöntemi ile gerçekleştirilir.

²⁰³ Ahmet Güzel ve Muharrem Özdemir, **Amme Alacakları Tahsil Usul ve Esasları**, Adana, Nobel Kitabevi, 2007, s. 158; Yavaş, **a.g.m.**, s. 93.

²⁰⁴ Özbalcı, **a.g.e.**, s. 735.

2.2.6.1. Taşınır Malların Satışı

Taşınır malların satışı konusu, 6183 sayılı AATUHK'nın 84-87. maddeleri arasında düzenleme altına alınmıştır. Kanuna göre taşınır malların satışı, alacaklı tahsil daireleri tarafından gerçekleştirilir. Köy söz konusu ise ihtiyar kurulları tarafından satış yapılabilir. Taşınır malların satışı konusunda AATUHK'nın 84. maddesinde bir süre düzenlemesi getirilmiştir. Maddeye göre haczedilen taşınır mallar, haczedildikleri tarihin 3. gününden itibaren 3 ay içinde satışa çıkarılmalıdırlar. Bu 3 günlük süre, malın satışa çıkarılmasından önce borçluya ödeme yapması için tanınan son süredir²⁰⁵. Çürüme, bozulma ya da başkaca sebeplerle uzun süre saklanma olanağı olmayan taşınır malların ya da beklemesi durumunda önemli ölçüde değer kaybına uğrayacak taşınır malların derhal satılması ve paraya çevrilmesi gerekir.

Kanunda belirtilen 3 ay içinde satışa çıkarılması durumu, emredici nitelikte değildir. Uygulamadaki gecikmeleri ortadan kaldırmak amacıyla kanun koyucu tarafından öngörülmüştür. Uygulanmaması durumunda yaptırımı yoktur. Taşınır malların 3 ay geçtikten sonra da satışa çıkarılması mümkündür. 3 aylık süre, haczi ortadan kaldıran bir süre de değildir. İcra İflas Kanunu'nun 106. maddesinde menkul malların bir yıl içinde satışının istenmesi, anılan kanunun 110. maddesinde ise, süresi içinde satış istenmezse haczin kaldırılacağı düzenlenmiştir. Bu nedenle 3 aylık sürenin haczi kaldırıcı etkisi yoktur.

AATUHK'nın 85-87. maddelerinde haciz uygulanan taşınır malların satış şekli, ihalesi, satış ilanları, satılamaması ya da alıcının almaktan vazgeçmesi gibi durumlar düzenleme altına alınmıştır. Haczedilen taşınır mallar, alacaklı kamu idaresinin satış mahallinde artırma usulüyle satılır. Ancak taşınır malın satış mahalline nakli zorsa, nakliye sırasında değer kaybı gerçekleşecekse bu gibi durumlarda taşınır malın alacaklı kamu idaresinin onayı ile mahallinde satılması da mümkündür.

Taşınır malların açık artırma usulü ile satılması esas olsa da bazı istisnalar bulunur. Hisse senedi, altın, zirai ürün gibi borsası bulunan malların satışının borsada

²⁰⁵ Güzel ve Özdemir, **a.g.e.**, s. 175.

yapılması mümkündür. Çürüme, bozulma gibi sebeplerle uzun süre korunması mümkün olmayan taşınır malların ya da beklediği takdirde değer kaybına uğrayacak taşınır malların doğrudan pazarlık usulü ile satılması da mümkündür. Böyle durumlarda borçlunun ve alacaklının menfaati gözetilerek açık artırma usulünden vazgeçilir.

AATUHK'nın 87. maddesinde, satışa çıkarıldığı halde satılamayan taşınır mallara yönelik düzenleme yapılmıştır. Maddeye göre, satışa çıkarılmasına rağmen ilk seferde satılamayan taşınır mallar, ikinci artırma tarihinden itibaren 15 gün içerisinde tekrar satışa çıkarılır. Bu sürede de satılamazsa 6 ay içinde pazarlık yöntemiyle satışının gerçekleştirilmesi mümkündür. 6 ay süre içerisinde satılamayan taşınır mal, borçluya geri verilir. Ancak bu süre, haczin kendiliğinden ortadan kalkmasını sağlayan bir süre değildir. 6 aylık süre de geçse haciz devam eder. Alacaklı tahsil dairesi, 6 ay sonunda taşınır malı yeniden satmayı deneyebileceği gibi borçluya geri verme yolunu da seçebilir²⁰⁶.

Tahsil dairelerinin belli günler satış günleri olarak ayarlanır. Acele bir durum mevcut değilse sadece bu günlerde satış yapılır. Belediye sınırları içindeki tahsil daireleri, satışın yapılacağı günü, yeri, saati ve satılacak malın türünü ilan eder. Satış tarihi ve yeri, borçluya ve ilgililere de bildirilir. İlgili kavramı ile kastedilen irtifa, rehin, kira gibi taşınır mal üzerinde hak sahibi olan kişilerdir. Kanun koyucu bu konuda açık bir düzenleme getirmese de uygulamada alıcı bulmaları açısından ya da haklarının korunması açısından bilgi verilir. Borçluya ve ilgililere satış konusunda bilgi verildikten sonra satış şartnamesi hazırlanır. Bu şartnamede satılacak taşınır malın özellikleri belirtilir. Satış şartnamesi ile alıcılar, satışa sunulan taşınır malın özelliklerini, kısıtlamalarını ya da haklarını öğrenirler²⁰⁷.

Taşınır malın satışı sırasında tahsildar, servis şefi, depo sorumlusu ve icra memuru hazır bulunur. Taşınır malların ihalesinde üç kez yüksek sesle çağrı yapılma mecburiyeti bulunur. Üç kez duyurulmaksızın yapılan satış hukuka uygun

²⁰⁶ Dönmez, **a.g.e.**, s. 183.

²⁰⁷ Yılmaz, **a.g.e.**, s. 915; Altun, **a.g.m.**, s. 231.

olmayacaktır²⁰⁸. İlk ihalede, taşınır malın tespit edilen değerinin %75'inden az olmayan bir teklif yapılması gerekir.

6183 sayılı AATUHK'nın 87. maddesine göre ilk ihalede yapılan en yüksek teklif, taşınır malın tespit edilen değerinin %75'inden az ise ya da ilk ihalede alıcı çıkmamış ise taşınır mal ilk ihalede satılamaz. Bu durumda ilk ihale tarihinden itibaren 15 gün içinde uygun görülen başka bir zamanda yeniden satış ihalesi gerçekleştirilir. Bu süre, kamu alacağına bir an önce kavuşulması açısından uygulamada önem taşır.

İkinci ihalede ilk ihalede olduğu gibi %75'lik bir oran aranmaz. En yüksek ne kadar bedel verilirse taşınır mal satılır. Taşınır malın alıcıya teslim edilebilmesi için bedelin alıcı tarafından tamamen peşin şekilde ödenmesi gerekir. Alacaklı tahsil dairesi, ikinci ihalede taşınır malı satın alan alıcıya 3 gün ödeme süresi verir. Taşınır malı alıcı almaktan vazgeçer ya da bedelini 3 gün içinde ödemezse taşınır mal teslim edilmez ve satış gerçekleştirilmez. İkinci ihalede en yüksek bedeli veren kişi ile ilk ihalede kendisine ihale edilip şartlara uymayan kişi aynı kişi ise bu durumda ilgili kişiden ikinci ihaleye sebebiyet vermesi nedeniyle ihale bedelleri arasındaki fark, öteki zararlar ve yüzde beş faiz tahsil alınır. Yüzde beş faizin hesabında birinci ihaledeki satış bedeli esas alınır. Yüzde beşlik faiz ve zarar karşılıkları borca mahsup edilmeyerek hazineye irat olarak kaydedilir²⁰⁹.

Küçük yerleşim yerlerinde yapılan ilk ihalede alıcı çıkmadığı için taşınır malın satışı yapılamazsa bu durumda ikinci ihale, başka ilçede ya da ilde gerçekleştirilir. Ancak taşıma giderleri yüksekse ya da her durumda taşınır mal satılamazsa ilk ihalenin bitiminden itibaren 15 günlük süre geçince sonraki 6 ay içinde taşınır malın pazarlık yoluyla satılması mümkündür. Böyle durumlarda ihale ile satışın yapılana kadar beklemeye gerek yoktur. Taşınır mal pazarlık yoluyla da satılamazsa borçluya geri verilebilir ya da malın yeniden değerlemesi yapılarak başka yöntemlere göre satışa çıkarılabilir²¹⁰.

²⁰⁸ Candan, **a.g.e.**, s. 488

²⁰⁹ Dönmez, **a.g.e.**, s. 186; Kuşçu ve Güngör, **a.g.m.**, s. 55.

²¹⁰ Coşkun, **a.g.e.**, s. 1075.

Haczedilen taşınır malların bir kısmının satışının yapılmasıyla kamu alacağı karşılanmış ise kalan malların satışı yapılamayarak bu mallar üzerindeki haciz kaldırılır. Taşınır malın alıcısı, ihale sırasında malın bedelini hemen ödemek isterse ve bu durum satış ekibi tarafından da uygun bulunursa tahsildar alındısı düzenlenerek malın bedeli alıcıdan tahsil edilir. Satış işleminin yapılması durumunda 4 nüsha satış tutanağı düzenlenir. Bu tutanaklar; alıcıya, borçluya, takip dosyasına ve satış ekibine verilir. Satış tutanağında borçlunun bilgileri, kamu alacağı bilgileri, takip numarası ve giderleri, satılan malın türü ve özellikleri, alıcının bilgileri, açık artırma bilgileri, malın satış şekli ve bedeli, satış için verilmişse süre ve satış bedeli yer alır. Tutanakta alıcı ile satış ekibinin imzaları da bulunur²¹¹.

Taşınır mal satılmadan önce kamu alacağı zamanaşımına uğrarsa, zamanaşımına uğrayan kamu alacağı için taşınır mal üzerindeki haczin devam ettirilmesi gerekmez. Bu durumda alacaklı tahsil dairesi tarafından taşınır mal üzerindeki haczin kaldırılması ve taşınır malın borçluya iade edilmesi gerekir²¹².

2.2.6.2. Taşınmaz Malların Satışı

Haczedilen taşınmaz malların satış usulü, 6183 sayılı AATUHK'nın 90-99. maddeleri arasında düzenleme altına alınmıştır. Taşınmaz mallar, taşınır mallarda olduğu gibi açık artırma usulü ile satılırlar. Ancak taşınır malların pazarlık yolu ile satılması bazı durumlarda mümkünken taşınmazların pazarlık yoluyla satılması mümkün değildir. Yalnızca iflas yolu ile takip mevcutsa alacaklılar pazarlık yoluyla satış usulünü kararlaştırabilirler²¹³.

6183 sayılı AATUHK'nın 90. maddesine göre taşınmazlar, satış komisyonları tarafından satılır. Komisyon, il veya ilçelerdeki en büyük mal memuru olan defterdar ya da mal müdürünün veya bunlara vekalet eden şahsın başkanlığında oluşur. Satış komisyonunda bir belediye meclisi üyesi, alacaklı tahsil dairesinin bir yetkili memuru ve taşınmaz kayıtlı olduğu yerdeki tapu sicil muhafızı ya da tevkil edeceği kişi bulunur. Bu bağlamda taşınmaz malların satışı konusunda görevlendirilen

²¹¹ Güzel ve Özdemir, **a.g.e.**, s. 176.

²¹² Candan, **a.g.e.**, s. 491.

²¹³ Dönmez, **a.g.e.**, s. 187.

komisyon, özel bir komisyondur²¹⁴. Gemilerin de satışı bu satış komisyonları tarafından gerçekleştirilir.

Kanunun 91. maddesine göre satış komisyonu tarafından hacizli taşınmaz malın değerinin belirlenmesi amacıyla bilirkişi raporunun alınması gerekir. Bu şekilde taşınmaz mala rayiç değer biçilir. Rayiç değer belirlenmesinde bilirkişiye müracaat zorunlu olmakla birlikte satış komisyonu, bilirkişiler tarafından belirlenen değeri kabul etmek zorunda değildir. Bilirkişi tarafından belirlenen değer gerçeğe uygun görülüyorsa yeniden bilirkişi tayinine gidilir. Bilirkişinin belirlediği değerden daha düşük bir değer belirlemesine giden satış komisyonunun bu durumun açıklamasını kararda belirtmesi gerekir. Bunun sebebi, rayiç bedelin herkesi etkileyecek öneme sahip olmasıdır²¹⁵.

92. maddede açık artırma yoluyla satılacak taşınmazların her biri için ayrı bir satış şartnamesi düzenlenmesi gerektiği belirtilmiştir. Bu satış şartnamelerinde; taşınmazın özellikleri, taşınmaz sahibinin bilgileri, taşınmazın rayiç değeri, %7,50 oranındaki teminat miktarı, taşınmaz üzerinde kurulu rehinler, haklar vs. bilgileri, alıcıya ait olacak giderler vs. yer alır.

6183 sayılı AATUHK'nın 93. maddesine göre taşınmaz satış ilanlarının yerleri, şekilleri ve sürelerine yönelik genel esaslar, Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından belirlenir. Hazine ve Maliye Bakanlığınca çıkarılan , “Seri: A, Sıra No: 1 Tahsilât Genel Tebliği” uyarınca taşınmaz satışlarında verilecek ilanlarda aşağıdaki hususlar yer alır:

- Taşınmazın yeri ve özellikleri,
- Artırmaya iştirak için alınacak teminat tutarı ve türleri,
- Teminatın yatırılma makbuzunun hangi tarihe kadar nereye ibraz edileceği,
- Taşınmaza biçilen rayiç değer,
- Satışın yapılacağı yer ve saat,

²¹⁴ Kamil Mutluer, Fethi Heper, Recai Dönmez ve M. Erkan Üyümez, **Vergi Hukuku**, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını No:1536, 2006, s. 239.

²¹⁵ Recep Beyazkılıç ve Mesut Kaplan (b), “Hacizli Gayrimenkul Satış İşlemlerinde Bilirkişi”, **Vergi Sorunları Dergisi**, Sayı:229, 2007, s.190.

- Satış şartnamesinin görülebileceği ya da alınabileceği yerler,
- İlanın ulaşılamayan ilgililere tebliğ yerine geçeceği,
- Taşınmazın ilk artırmasında verilen bedelin taşınmazın rayiç değerinin %75'ini bulmaması ya da bedelin rüçhanlı alacaklar ile masraflardan fazlasını karşılamaması durumunda, artırmanın 7 gün daha uzatılacağı yer almaktadır. Şu kadar ki ilk arttırmada en yüksek bedeli verenin taahhüdü bakidir.

Tebliğe göre taşınmaz satışları, taşınmazın bulunduğu mahalde yayımlanan günlük bir gazetede ihale tarihinden asgari 15 gün önce olmak üzere, aralıklı şekilde iki kez ilan edilmek durumundadır. Günlük olarak yayınlanan gazete yoksa, çıkan gazetede ilan edilmesi gerekir. Ayrıca tahsil dairesinin kapısına ve halkın görebileceği yerlere ilan örneğinin yapıştırılması ve belediye yayın araçlarıyla duyurulması beklenir. Köylerde ve belde belediyelerinde ise belediye ve köy muhtarlığı aracılığıyla da halka duyuru gerçekleştirilir. Rayiç değeri 500.000 TL'yi geçen taşınmaz satışlarında Ankara, İstanbul, ya da İzmir illerinden herhangi birinde yayınlanan bir gazeteyle de aynı koşullarda ilan yapılması gerekir. Gazete harici vasıtalar ile ilan yapılmışsa bu durumun tutanakla belirtilmesi önem taşır.

Satış komisyonu tarafından taşınmaz mallar için satış talepnameşi düzenlenir. Bu talepname iki örnek şekilde hazırlanır. Bir örnek haciz bildirisine, diğer örnek ise satış dosyasına eklenir. Satış dosyasında ilanın yapıldığını gösterir belgeler ile satış şartnamesi de konulur. Hazırlanan satış dosyası, satışın yapılmasını sağlamak üzere ilgili yerdeki defterdarlık ya da mal müdürlüğüne gönderilir²¹⁶. Defterdarlık ya da mal müdürlüğü tarafından incelenen satış dosyasında işlem eksikliği mevcutsa bu taşınmazlar satışa çıkarılamaz²¹⁷.

Alacaklı tahsil dairesince 6183 sayılı Kanunun 93. maddesi uyarınca yapılan taşınmaz ilanında, taşınmaz özellikleri ile satışın yapılacağı yer, gün, saat gösterilir. İlan birer sureti de kamu borçlusuna, vekiline ve tapu siciline göre taşınmaz üzerinde hak sahibi olan diğer ilgililere tebliğ edilir. Ancak kanun koyucu, ilgililerden adresi

²¹⁶ Özbalcı, **a.g.e.** , s. 819.

²¹⁷ Yılmaz, **a.g.e.**, s. 942.

belli olanlara yapılacak tebliği zorunlu tutmuştur. Tapu sicilinden adresine ulaşamayan ilgililere tebliğ yapılması zorunlu değildir²¹⁸.

Taşınmaz malların satışına iştirak eden kişilerden, taşınmazın belirlenen rayiç değerinin % 7,50'si nispetinde teminat alınır. Teminat olabilecek hususlar şunlardır²¹⁹:

- Para,
- Özel finans kurumları ya da süresiz banka teminat teminat mektupları,
- Hazine Müsteşarlığının ihraç ettiği Devlet tahvilleri, iç borçlanma senetleri ya da bu senetler yerine düzenlenen belgeler.

6183 sayılı AATUHK'nın 94-98. maddelerinde taşınmazların ihale yöntemiyle satışı düzenlenmiştir. Taşınmaz mallarda artırmanın uzatılması ya da ihalenin yapılamaması durumları, taşınmaz satış bedelinin tahsili, taşınmazların teferruğu ve geri verilmesi durumları belirtilmiştir. 94. maddeye göre taşınmaz malların satış ihalesinde taşınır mallarda olduğu gibi 3 kez bağırma mecburiyeti bulunur. İlk ihalede taşınmazın rayiç bedelinin %75'inden az olmayacak şekilde bedel teklifinin yapılması gerekir. Rüçhanlı alacaklar mevcutsa bu durumda rüçhanlı alacaklar ile masrafları karşıladıktan sonra kamu alacağı için belli bir miktarın kalması hususu da önem taşır. İlk ihalede bu şartlar sağlanamamışsa taşınmaz malın satışı yapılamaz.

Kanunun 95. maddesine göre taşınmazın ilk satış ihalesinde rayiç bedelin %75'ini karşılayacak bir bedel elde edilemediyse en çok artıranın taahhüdü baki kalmak suretiyle bu ihale tarihini izleyen 7. gün ve aynı saatte ikinci ihale gerçekleştirilir. Söz konusu ihalede %75'lik oran aranmaz. Önemli olan rüçhanlı alacakları ve masrafları aşacak bir bedel teklif edilmesidir. İkinci ihalede ilk ihalede önerilen en yüksek tutar da dikkate alınır. Bu kapsamda ikinci ihalede en yüksek bedeli teklif eden kişiye satış gerçekleştirilir.

İlk ve ikinci ihalede taşınmaz malın alıcısı çıkmazsa ya da istenilen tutar elde edilemezse AATUHK'nın 96. maddesine göre taşınmazın satışı yapılmaz ve

²¹⁸ Gülseven, **a.g.e.**, s. 595.

²¹⁹ Gerçek (b), **Kamu Alacaklarının Takip ve Tahsil Usulü**, s. 257.

üzerindeki haciz devam ettirilir. Bu durumda alacaklı kamu idaresi tarafından teferruğ kararı alınıncaya kadar beklenir. Tahsil dairesinin bu süreçte taşınmaz malı aynı şartlarla yeniden satışa çıkarması da mümkündür²²⁰.

Satış aşamasında kamu alacaklısı ile borçlusunun menfaat dengesi korunmalıdır. Satılan malların rayiç değerinin altında satılması durumunda mallar düşük fiyata satıldığı için borçlu açısından bakıldığında borçlunun borcu karşılanamayacak, alacaklı açısından bakıldığında ise alacaklı alacağını tahsil edemeyecek, borçlunun başka malları varsa ek hacizler uygulanacak, borçlunun başka malı yoksa aciz vesikası ile borçlunun mal edinmesi beklenecektir. Kamu alacaklısı ile borçlusunun menfaat dengesinin korunması açısından haczedilen mallar rayiç değerden satılmalıdır²²¹.

Taşınmazların satışının yapılması durumunda bedelin derhal ödenmesi beklenir. Bu ödemenin peşin para ile yapılması gerekir. Ancak alıcı, bedeli derhal ödeyemeyeceğini belirtirse taşınmaz malların bedellerinin yüksek olması nedeniyle alacaklı tahsil dairesi tarafından süre verilir. Taşınmaz mallarda ne kadar bir süre verilebileceği AATUHK’da düzenleme altına alınmamıştır. Bu nedenle taşınmaz bedeline göre tahsil dairesinin takdir yetkisini kullanması beklenir. Ancak kamu alacağının bir an önce tahsili için süre kısa verilmelidir²²².

6183 sayılı AATUHK’nın 97. maddesine göre taşınmaz kendisine ihale edilen kişi, derhal ya da tahsil dairesi tarafından verilen süre içerisinde parayı ödemezse bu durumda ihale kararı, ihaleyi gerçekleştiren satış komisyonu tarafından feshedilir. Yapılacak bu ihalenin ilgililere tebliği gerekmez. Bu ihale, sadece ilan yapılarak gerçekleştirilir. Bu ihalede en yüksek bedeli veren kişiye taşınmaz ihale edilir. İkinci kez ihalenin yapılmasına sebebiyet veren ilk ihale alıcısı, iki ihale arasındaki fark ile diğer zararlardan sorumlu tutulur. Bu bağlamda tahsil dairesi

²²⁰ Mehmet Burak Toprak, “6183 Sayılı Kanun Hükümlerine Göre Teferruğ”, **Mali Çözüm Dergisi**, Sayı:104, 2011, s. 203.

²²¹ Aksüt, **a.g.m.**, s. 4724.

²²² Ünlü, **a.g.e.**, s. 807.

verilen teminattan gerekli kısım tahsil edildikten sonra eksik kalan kısmı ilgili kişiden alır. Taşınır mallarda olduğu gibi bu durumda da faiz %5'den hesaplanır²²³.

İdarenin, tek taraflı olarak bir taşınmaz malı kendi mülkiyetine geçirmesi teferruğ olarak tanımlanır. Teferruğ işlemi, ilgili taşınmaz mala hazinenin ihtiyacının olması, kamu alacağının tahsil edilmesi ya da hazinenin paydaş olduğu taşınmazların ucuz bir bedelle satışının önlenmesi için gerçekleştirilir. Teferruğ, ikinci ihale tarihi itibarıyla 1 senelik sürede taşınmazın en az bir kere daha satışa çıkarılıp satılamaması durumunda gerçekleştirilir. Teferruğ işlemi, alacaklı kamu idaresinin talebi üzerine satış komisyonu kararı ile yapılır. Kamu idaresi tarafından taşınmazın rayiç bedelinin %50'sinin verilmesi ile teferruğ yapılır²²⁴.

6183 sayılı AATUHK'nın 98. maddesine göre teferruğ işlemi yapıldıktan sonra teferruğ ve takip masrafları çıkarıldıktan sonra kalan bedelin borca mahsubu gerçekleştirilir. Teferruğ edilen taşınmaz bu karardan itibaren 1 yıl satışa çıkarılamaz. Bu 1 yıl içinde borçlu, kamu alacağını ve gecikme zamlarını öderse taşınmaz borçluya geri verilir. Teferruğ kararından önce taşınmazın rayiç bedelinin %75'i ve üstündeki bir bedel için alıcı çıkarsa bu durumda teferruğdan vazgeçilir²²⁵.

Kanunun 99. maddesine göre taşınmaz kendisine ihale edilen alıcı, taşınmazın mülkiyetini kazanır. İhalenin feshi, taşınmazın kayıtlı olduğu yerdeki icra hukuk mahkemesinden şikâyet yoluyla istenir. Şikâyet, ihalenin ilgililere tebliğinden itibaren yedi günlük sürede yapılmalıdır. Şikâyet üzerine mahkemenin vereceği karar temyiz edilebilir. Şikâyet süresinin geçmesinden ya da şikâyet varsa şikâyetin sonuca bağlanmasından sonra tapu dairesinde alıcı adına tescil gerçekleştirilir.

2.2.7. Hacze İştirak ve Rüçhan Hakkı

Bazı borçluların malvarlığı tüm borçlarını karşılamaz. Bu durumdaki borçluların birden fazla alacaklısı mevcutsa borçlunun malvarlığı üzerine herhangi

²²³ Çelik, **Kamu Alacaklarının Takip ve Tahsil Hukuku**, s. 243-247; Candan, **a.g.e.**, s. 497.

²²⁴ Mehmet Aksoy, "6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun Hükümlerine Göre Teferruğ", **Yaklaşım Dergisi**, Sayı: 168, 2006, s.231-234.

²²⁵ Tombaloğlu, **a.g.e.**, s. 190.

biri tarafından konulan hacze diğerkleri de sonradan iştirak edebilirler. Hacze iştirak, borçlunun mallarının satış işlemi ile paraya çevrilmesine kadar gerçekleştirilir.

6183 sayılı AATUHK'nın 69. maddesinde kamu idarelerinin başka bir kamu idaresinin koyduğu hacze iştirakinin mümkün olduğu belirtilmiştir. Bu durumda garameten paylaşım yerine öncelikle ilk haciz koyan alacaklı kamu idaresine alacağının tamamının ödenmesi şeklinde gerçekleştirilir. Diğer kamu idareleri ise iştirak tarihi sırasına göre kalan tutardan alacaklarını alabileceklerdir²²⁶.

Özel alacaklar ve kamu alacaklarında hacze iştiraki karşılaştıracak olursak; Öncelikle, hacze iştirak etmek isteyen kamu idaresinin alacağı, iştirak edilmek istenilen haciz tarihinden önce tahakkuk etmiş olmalıdır. Bu şart uygulamada esnek uygulanabilir. Özel alacaklarda ise, sonradan haciz koyanın alacağının doğduğu tarih, ilk haciz koyan alacaklının takip talebi ve dava tarihinden önce olmadığı sürece sonradan haciz koyanın hacze iştirak etmesi mümkün değildir. İkinci şart ise iştirak tarihinde haczedilen malların paraya çevrilmemiş olmasıdır. Özel alacaklar için hacze iştirak ise, ilk haciz üzerine satışı yapılan mal bedelinin ödemesi, icra veznesine yapılana kadardır²²⁷.

Hacze iştirakte önemli olan husus, haczedilen malların paraya çevrilmesinden önce hacze katılabilmektir. Haczedilmiş bulunan mallara, kamu alacağı için haciz konulabilmesi mümkündür. Bu durumda kamu alacağı, var olan hacze iştirak etmiş olur. Hacze iştirak için ortada bir haczin bulunması gerekir. Bu durumda henüz uygulamaya aktarılmamış bir haciz kararı yeterli görülmez. Uygulanmış bir hacze iştirak mümkün değildir. Hacze iştirakte garameten paylaşım uygulanır. Bu paylaşma, hacze katılan alacaklılara malların satış bedelinden eşit oranda ödeme yapılmasını ifade eder. Hacizli malların satışı ile elde edilen bedel, hacze iştirak eden ve haciz koyduran alacaklıların alacağı toplam miktara bölünerek o oranda ödeme sağlanır²²⁸.

²²⁶ Bülent Gündüz ve Arif Ayluçtarhan, "Hacze İştirak Müessesesi ve Amme Alacaklarında Rüçhan Hakkı Uygulaması", **Vergi Raporu Dergisi**, Sayı: 93, 2007, s. 36.

²²⁷ Candan, **a.g.e.**, s. 139-140.

²²⁸ Ay ve Alparslan, **a.g.m.**, s. 2923.

“Rüçhan” kelimesi, Arapça kökenlidir. Kelime anlamı itibariyle öncelik, üstünlük gibi anlamlara sahiptir. 6183 sayılı AATUHK’nın 21. maddesinde düzenlenen rüçhan hakkı, kamu alacaklarına tanınan önceliği ifade eder. Üçüncü kişilerin özel alacakları karşısında kamu alacaklarının ödenmesinde öncelik ve güvence altına alma söz konusudur. Bu bağlamda rüçhan hakkı, kamu alacağının diğer alacaklara göre öncelikli olmasıdır²²⁹.

2.2.7.1. Üçüncü Kişiler Tarafından Yapılan Hacze Kamu Alacağının İştiraki

Üçüncü kişiler tarafından yapılan hacze, kamu alacağı için alacaklı tahsil dairesinin rüçhan hakkını ileri sürerek iştirak etmesi mümkündür. Kamu hizmetleri açısından kamu alacakları gerekli olduğu için bu alacaklar, özel hukuktan kaynaklanan alacaklar karşısında özellikli bir konuma sahiptirler. Kamu alacaklarının bu üstünlüğüne rüçhan hakkı denir²³⁰. Üçüncü kişiler tarafından haczedilen mahcuz mallar paraya çevrilmeden önce 6183 sayılı AATUHK’nın 21. maddesi uyarınca o mallar üzerine kamu alacağı için de haciz konulabilir. Buna hacze iştirak denir. 6183 Sayılı Kanun’un 21. maddesi kamu idaresinin kamu alacağı dolayısıyla özel hukuktan kaynaklanan hacze iştirakini, anılan kanunun 69. maddesi ise, kamu idarelerinin birbirlerinin koydukları hacizlere iştirakini düzenler. İlk haciz kamu alacağı için konulmuşsa özel alacakların hacze iştiraki mümkün değildir.

6183 Sayılı Kanun’un 21. maddesinde kamu haczinin, mahcuz üzerindeki ilk hacze iştirak edebileceği düzenlenmiş olup ilk haczin amme alacağından dolayı konulması durumunda, amme idareleri dışında adi alacaklıların kamu alacağına iştirakinden bahsedilmemiştir. Bu nedenle amme alacağından dolayı konulan hacze borçlunun diğer adi alacaklılarının koyduğu hacizlerin iştiraki söz konusu değildir. Örneğin İşçi alacakları İİK’nin 206. maddesinde 1. sırada imtiyazlı ise de, hacze iştirak durumunda haciz tarihi daha önce olan amme alacağına iştirak edemez²³¹.

²²⁹ Şaban Özsoy, “Amme Alacaklarında Rüçhan Hakkı”, **Maliye ve Sigorta Yorumları Dergisi**, Sayı: 600, 2015, s. 90.

²³⁰ Recai Dönmez, **Vergi İcra Hukukunda Haciz Yolu İle Takip**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2005, s. 175.

²³¹ Yargıtay 19. Hukuk Dairesi’nin, 12.11.2004 tarih ve E: 2004/5466, K: 2004/11354 sayılı ilamı, Aktaran, Coşkun, **a.g.e.**, s. 282.

Kamu haczinin adi hacze iştiraki sonucunda alacaklılar arasında garameten paylaşım gerçekleştirilir. Kamu alacağı için maddede, İİK 268. maddesinin 1. bendinin son cümlesinin uygulanmayacağı belirtilmiştir. 268. maddenin anılan kısmında rehinden önce konulan hacizlere iştirakin mümkün olmadığı ifade edilmiştir. Bu kapsamda rehinden önce üçüncü kişiler tarafından konulmuş bir haciz mevcutsa, kamu alacağı için rehinden sonra haciz konulsa dahi rehinden önceki üçüncü kişiler tarafından konulan özel hacizlere iştirak edilmesi mümkün kılınmıştır²³².

Hacizli malların satış bedelinden öncelikle haciz giderleri ile satış için yapılan giderler ödenir. Sonrasında taşınır ya da taşınmaz malların aynından doğan emlak vergisi, motorlu taşıtlar vergisi gibi kamu alacakları ödenir. Hacizde ilk alacaklı olan kamu idaresi ise malların satış bedelinden bu alacağın tamamı ödenir. Kamu alacağı ödendikten sonra geriye kalan tutar, sıralamaya göre paylaştırılır. Bu bağlamda alacak tutarına göre geriye kalan özel alacaklar arasında ya da ikinci sırada yer alan özel alacak ile sonraki sıralarda bulunan başka bir kamu alacağı arasında paylaşım gerçekleştirilir. Geriye kalan satış bedeli bu alacaklılar arasında toplam alacağa göre belirlenecek oran üzerinden hesaplanacak miktara göre garameten paylaştırılır²³³.

2.2.7.2. Kamu Alacağının Rehinli Alacak Karşısındaki Önceliği

Rehinli alacakların tüm alacaklara karşı önceliği bulunur. Buna kamu alacakları da dâhildir. İstisna olarak hacizli malların aynından kaynaklı emlak vergisi, motorlu taşıtlar vergisi, gümrük vergisi gibi vergiler ile bunların gecikme zamları, faizleri vs. bulunmaktaydı. Hacizli malların satış bedelinden haciz ve satış masrafları düşüldükten sonra rehinli alacak da olsa önce malın aynından kaynaklı bu kamu alacakları ödenmekteydi. Ancak 2018 yılında İİK’de 7101 sayılı yasayla değişiklik yapılmıştır. Yapılan değişiklikler kapsamında malın aynından doğan kamu alacaklarının malın satış bedelinden tahsilinde rehinli alacaklardan sonra geleceği belirtilmiştir. 6183 sayılı AATUHK’nın 29. maddesine göre rehinli alacakların kamu alacağına göre öncelikli olabilmesi için borç ilişkisinin kurulduğu anda rehin

²³² Mehmet Tahir Ufuk, “Amme Alacaklarında Rüçhan Hakkı”, *Yaklaşım Dergisi*, Sayı: 210, 2010, s. 70.

²³³ Güzel ve Özdemir, *a.g.e.*, s. 41.

hakkının kurulmuş olması gerekir. Kamu alacağının tahsilini engellemek için kötü niyetle yapılan rehinler, hükümsüz kabul edilir²³⁴.

Hacizli mallarda ilk sıradaki alacak rehinli alacak ise malın satış bedelinden öncelikle rehinli alacağın tamamı ödenir. Kalan bedel, diğer alacaklılar arasında paylaştırılır. Bu bağlamda alacak tutarına göre geriye kalan özel alacaklar arasında ya da ikinci sırada yer alan özel alacak ile sonraki sıralarda bulunan başka bir kamu alacağı arasında paylaşım gerçekleştirilir. Geriye kalan satış bedeli bu alacaklılar arasında toplam alacağa göre belirlenecek oran üzerinden hesaplanacak miktara göre garameten yapılır.

2.2.7.3. Mirasın Reddi Borçlunun İflası ve Terekenin Resmi Tasfiyeye Tutulması Durumunda Kamu Alacağının Önceliği

Mirasın gerçek ve hükmi reddi ile defter tutulması talebi ve terekenin resmi tasfiyeye tabi tutulması durumlarında, 6183 sayılı AATUHK'nın 21. maddesine göre amme alacakları, İİK'nin 206. maddesine göre imtiyazlı alacaklar arasında yer alır. Bu alacaklar, imtiyazlı alacaklar ile birlikte işleme tabi tutulurlar.

Mirasın reddi, borçlunun iflası ve terekenin resmi tasfiyeye tabi tutulması durumlarında; Seri: A, Sıra No: 1 Tahsilât Genel Tebliği²³⁵ uyarınca, amme alacakları imtiyazlı alacak şeklinde İcra İflas Kanunu'nun 206. maddesinin 3. Sırasına göre yer alır. Bu sıranın önceliğini alan bir alacak mevcutsa, amme alacakları da öncelikli alacakla aynı sırada yer almaktadır. Bu alacaklar tamamen tahsil edilene kadar diğer imtiyazlı alacaklara pay ayrılmayacaktır. Eldeki bedel, kamu alacağı ile öncelik hakkı bulunan alacak toplamından az ise bu sıraya tahsis edilen tutarın garameten paylaştırılması gerekir. Öncelik hakkı bulunan alacak yoksa 3. sırada yer alan alacaklar ile kamu alacağı birlikte işleme tabi tutularak garameten paylaştırılmaktadır. Özel kanunlarda kamu alacağının 3. sıradaki imtiyazlı alacaklara göre önceliğinin olduğu hallere yönelik düzenleme mevcutsa bu durumda kanunun özelliğine göre işlem gerçekleştirilmesi gerekir.

²³⁴ Bayraklı, **a.g.e.**, s. 65.

²³⁵ Tahsilat Genel Tebliği Seri: A Sıra No:1, 30.06.2007 tarih ve 26568 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

2.2.8. Haciz Uygulamasında İstihkak İddiaları

İstihkak terimi İslam Hukuku'na aittir. Hak sahibi olmayı ya da hak istemeyi ifade eder. Bu terim, bir kişinin bir malın mülkiyetinin kendisine ait olduğunu iddia etmesi anlamına gelir. Bu konuda istihkak davaları açılır. İstihkak iddia eden taraf iddiasını ispatlayabilirse hâkim, ilgili malın mülkiyetinin o kişiye ait olduğuna hükmeder. Bu hüküm neticesinde mal başkasının elinde ise o kişi maldan el çektilir²³⁶.

Haciz uygulaması sırasında istihkak iddiasında bulunulması mümkündür. İstihkak iddiasını borçlu ya da üçüncü kişi ileri sürebilir. Bu durumda malın mülkiyetinin kime ait olduğu çelişkili olabileceği için bu mallar en sona bırakılır. Bu bağlamda haciz sırasında öncelikle malın mülkiyetinin borçluya ait olduğu konusunda çelişki bulunmayan malların haczi gerçekleştirilir. Borçlunun mülkiyetinde olduğu kesin olan mallar haczedilmesine rağmen kamu alacağı karşılanamıyorsa bu durumda istihkak iddiasında bulunan malların haczi yapılır. İstihkak iddiası için ihtiyati ya da kesin haciz uygulamasının gerçekleştirilmesi gerekir. İstihkak iddiası, bu iddiada bulunan kişi ya da borçlunun haciz sırasında orada bulunup bulunmamasına göre sözlü ya da yazılı şekilde gerçekleştirilebilir. Malın zilyetliğini elinde bulunduran kişi, istihkak iddiası üzerine haciz tutanağında belirtilir. Bu belirtmenin yapılmasındaki sebep, istihkak iddiasının dava boyutuna gelmesi halinde değerlendirilecek hususlardan biri olmasıdır²³⁷.

İstihkak iddiası, borçluya ait olmayan bir malın satılarak kamu alacağının tahsil edilmesini engellemek için getirilmiştir. Haciz uygulamasında istihkak iddiaları, 6183 sayılı AATUHK'nın 66-68. maddelerinde düzenleme altına alınmıştır. İstihkak iddialarında malın kamu borçlusunun ya da 3. Şahsın elinde olmasına göre ayırım gerçekleştirilir. Elinde olma, hacizli malın o kişilerin evinde, deposunda, işyerinde vs. olmasını ifade eder. Kanunun 66. maddesine göre istihkak iddiasında bulunan mal, borçlunun elinde bulunabilir. Bu malın üçüncü kişinin mülkiyetinde

²³⁶ Muharrem Özdemir (b), "Haciz ve İstihkak İddiası", **Maliye ve Sigorta Yorumları Dergisi**, Sayı: 460, 2006, s. 70.

²³⁷ Mine Nur Bozdoğan (c), "6183 Sayılı Kanun Açısından Haciz Uygulamasında İstihkak İddiasının İncelenmesi Ve Değerlendirilmesi", **Vergi Sorunları Dergisi**, Sayı: 168, 2002, s. 108.

ya da rehininde gösterilmesi durumunda haczi gerçekleştiren memurun haciz tutanağında bu hususu belirtmesi gerekir. Kanunda istihkak hususu her ne kadar mülkiyet ve rehin ile sınırlandırılrsa da doktrinde geniş yorum yapılmakta ve haczedilen mal üzerindeki her türlü hak istihkak iddiasına konu edilebilir. Örneğin üçüncü kişinin haczedilecek malı taşınmaz satış vaadiyle önceden satın aldığını belirtmesi gibi²³⁸. İstihkak iddiasını belirten kişi borçlu ise bu durum istihkak iddia ettiği üçüncü kişiye bildirilir. Haciz sırasında üçüncü kişi tarafından istihkak iddiasında bulunulduysa bu durum ise borçluya tebliğ edilir. Alacaklı tahsil dairesi tarafından haciz tutanağının alındığı tarih itibariyle 7 günlük süre içinde istihkak iddiasına itiraz edilmezse bu iddia kabul edilmiş sayılır. Tahsil dairesi istihkak iddiasını bu sürede kabul etmezse ya da borçlu tarafından istihkak iddiasının bildiriminden itibaren 7 gün içinde itiraz edilirse bu durumda itirazlar istihkak iddiası bulunan üçüncü kişiye bildirilir. Bu bildirimde istihkak iddiasının kabul görmediği ve 7 gün içinde iddiasını devam ettirmesi halinde mahkemeye başvurarak iddiasını ispatlaması gerektiği ifade edilir. Üçüncü kişi tarafından bildirim alınmasına rağmen 7 gün içinde mahkemeye müracaat edilmezse istihkak iddiasından vazgeçildiği kabul edilir. Bu durumda istihkak iddiasında bulunan malın borçluya ait olduğu kabul edilerek haciz gerçekleştirilmekte ya da öncesinde yapılmış olan haciz, varlığını korur²³⁹.

Tahsil dairesinin istihkak iddiası karşısında 7 gün boyunca sessiz kalması, iddianın kabul edildiği anlamına geldiğinden ilgili malın haczinin yapılması mümkün değildir. Öncesinde mal haczedilmişse bu durumda malın haczi kaldırılır. Hacizden haberi olan ve istihkak iddiasında bulunan 3. şahıs, haciz tarihi itibariyle 7 günlük süre içerisinde istihkak iddiasını tahsil dairesine bildirerek hacze itiraz etmekle yükümlüdür. Hacizden haberdar değilse bu süre, hacizden haberdar olma tarihinden itibaren başlar. Hacze itirazını bildirmeyen üçüncü kişinin istihkak iddiasını kullanması mümkün değildir²⁴⁰.

²³⁸ Aziz Taşdelen (b), “Genel İcra Hukuku İle Karşılaştırmalı Kamu İcra Hukukunda Hacizde İstihkak İddiaları ve Davaları”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Sayı: 2, 2004, s. 124

²³⁹ Yusuf Karakoç (c), “Kamu İcra Hukukunda İstihkak Davası”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 11, 2010, s. 1632.

²⁴⁰ Bozdoğan (c), **a.g.m.**, s. 108.

Üçüncü kişi tarafından ileri sürülecek istihkak iddiası, haciz sırasında yapılabileceği gibi haciz sonrasında tahsil dairesine karşı da yapılabilir. Üçüncü kişinin istihkak iddiası, borçluya bildirilir. Üçüncü kişinin haciz sonrası tahsil dairesine giderek istihkak iddiasında bulunması durumunda tahsil dairesinin iddiaya cevap vermesi için gerekli olan 7 günlük süre, bu tarihten itibaren işlemeye başlar. Dilekçenin alınma tarihi ya da üçüncü kişinin sözlü istihkak iddiasının tutanağa geçirilme tarihi, tahsil dairesi için geçerli 7 günlük sürenin başlangıç tarihini oluşturur.

6183 sayılı AATUHK'nın 67. maddesinde haczedilen malın üçüncü kişinin elinde olması durumu düzenleme altına alınmıştır. Maddeye göre istihkak iddiasında bulunulan mal üçüncü kişinin elindeyse, haciz memuru bu durumu haciz tutanağına işler. Tahsil dairesi malın borçlunun mülkiyetinde olduğu kanaatindeyse bu durumu alacaklı amme idaresine bildirir. Bu bildirim üzerine alacaklı amme idaresinin 15 günlük dava açma süresi işlemeye başlar. Alacaklı kamu idaresi 15 günlük süre içerisinde dava açılmadığı takdirde istihkak iddiası kabul edilmiş sayılır. İstihkak iddiasını, borçluyla birlikte yaşayan kişiler tarafından ileri sürülüyorsa bu durumda istihkak iddiasında bulunulan malın borçlunun elinde olduğu kabul edilir.

İstihkak iddiaları nedeniyle açılacak olan davalar, haczi yapan tahsil dairesinin bulunduğu yerdeki hukuk mahkemelerinde açılır. İstihkak iddiaları, icra takibinin durma sebebi değildir. Ancak davacı taraf, icra takibinin ertelenmesini isteyebilir. Bu talep üzerine mahkeme, gerekli teminatı alarak icra takibinin ertelenmesine karar verebilir. Erteleme sonucunda istihkak davası reddedilirse, bu durumda davanın konusunu oluşturan hacizli malın değerinin %10'u tutarında tazminata hükmolunur. Anayasa'nın 36. maddesinde yer alan hak arama hürriyetine aykırılık teşkil eder²⁴¹. Bu tazminat unutulmuşsa alacaklı kamu idaresi, temyiz yoluna gidebilir²⁴².

²⁴¹ Barlass, **a.g.e.**, s. 113.

²⁴² Karakoç (c), **a.g.m.**, s. 1648-1650.

2.2.9. Aciz Hali

6183 sayılı AATUHK'nın 75. maddesine göre kamu borçlusuna yapılan takipte borçlunun haczedilebilecek malının bulunmadığı anlaşılırsa ya da eldeki malların kamu alacağını karşılayacak miktarda olmadığı belirlenirse bu durumda borçlunun aciz halinde olduğu kabul edilir²⁴³.

Borçlu mal bildiriminde malının bulunmadığını belirtebilir. Yahut borçlunun belirlenen mallarının kamu alacağını karşılamadığı anlaşılabilir. Bu durumda icra servisi tarafından borçlunun malları araştırılır. Borçlunun adına kayıtlı taşınmazlar, taşınırlar, araçlar, haklar, alacaklar vs. incelenir. Bu araştırmalar sonucunda borçlunun malı bulunmazsa ya da belirlenen malların satışı kamu alacağını karşılamayacaksa borçlunun aciz halinde olduğu kabul edilir ve aciz fişi düzenlenir²⁴⁴. Bu aciz fişi, borçlunun aciz durumunu belirtir. Borç tutarının kalanı, bu fişte gösterilir. Aciz hali belirlenen borçlunun borçları teminat ya da faiz aranmaksızın talebi ile ertelenebilir. Bu durumdaki borçlunun yeni mal edindiği belirlenirse aciz hali ortadan kalkar ve icra takibi devam eder. Bu bağlamda alacaklı kamu idaresinin aciz halindeki borçlunun durumunu sürekli olarak takipte kalması gerekir. Kamu alacağı dışındaki özel alacaklar açısından borçlunun diğer alacaklıları tarafından genel icra dairelerinde düzenlenen aciz vesikaları, 75. madde gereği kamu alacağı açısından borçlunun aciz durumunu göstermez.

Kamu alacakları açısından aciz durumu belirlenen borçlunun daha sonra edindiği malları ya da gelirindeki artışı 15 gün içinde alacaklı tahsil dairesine bildirmesi zorunludur. Aksi takdirde borçluya cezai yaptırım uygulanabilir. Borçlu, erteleme süresinde şartlara uygun olarak ödeme gerçekleştirdiği takdirde yeni edindiği mallara haciz uygulanmaz²⁴⁵.

²⁴³ Veysi Seviğ (b), "Vergi Hukukunda Aciz Hali", **Yaklaşım Dergisi**, Sayı: 179, 2007, s. 13.

²⁴⁴ Muharrem Özdemir (c), "Aciz Hali", **Maliye ve Sigorta Yorumları Dergisi**, Sayı: 431-432, 2005, s. 88-90.

²⁴⁵ Özbalcı, **a.g.e.**, s. 748.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KAMU ALACAKLARININ CEBREN TAHSİLATINDA ELEKTRONİK HACİZ UYGULAMASI

3.1. Elektronik Haciz Uygulaması ve Mahiyeti

Elektronik devlet (e-devlet), yönetimde bilişim sistemlerinin stratejik kullanımıyla, bilgi toplumu ile ortaya çıkan gereksinmelere karşılık verebilecek, kurum ve vatandaşlar arasında iletişimde bulunmak suretiyle verimliliği, etkinliği, şeffaflığı ve kalkınmayı sağlayacak yeniden yapılanma organizasyonudur.²⁴⁶ Elektronik vergi sistemi, elektronik devlet uygulamalarından biridir. Gelişen teknoloji ile birlikte sürekli değişim ve gelişim göstermektedir. Elektronik vergi sisteminin tarafları devlet ile vergi mükellefleridir²⁴⁷.

Bilgi iletişim teknolojilerindeki gelişmeler vergi daireleri otomasyon sisteminde kendini göstermiştir. Bu gelişmelerle beraber, mükelleflerin vergi beyannamelerini elektronik ortamda gönderebilmeleri, beyannamelere ilişkin tahakkuk ve tahsilat işlemlerinin bilgisayar aracılığıyla gerçekleştirilmesi, vergi mükelleflerinin gelir, servet, harcamalarına ilişkin bilgilerin elektronik olarak toplanabilmesi ve vergi denetiminin elektronik sistemler aracılığıyla yapılması sağlanmıştır²⁴⁸.

Vergi dairesi işlemlerinin otomasyon sistemine geçilerek iş yükünün azaltılması, işlemlerde etkinlik ve verimlilik sağlanması, elektronik ortamdan sağlanan bilgilerden sağlıklı bir karar destek ve yönetim bilgi sistemi oluşturulması amacıyla VEDOP projesi hayata geçirilmiştir. Gelir İdaresi; VEDOP-1 projesi ile E-

²⁴⁶ N. Hüseyin Kuran, **Türkiye için e-Devlet Modeli**, İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2005, s. 11.

²⁴⁷ Ercan Alptürk, “Elektronik Vergi Sistemi ve E-Dönüşüm Türkiye Projesi”, **Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi**, Sayı: 15, 2005, s. 79.

²⁴⁸ Güneş Çetin, “Bilişim Teknolojilerindeki Gelişmelerin Vergilemede Kayıt Düzeni ve Denetim Uygulamalarına Etkisi”, **Ekonomi Bilimleri Dergisi**, Cilt: 2, Sayı: 1, 2010, s. 81.

Kurum haline gelmiş, VEDOP-2 projesiyle e-devlet sistemine entegre edilmiş ve VEDOP-3 projesi ile birlikte elektronik haciz sistemine geçmiştir²⁴⁹.

Elektronik haciz (e-haciz) işlemi, normal haciz işleminden farklı bir uygulama olmayıp haciz işlemlerinin elektronik ortamda yapılmasını ifade eder. Cebren tahsilat hükümlerine göre yapılan mal varlığı araştırmasında tespit edilen mal, hak ve alacaklara e-haciz uygulanmak suretiyle kamu alacağı tahsil edilir.

Teknolojik gelişmeler, her türlü işlemin elektronik ortamda yapılabilmesine imkân sağlamıştır. Bu kapsamda kamu kurumlarının uygulamalarında düzenlemeler gerçekleştirilmiştir. Vergi teknolojisindeki gelişim kendini kanun, tebliğ, özelge ve sirkülerlerde göstermiştir²⁵⁰.

e-Haciz uygulaması, 6183 sayılı AATUHK'nın 79. maddesine dayanılarak ortaya konulmuştur. Gelişen teknoloji sayesinde işlemlerin elektronik ortama taşınması, haciz hususunun da elektronik ortamda gerçekleştirilmesine zemin hazırlamıştır. Günümüzde kurumlar arasındaki iletişimler sanal ortam üzerinden elektronik imzalar aracılığıyla yapılır. Böylelikle gereksiz kâğıt israfı ve zaman kaybı engellenir ve işlemler daha hızlı yapılması sağlanır. Önceleri kâğıtlarla banka genel merkezlerine ya da şubelerine tek tek gönderilen haciz bildirileri, gereksiz iş yükü oluşturmuştur²⁵¹.

Elektronik haciz uygulaması, 2008 yılında uygulamaya aktarılmıştır. Bu uygulama kapsamında Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından e-haciz bildirileri; e-haciz uygulamasına taraf olan bankalara, elektronik sistem üzerinden tebliğ edilir ve bu bildirimlere bankalar tarafından yine elektronik sistem üzerinden cevap verilir²⁵². Bankalar, banka sırrını öne sürerek haciz bildirimine cevap vermekten

²⁴⁹ Ayşe Yiğit Şakar, Türkiye’de e-Devlet Uygulamalarının Vergi Hukuku Alanında Yansımaları e-Haciz Uygulaması ve Karşılaşılan Sorunlar, **Mali Çözüm Dergisi**, Sayı: 106, Temmuz-Ağustos 2011, s. 71.

²⁵⁰ Uğur Doğan, Vergi Teknolojileri, **Vergi Sorunları Dergisi**, Sayı: 322, 2015, s. 10.

²⁵¹ Ümit Süleyman Üstün, “Elektronik Haciz Uygulamasının Değerlendirilmesi”, **Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Sayı:2, 2010, s. 13.

²⁵² Tahir Erdem, “Beyannamelerin Elektronik Ortamda Gönderilmesi Uygulamasında Son Durum”, **Vergi Sorunları Dergisi**, Sayı: 222, 2007, s. 89.

kaçınamaz²⁵³.Yapılan yazışmalar sonucunda haczedilen taşınır mallar, alacaklar ve hakların paraya çevrilerek vergi dairesi hesaplarına aktarımı gerçekleştirilir.

Banka hesaplarına e-haciz yoluyla uygulama gerçekleştirilen mükellef sayısının, haklarında haciz varakası düzenlenen mükellef toplam sayısına oranı, 2012, 2013, 2014 yılları için %50 olarak hedeflenmesine rağmen; 2012 yılında %73,51²⁵⁴; 2013 yılında %66,81²⁵⁵; 2014 yılında %70,60²⁵⁶ olarak gerçekleşmiştir.²⁵⁷

3.2. e-Haciz Uygulamasına Yönelik Hukuki Düzenlemeler

Tahsil dairelerinin düzenlediği haciz bildirilerinin posta ile tebliğ edilmek yerine elektronik sistem üzerinden tebliğ edilebileceği ve bu tebligatlara yine elektronik yolla cevap verilebileceği 6183 sayılı AATUHK'nın 79. maddesinde 2006 yılında 5479 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikle düzenlenmiştir. Böylelikle elektronik imza veya şifre vasıtasıyla haciz bildirileri elektronik ortamda tebliğ edilir. Başlangıçta uygulama için belli bankalar seçilmiş ve zamanla uygulama geliştirilmiştir.

6183 sayılı AATUHK'nın 77. maddesinde resmi sicile kayıtlı bulunan taşınırların sicillerine kaydedilmek üzere ilgili sicil dairesine tebliği ile haczin yapılabileceği düzenlenmiştir. Bu tebliğin posta yerine elektronik sistem üzerinden yapılabileceği ve bu tebligata elektronik sistem üzerinden cevap verilebileceği ifade edilmiştir. Konuyla ilgili olarak usul ve esasların belirlenmesi noktasında ise Hazine

²⁵³ Coşkun, **a.g.e.**, s. 1000.

²⁵⁴ Gelir İdaresi Başkanlığı, Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı, **2012 Faaliyet Raporu**, Yayın No: 167, Nisan 2013, s. 40, (Çevrimiçi)
<https://www.gib.gov.tr/sites/default/files/fileadmin/faaliyetraporlari/2012/faaliyetraporu2012.pdf>, (Erişim Tarihi: 03.05.2021)

²⁵⁵ Gelir İdaresi Başkanlığı, Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı, **2013 Faaliyet Raporu**, Yayın No: 187, Nisan 2014, s. 40, (Çevrimiçi)
https://www.gib.gov.tr/sites/default/files/fileadmin/faaliyetraporlari/2013/2013_Faaliyet_Raporu.pdf, (Erişim Tarihi: 03.05.2021)

²⁵⁶ Gelir İdaresi Başkanlığı, Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı, **2014 Faaliyet Raporu**, Yayın No: 199, Şubat 2015, s. 112, (Çevrimiçi)
https://www.gib.gov.tr/sites/default/files/fileadmin/faaliyetraporlari/2013/2013_Faaliyet_Raporu.pdf, (Erişim Tarihi: 03.05.2021)

²⁵⁷ e-Haciz bildirisi tebliğ edilen mükellef sayısının haklarında haciz varakası düzenlenen mükellef sayısına oranı bilgisine en son Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından düzenlenen 2014 yılına ait faaliyet raporunda yer verildiğinden sonraki yıllara ait söz konusu oran bilgilerine ulaşılamamıştır.

ve Maliye Bakanlığı yetkili kılınmıştır. AATUHK'nın 88. maddesinde taşınmaz malların ve gemilerin haczinin de sicillerine kaydedilmek üzere haciz bildirilerinin ilgili sicil dairelerine tebliğ edilmesiyle yapılacağı ve söz konusu haciz bildirilerinin elektronik ortamda tebliğ edilebileceği ve bu bildirilere elektronik ortamda cevap verilebileceği AATUHK'nın 77. maddesine benzer şekilde düzenlenmiştir.

Hazine ve Maliye Bakanlığı, AATUHK'nın e-haciz konusunda kendisine verdiği açık yetkiye dayanarak Seri: A Sıra No:1 Tahsilât Genel Tebliği ile konuya düzenleme getirmiştir. Buna göre, kamu alacağının fer'ileri ile beraber 50.000 TL ve üzerinde; belediye ve il özel idarelerine ait kamu alacakları için 10.000 TL üzerinde olması durumunda bankaların genel merkezlerine haciz bildirisi tebliğ edileceği belirtilmiştir. Banka genel merkezleri tebliğ edilen haciz bildirilerinin bankanın tüm şubelerini kapsayacak şekilde beyanda bulunma zorunluluğu bankanın genel merkezine aittir²⁵⁸. Banka genel merkezlerine gönderilen e-haciz uygulamalarında herhangi bir saat kısıtlaması bulunmamaktadır.

Sosyal Güvenlik Kurumu'na borçlu olan kişilerin elektronik ortamda takip edilebilmesi için 5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 100. maddesinde, 6183 Sayılı Kanun'a göre SGK alacaklarının takip ve tahsil edilmesinde elektronik olarak bilgi ve belge istenmesini mümkün kılan düzenleme ile SGK alacakları için e-haciz uygulanması mümkün kılınmıştır²⁵⁹.

3.3. e-Haciz Süreci

3.3.1. Bankalar Nezdinde e-Haciz Uygulaması

Kamu alacakları açısından tür ayrımı yapılmadan borçlunun yurt içindeki tüm mal varlığı araştırılır. Araştırma elektronik ortamda gerçekleştirilecekse takip konusu kamu alacakları açısından bir miktar sınırı bulunmamaktadır. Hazine ve Maliye Bakanlığı ile protokol gerçekleştirmiş olan bankalar ve Merkezi Kayıt Kuruluşu A.Ş. nezdindeki hak ve alacakların haczi, e-haciz şeklinde gerçekleştirilir. Vergi

²⁵⁸ Danıştay 3. Dairesi'nin 05.06.2008 tarih ve 2007/696; 1865 sayılı ilamı, Aktaran: Coşkun, **a.g.e.**, s. 1000.

²⁵⁹ Ufuk Doruk, "Sosyal Güvenlik Kurumu Borçlarından Dolayı e-Haciz Uygulaması", **Yaklaşım Dergisi**, Sayı 241, 2013, s. 223.

dairesinin düzenlediği haciz bildirisinde belirtilen tutar, e-haciz girişi yapılarak onaylanmaktadır. Onaylamadan sonra haciz bildirisi, Gelir İdaresi Başkanlığı Bilgi İşlem Merkezi tarafından, banka genel merkezlerine ve Merkezi Kayıt Kuruluşu'na gönderilir. Yapılan protokoller kapsamında kurumlar, belirtilen sürelerde cevap verirler. Bu cevaplar üzerine kamu borçlusunun varsa menkul kıymetlerine borç miktarına göre haciz konur ve bu miktarlar alacaklı tahsil dairesinin hesabına aktarılır. Banka hesaplarına konan hacizler ancak kamu borçlularının haciz varakalarındaki tutarlar kadar yapılır. Elektronik Vergi Daireleri Otomasyonu haciz varakasinda belirlenen tutar kadar hacze izin verir²⁶⁰. Borçlunun hem vadeli hem de vadesiz hesabında haczi karşılayacak tutar bulunması halinde sadece vadesiz hesabına haciz işlemi uygulanmalıdır.

Müşterek banka hesaplarına haciz konulması özellik arz eden bir durumdur. Müşterek hesaplar teselsüllü ve teselsülsüz olarak ikiye ayrılır. Teselsüllü müşterek hesap sahipleri birbirlerinden bağımsız olarak hesapta bulunan mevduat üzerinde tasarrufta bulunabilirken, teselsülsüz müşterek hesap sahiplerinin mevduat üzerinde tasarrufta bulunabilmeleri için mudilerin birbirlerinden muvafakat alması gerekir. Teselsüllü müşterek banka hesabına haciz konulduğu zaman banka haciz konulan tutara bloke uygular. Hesabın teselsülsüz müşterek banka hesabı olması halinde hacizler baki kalmak üzere diğer mudilerin muvafakatine kadar ilgili hesaptan hesap sahiplerine bir ödemede bulunulmayacaktır²⁶¹.

3.3.2. Taşıtların e-Haczi

Türkiye’de 2015 yılında araçların e-hacize geçiş yapılmıştır. Karayolları Trafik Kanunu’nun 5. maddesinde haciz gibi kısıtlayıcı şerhlerin elektronik ortamda koyulup, kaldırılabilceği belirtilmiştir. Taşıtların e-haciz sürecinde öncelikle vergi daireleri tarafından elektronik ortamda borçluların araçları tespit edilir. Tespit ettikten sonra yapılmak istenilen işlem seçilir. Bu işlem; ihtiyati ya da kesin haciz olabileceği gibi yakalama kararı da olabilir. Seçilen işlem, Emniyet Genel Müdürlüğü’nün sistemine gönderilir. Emniyet Genel Müdürlüğü’nün sistem

²⁶⁰ Bahadır Bağ, Elektronik Haciz, **Maliye ve Sigorta Yorumları Dergisi**, Sayı: 602, 2015, s. 99.

²⁶¹ Mustafa Ak, “Haciz Bildirisinin Tebliği Suretiyle Haciz Uygulaması ve Özellik Arz Eden Hususlar”, **Vergi Sorunları Dergisi**, Sayı: 227, 2007, s. 112-113.

üzerinden aldıkları bu talepler, ilgili sistemlere elektronik ortamda iletilir ve haciz işlemi tamamlanır. Borçlulara ait araçlar haczedildiğinde araçların satışının yapılması, muayenesinin yapılması vs. gibi durumlarda borçlulara engel olur. Elektronik ortamda araçlara yakalama şerhi konulursa emniyet mensupları tarafından söz konusu araçlar trafikten alıkonulur²⁶².

3.3.3. Gayrimenkullere e-Haciz Konulması

Gayrimenkuller açısından e-haciz uygulaması, ilgili sicillere şerh konulmak suretiyle gerçekleştirilir. Sistem üzerinden ilgili sicillere şerh konulmasının gerçekleştirilmesi gerekir. Bu konuda tapu siciline yapılacak şerhler ile gemi sicillerine yapılacak şerhler önem taşır. Gayrimenkullerin elektronik olarak haczi tapu sicilinin elektronik ortama taşınmasıyla olmuştur. Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü'nün 12.05.2015 tarihli ve 2015/1 (1763) sayılı genelge ile 21.05.2015 tarihinden itibaren icra-i haciz, kamu haczi, ihtiyati haciz ve bunlara ilişkin şerhlerin elektronik ortamda tutulması uygulamasına geçilmiştir. Haciz işlemleri, TAKBİS sistemi üzerinden yapılır²⁶³.

3.3.4. Bir İşverene Bağlı Olarak Çalışan Kamu Borçlusunun Banka Hesaplarında Bulunan Hak ve Alacaklarına e-Haciz Konulması

Borçlunun ücretli çalışan olması durumunda, işyerinden hak ettiği ücreti ile diğer hak ve alacakları, işveren tarafından banka hesabına yatırılır. Vergi dairesince bu durum tespit edildiğinde ya da borçlu bu durumu kendisi bildirdiğinde ilgili idare çalıştığı işverene haciz bildirisi tebliğ eder ve borçlunun maaşıyla, tüm alacak ve haklarına haciz uygulanmış olur. İşveren tarafından yapılan kesintiler, alacaklı vergi dairesine ödenir ya da hesabına yatırılır. İşverenin sorumluluğu kendisine alacaklı kamu idaresince bildirilen borçla sınırlı olup, borç bitene kadar devam eder²⁶⁴.

²⁶² Ayfer, **a.g.m.**, s. 58-60.

²⁶³ Osman Gökhan Antalya, **Elektronik Tapu Sicili**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2019, s. 46.

²⁶⁴ Ahmet Gündüz, "Kamu Alacaklarının Tahsilinde e-Haciz (Elektronik Haciz) Uygulaması", **Mali Çözüm Dergisi**, Sayı 138, 2016, s. 203.

3.4. Elektronik Haciz İşlemleri Sırasında Mülkiyet Hakkına Yapılan Müdahalenin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Kapsamında Değerlendirilmesi

e-Haciz uygulaması AİHS Ek Protokolün 1. maddesi kapsamında değerlendirilebilir. Ek Protokolün 1. maddesine göre herkesin mallarını barışçıl biçimde kullanma hakkı vardır. Bireyi malından yoksun bırakmaya varacak müdahale ancak kamu yararı sebebiyle, hukukun genel ilkelerine uygun olarak ve ölçülülük ilkesine uyulduğu takdirde yapılabilir²⁶⁵. e-Haciz uygulaması bu kapsamda değerlendirildiği zaman, öncelikle devletin vergilerin tahsili sağlamak için böyle bir yasal düzenleme yapmasında takdir yetkisi olduğu görülür.

e-Haciz işleminin kamu alacağının tahsilini kolaylaştırması kamu yararı olduğunun belirtisidir. Vergi idaresinin diğer kurumlarla internet aracılığıyla bağlantılı olması denetim sistemini etkili hale getirmiştir. Ayrıca bürokrasiye kazandırılan sürat ve işlemlerin zaman ve emek tasarrufu ile yapıldığı da göz önünde bulundurulduğunda e-haciz işleminde kamu yararı bulunduğu sonucuna varılacaktır²⁶⁶.

Mülkiyet hakkına etki eden yasa öngörülebilir olmalıdır²⁶⁷. Öngörülebilirlik koşulunun gerçekleşmesi için kamu kurumlarının işleyen süreç hakkında ilgililere bilgi vermesi gerekir. Viktor Konovalov²⁶⁸ davasında, başvuranın arabasına gümrük mevzuatına aykırı şekilde Rusya’da bulunduğu gerekçesiyle el konulmuştur. El konulduktan bir süre sonra araç icra marifetiyle satılmıştır. Olayı AİHM’e taşıyan başvuran söz konusu hukuki sürecin Ek Protokolün 1. maddesine aykırı olduğunu belirtmiştir. AİHM, başvuranın mülklerini etkileyen işlemler hakkında kendisine bilgi verilmemesinin başvuranın bu işlemlere aktif olarak katılımını engellemesinden

²⁶⁵ Güneş Çetin Gerger, **Mükellef Hakları ve Vergiye Gönüllü Uyum**, İstanbul, Legal Yayınevi, 2011, s. 87.

²⁶⁶ Ümit Süleyman Üstün, **a.g.m.**, s. 29.

²⁶⁷ Billur Yaltı, Mülkiyet Hakkına Vergisel Müdahalede Kanunilik: İnsan Hakları Avrupa Mahkemesinin Yeni Kararlarında “Çelişik Mevzuat” Ve “Çelişik İçtihat”, **Vergi Sorunları Dergisi**, Sayı 276, Eylül 2011, s.8.

²⁶⁸ AİHM’e Başvuru Numarası: 43626/02

dolayı oldukça ciddi bir kusur olarak değerlendirmiştir²⁶⁹. e-Haciz uygulandığına ilişkin tahsil dairesi tarafından gönderilecek kısa mesaj ve elektronik posta öngörülebilirlik koşulunu yerine getirilmesine yardımcı olacaktır²⁷⁰.

3.5. Elektronik Haciz Uygulamasının Vergi Mahremiyeti Yönünden Değerlendirilmesi

E-VDO, elektronik tahsilat, elektronik haciz, elektronik, hitap⁸⁹ ve elektronik yoklama tahsil dairesini VEDOP kapsamında vergi mahremiyetini ilgilendiren uygulamalarıdır. Devletin; şahısların mali ve vergisel durumları hakkında bilgilere sahip olması ve bu bilgileri kanunla belirlenen sınırlarda koruma yükümlülüğü bulunmaktadır. e-Haciz işlemi uygulanırken ödevlinin bütün mal varlığı bilgilerine ulaşılır. Bu durum da hak ihlallerine neden olabilir. Ödevlilere ait verilerin saklanması ve çok farklı kişi ve kurumlarla paylaşılması özel hayatın gizliliği açısından sorunlar yaratmaktadır.

VUK'un 5. maddesine göre vergi incelemesine yetkili olan kişilerin, vergi işlemleri ile uğraşan memurların, vergi idaresi, vergi yargısı, vergi mevzuatına göre oluşturulan komisyonlarda görev alanların, vergi işleri ile uğraşan bilirkişilerin ve kendilerine bilgi verilen kişi ve kurumların mükelleflere ait bilgileri saklı tutacağı ve üçüncü kişilere açıklamayacağı konusunda güvence oluşturulması vergi mahremiyetidir²⁷¹ ve mükelleflerin vergi mahremiyetinin korunması hakkı vardır.

Vergi mahremiyetinin sınırları AATUHK'da belirlenmiş, gerek TCK gerekse VUK'da bu yasaklara uyumayanlar hakkında yaptırımlar öngörülmüştür. AATUHK'nın 107. maddesi²⁷² VUK'un 5. maddesine paralel bir düzenlemedir. İki kanun maddesi arasında benzerlikler ve farklar vardır. Vergi mahremiyetinin kimler tarafından ihlal edilebileceği hususunda VUK'un 5. maddesindeki düzenleme, AATUHK'nın 107. maddesine hükmüne göre kapsamı daha dardır. AATUHK 107.

²⁶⁹ Kamışlı, **a.g.e.**, s. 322.

²⁷⁰ Üstün, **a.g.m.**, s. 31.

²⁷¹ Gerger, **a.g.e.**, s. 90.

²⁷² AATUHK'nın 107. maddesi “Bu kanunun tatbikinde vazifeli bulunan kimseler, bu vazifeleri dolayısıyla amme borçlusunun ve onunla ilgili kimselerin şahıslarına, mesleklerine, işlerine, muamele ve hesap durumlarına ait öğrendikleri sırlarla, gizli kalması lazım gelen diğer hususları ifşa ettikleri takdirde Türk Ceza Kanununun 239 uncu maddesine göre cezalandırılır.”

maddesinde “*Bu kanunun uygulamasında görevli olan kişiler*” ibaresine yer verilerek kanunun kapsamı genişletilmiştir. AATUHK vergilendirme aşamalarından tahsilat aşaması ile ilgili olmasına rağmen vergi mahremiyeti ile ilgili hükümleri vergilendirme süreçlerinin tamamında uygulanır. Her iki kanun maddesinin ortak noktalarından biri TCK’nin 239. maddesine göre cezalandırma öngörmesidir. Her iki kanun arasındaki fark suçun oluşumu üzerinedir. AATUHK’nın 107. maddesine göre suç nitelendirmesi yapabilmek için sırların ifşa edilmesi yeterli iken, VUK’un 5. maddesinde vergi mahremiyetinin ihlali suçu için sırrı ifşa etmek yeterli olduğu gibi ifşa etmeksizin kendisi veya başkası lehine kullandığı durumda da suç meydana gelir²⁷³. VUK’un 5. maddesi ve AATUHK’nın 107. maddesi birlikte değerlendirildiği zaman e-haciz işlemlerinin uygulanması sırasında banka genel merkezleri ile yapılan yazışmalar vergilendirme işlemleri ile uğraşan kişilerin görevleri ile ilgili olup vergi mahremiyetini ihlal veya sırrın ifşası niteliğinde değildir.

e-Hacizle uğraşan vergi dairesi icra servisi çalışanları, vergi mahremiyeti yükümlülüklerine uymak durumundadırlar. İcra servisi çalışanlarının iş gereği bilgi paylaşımında bulunduğu başka kurum ve kuruluşlar, vergi mahremiyeti kapsamındaki bilgilerin işleri ile ilgili olan kısımlarına erişebilirler. Erişim, E-Haciz sistemi altyapı hizmetini verenlerce sağlanır. Bu nedenle E-Haciz sistemini sağlayan ortak, yönetici ve çalışanların da sorumluluklarına gitmek mümkündür²⁷⁴.

3.6. e-Haciz Uygulamasının Olumlu Yönleri

3.6.1. Tahsilatın Süratle Yapılması

e-Haciz uygulamasının amacı kamu alacaklarının hızlı şekilde tahsil edilmesini sağlamaktadır. Önceleri kağıt olarak banka şubelerine veya genel müdürlüklerine birer birer yollanan haciz bildirileri hem banka hem de vergi idaresi için iş yoğunluğuna neden olmakta ve neticeleri etkisiz bırakmaktaydı. e-Haciz

²⁷³ Yiğit Yıldız, “Kişisel Verilerin Korunmasının Vergi Mahremiyeti ile Etkileşimi”, **Kişisel Verileri Koruma Dergisi**, Cilt: 1, Sayı: 2, 2019, s. 7-8.

²⁷⁴ Deniz Aktaş, “Bilişim Alanındaki Gelişmeler Karşısında Vergi Mahremiyeti”, **Yüksek Lisans Tezi**, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Ana Bilim Dalı Eskişehir, 2015, s. 31.

uygulaması, zaman kaybı, gereksiz bürokrasi ve kırtasiyeciliği azaltmak için getirilmiştir²⁷⁵. Kamu alacaklarının hızlı tahsil edilmesi enflasyon durumunda bulunan ekonomiler açısından daha da önemlidir²⁷⁶.

Sistem üzerinden işlem gerçekleştirildiğinden zamandan, personelden ve kaynaktan tasarruf sağlamaktadır. Alacaklı idare e-haciz uygulaması sayesinde bir mükellefe ait tüm mevduat bilgisine bir iş günü içerisinde erişebilmektedir. Bu durum kamu alacaklarının korunmasını kolaylaştırmaktadır²⁷⁷. Önceleri uzun zaman alacak işlerle meşgul olan kamunun da iş yükü azaltılmıştır. Personelin de vergilendirme, takip gibi başka alanlarda çalışmasına olanak sağlanmıştır²⁷⁸.

3.6.2. Kamu Alacaklarının Tahsilatının Artırılması

e-Haciz uygulaması sayesinde borçluların bankalardaki mevduat hesaplarında bulunan miktarın doğrudan borçlunun hesabından alacaklı idarenin hesabına aktarımı gerçekleştirilebilmektedir. Bu nedenle e-haciz uygulamasının bir amacı da kamu alacaklarının tahsilatının artırılmasıdır.

e-Haciz işleminin vergi tahsilatının artırılması hedefini yerine getirebildiği konusunda tartışmalar mevcuttur. Gecikme faizi ve gecikme zammı oranlarının yüksek olmasının istenilen tahsilat miktarına ulaşılması konusunda engel oluşturduğuna dair görüşler de vardır²⁷⁹.

3.7. e-Haciz Uygulamasının Olumsuz Yönleri ve Yaşanan Bazı Sorunlar

e-Haciz uygulaması vergi idaresi bakımından pratik bir yol olmakla birlikte mükellefler açısından sürpriz ve olumsuz bir uygulamadır. e-Haciz işlemlerine

²⁷⁵ Doğan, **a.g.m.** , s. 15; Bağ, **a.g.m.** , s. 99.

²⁷⁶ Emir, **a.g.m.**, s. 50

²⁷⁷ İlke Mez, “Kamu Alacaklarının Tahsilinde Haciz Ve Haczin Paraya Çevrilmesi”, **Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maliye Ana Bilim Dalı, İstanbul, 2020, s. 44.

²⁷⁸ Erkan Doğan, “Banka Hesaplarına Elektronik Haciz”, **Maliye ve Sigorta Yorumları Dergisi**, Sayı: 605, 2015, s. 76.

²⁷⁹ Baran Umut Baycan, “e-Haciz, ekonomiye katkı mı? Zarar mı?”, (Çevrimiçi), <http://muhasibevergi.com>, (Erişim Tarihi:15.12.2020)

yöneltiren bir diğer önemli eleştiri bu uygulamanın bankacılık sistemi ve sermaye birikimini negatif yönde etkilediği şeklindeki eleştiridir²⁸⁰.

E-Haciz uygulamasında zaman zaman sorunlar yaşanır. Uygulamada hukuka aykırı durumlarla karşılaşmaktadır. Bu sorunlar şu şekildedir;

3.7.1. Mükellefler Hakkında Gerekli Araştırmalar Yapılmadan Bankalara Haciz Bildirisi Gönderilmesi

Uygulamada vergi dairelerinin borçlunun mal varlığı ve kamu alacağının miktarı hakkında tam bir değerlendirme gerçekleştirmeden e-haciz bildirisi gönderdikleri görülmektedir. Bu itibarla mükellefe ait kamu alacağının miktarı ve nevi belirlenmeden ve borçlulara yönelik başkaca mal varlığı araştırılmadan banka hesaplarına haciz bildirisi gönderilmesi, uygulamada yaşanan sorunların ilkinin teşkil eder. Bu şekilde, bir araştırma yapılmaksızın uygulanan haciz hukuka aykırılık nedenidir. Konu ile ilgili bir kararında Danıştay, 750 sayfadan oluşan ve vergi borçlarının tahsili için 22.700 adet borçlu hakkında davacı kuruma haciz bildirisinin tebliğ edildiğini, bu bildirilerin iptali istemiyle davanın açıldığını, olayda 750 sayfadan oluşan borçlu listesinin bulunduğunu, her bir borçlu mükellefe ait kamu alacağının türü ile miktarının belirtilmediğini ve borçlulara yönelik malvarlığı araştırmasının gerçekleştirilmediğini, davacıya bu şekilde yapılan haciz bildirisi tebliğinin 6183 sayılı AATUHK'nın 62. ve 79. maddelerine göre üçüncü kişilerde kamu borçlusunun hak ve alacağının varlığını tespit edildikten sonra her bir borçlu için ayrı ayrı ve borç tutarıyla sınırlı olmak üzere haciz uygulamasının yapılması gerektiği kuralına aykırılık teşkil ettiği belirtilerek davalı idarenin işleminin yasaya uygun olmadığı sebebiyle haciz bildirisinin iptal edilmesine karar vermiştir²⁸¹.

Diğer bir olayda Danıştay benzer bir karar vermiştir. Bu olayda ise haciz bildirisine 67 sayfadan oluşan mükellef listesi eklenmiş ve mükelleflere ait amme alacağının miktarı ve nevi belirtilmeksizin, davacı kurumdaki borçlu hak veya alacaklarının bulunup bulunmadığı araştırılmaksızın davacıya haciz bildirisinin tebliğ

²⁸⁰ Hakan Ay, Mustafa Alpaslan, Eda Kaya, **Vergi Uygulamalarında e-Tbligat ve e-Haciz Kavram-Uygulama-Örnekler**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2017, s. 51.

²⁸¹ Danıştay 4. Dairesi'nin 25.05.2009 tarih ve E: 2008/2205, K: 2009/2659 sayılı ilamı, (Lexpera Bilgi Sistemi)

edildiği anlaşılmıştır. Bu kapsamda öncelikle AATUHK'nın 62. ve 79. maddelerine göre tahsil dairesi tarafından haciz uygulanacak hak ve alacakların belirlenmesi, sonrasında ise her bir borçluya borç tutarı kadar olmak üzere haciz uygulanması gerektiği belirtilerek davalı idarenin işleminde yasaya uygunluk görülmediği açıklanmıştır²⁸².

Danıştay başka bir kararında, somut olayda davacı bankanın şubesine gönderilen talimatlarda bankada hakkı ya da alacağının varlığı belirsiz olan çok sayıda kişinin hesap durumlarının araştırılmasının istendiğini, her ne kadar isimlerin karşısında borç miktarı yazılı olsa da bu istemin AATUHK'nın 79. maddesinde belirtilen usulle bağdaştırılamayacağını, bankanın bu durumda 15 gün içinde bilgi vermemesi halinde sorumlu tutulmasının Türk Medeni Kanunu'nun 2. maddesinde belirtilen objektif iyi niyet kuralıyla bağdaşmayacağını, bu nedenle idarenin borçluları makul şekilde gruplara ayırmak suretiyle bu işlemi gerçekleştirmesi gerektiğini belirtmiştir²⁸³.

İşlemlerin hızlı yapılması demek hiçbir araştırma yapmadan borçlunun tüm parasına el koymak demek değildir²⁸⁴. Uygulamanın hukuka uygun olması için mükelleflerin borç tutarları saptanmalı, her biri için ayrı ayrı mal varlığı araştırması yapılmalı ve haciz borç tutarı ile sınırlı olarak uygulanmalıdır. Borç miktarından fazla uygulanan hacizler derhal kaldırılmalıdır.

3.7.2. Borcu Aşacak Şekilde Mevduata e-Haciz Uygulanması

Uygulamada karşılaşılan temel sorunlardan bir diğeri, bankalar tarafından kamu alacağından daha yüksek tutarda borçlunun mevduat hesabına bloke konulmasıdır. Vergi daireleri sistem üzerinden borç miktarı kadar haciz bildirisi gönderirler. Bankalar ise bu miktarı göz ardı ederek borçlunun tüm mevduat hesabına bloke koymayı tercih etmektedirler. Örneğin haciz bildirisinde yer alan 10.000 TL'lik borç için mükellefin 100.000 TL'lik mevduat hesabına bloke

²⁸² Danıştay 4. Dairesi'nin 27.09.2007 tarih ve E: 2007/2374, K:2007/2952 sayılı ilamı, (Lexpera Bilgi Sistemi)

²⁸³ Danıştay 3. Dairesi'nin 05.06.2008 tarih ve E: 2007/696, K:2008/1865 sayılı ilamı, (Lexpera Bilgi Sistemi)

²⁸⁴ Üstün, **a.g.m.**, s. 34.

konulması durumunda bireyin mülkiyet hakkına ölçülülük ilkesini aşacak şekilde müdahale vardır. Böyle bir uygulamada mülkiyet hakkının sınırlandırılmasındaki amaç ile araç arasındaki ölçü kaybolmuş ve bireye aşırı yük yüklenmiş olur.

Bankada mevduatı olan bir kişinin bankaya olan kredi borcuna güvence teşkil etmek üzere, kredi sözleşmesine göre rehin hakkı kurulabilir. Ancak ilgili mevduat üzerinde üçüncü bir kişinin haciz, rehin, devir gibi durumlarda bankanın rehinden kaynaklı öncelik hakkı bulunur. Haciz bildirisini alan ve borçludan alacaklı olan bankalar, borçlunun riskli bir müşteri olduğunu düşünerek düzenli ödenen ya da vadesi gelmemiş kredileri rehinli borç gibi değerlendirerek kendilerini garantiye alma yolunu tercih etmişlerdir. Bu durum araştırıldığında mevduat sahiplerinin kredi ödemelerinde aksama bulunmadığı, bankaların muaccel hale gelen rehin hakları dolayısıyla rehnin paraya çevrilmesi yoluyla cebri takibata girişmediği, alacak ve rehin ilişkisi sebebiyle blokeli hesap bulunmadığı, hesapların müşteri tasarrufuna açık olduğu, borcun muaccel olmadığı ve borçlu ödemediği için hapis hakkının kullanımına ilişkin şartların oluşmadığı görülmektedir. Bankalar müşterilerinin temerrüde düştüğü durumlarda kullanabileceği haklarını, henüz muaccel hale gelmemiş, tutarı belli olmayan bir alacak için mevduatın tümü üzerinde kullandıkları takdirde bu durum kamu alacağının tahsiline engel teşkil eder.²⁸⁵ Ayrıca bu durum borçluların ekonomik faaliyetlerini önemli derecede sekteye uğratır. Bankaların bu genel uygulaması nedeniyle borçlular ciddi sorunlar yaşamışlardır.²⁸⁶ Mükellefin çek hesabının banka hesabına bağlı bulunduğunu düşünelim. Bu durumda mükellefin ticari hayatı büyük zarar görür. Böyle bir durumda vergi kaynağı kurutulmuş olur. Kamu alacağını korumak için farklı güvence önlemlerimiz de var. Mesela tezin önceki kısımlarında anlatılan tasarrufun iptali davası var. Bankadaki para tespit edildiğine göre eğer kamu alacağının tahsilini engellemek amacıyla borçlu devir işlemi yaparsa tasarrufun iptali davası açılabilir²⁸⁷.

²⁸⁵ Mustafa Gürhan Acar ve Yedigâr Demircan, “Mevduat Hacizlerine Bankaların Rehin/ Hapis/ Takas/ Mahsup Hakkından Bahsederek Yaptıkları İtirazlar Ve Kamu Alacağının Önceliği”, **Vergi Dünyası Dergisi**, Sayı: 341, 2010, s. 46-47.

²⁸⁶ Doğan, **a.g.m.**, s. 78.

²⁸⁷ Zübeyr Yıldırım, İdari Yargıda Reform Paneli (04.12.2013), **Antalya Bilim Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 1, Sayı: 2, Aralık 2013, Sayfa: 179-192; Yusuf Karakoç’un görüşleri.

Hukuki güvenlik ilkesi, objektif açıdan bakıldığında açık, devamlı ve öngörülebilir bir hukuk sistemini, sübjektif açıdan bakıldığında ise kişilerin güveninin, devlet faaliyetlerinin istikrarlı olması sayesinde korunmasını ifade eder²⁸⁸. Borç tutarını geçecek şekilde bankada bulunan paraların hepsine el koymak hukuki güvenlik ilkesine uygun düşmez.

Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından amme alacaklarının takibi için banka genel merkezlerine ve şubelerine faksla iletilen haciz bildirileri üzerine işlem yapılmasının mümkün olup olmadığı sorusu üzerine verilen bir özeltede²⁸⁹ “...Haciz işleminin alacak tutarını aşmasının mümkün olamayacağı, bankalara iletilen haciz bildirilerinde yer alan tutardan fazla miktarda haciz tatbik edilmemesine özellikle dikkat edilmesinin mükellef haklarının korunması açısından zorunlu olduğu hususları vurgulanmıştır.”

3.7.3. Borçluların Birden Fazla Bankadaki Mevduat Hesaplarına Haciz Bildirisinin Gönderilmesi

Mükellefin tek bir banka hesabından bütün borcun karşılanması mümkünken, farklı banka hesaplarına bloke konulması veya hem banka hesaplarına hem taşınmazlarına e-Haciz talebi yollanması borçlular açısından mağduriyet yaratır. Bu uygulama, vergi daireleri açısından zaman kaybını önlüyor gibi görülse de borçlunun ekonomik özgürlüğünü kısıtlamaktadır. Var olan borcundan daha fazla miktarda hesaplarına bloke konulması, borçlunun ilgili hesaplarını kullanabilmesinin önüne geçer. Kamu alacağının ödenmesini kolaylaştırıcı bir yöntem olarak görülse de bu yöntem, borçluların haklarını kısıtlamaktadır.

3.7.4. Borç Ödenmesine Rağmen Haczin Kaldırılmaması

Borcun ödenmesine rağmen haczin kaldırılmaması yaşanan bir diğer sorundur. Borç ödenmesine rağmen diğer vergi dairelerine olan borçlardan dolayı

²⁸⁸ Yıldırım Taylar, **Mükellef Haklarının Korunması Bakımından Hukuki Güvenlik İlkesi**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2020, s. 10.

²⁸⁹ Gelir İdaresi Başkanlığı, 02.11.2007 tarih ve B.07.1.GİB0.06.37/3760-3539-97674 sayılı özeltge, www.gib.gov.tr, (Erişim Tarihi: 03.10.2020).

veya şirket ortaklarının başka şirketlere ortak olup bu şirketlerin borçları dolayısıyla hacizlerin kaldırılmaması da doğru bir uygulama olmayacaktır.

Borçları sebebiyle bankalara haciz bildirisi gönderilen borçluların, birden fazla bankada borçlarına yetecek kadar para bulunması halinde vergi dairesi müdürleri kendi sistemlerini kullanarak banka cevap girişi yapmadıkları ve haczi kesinleştirmedikleri takdirde bütün banklardaki paralar blokeli kalmaktadır. Mükellefler borçlarını ödedikleri zaman bu durum vergi dairesinin sisteminde otomatik olarak gözüktür. Ancak haciz işlemini kaldırma yetkisi vergi dairesi müdürlerine ait bir yetkidir. Dolayısıyla ödeme işlemi neticesinde haciz işlemi otomatik olarak kalkmamaktadır. Vergi dairesi müdürlerinin haciz uygulanan mükellefleri düzenli olarak sistemden kontrol ederek, borcunu ödemiş olanların haciz işlemlerini kaldırmaları gereklidir. Bu işlemler tüm vergi dairesi mükellefleri için toplu olarak yapılabilir. Bu işlemler zamanında yapılmadığı takdirde borçlular açısından mağduriyet yaşanır²⁹⁰.

Yetki devri, üst makamlardakilerin kanunların izin vermesi koşuluyla, astlarına yetkilerinin bir bölümünün devredilmesidir²⁹¹. Yetki, Anayasa, kanun ya da merkezi idare için Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinden doğar. Bu nedenle yetki devri için “açık dayanak” gereklidir. Başka bir ifadeyle, kanunun ya da Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin açık izni bulunmadan yetkili idari makamlar yetkilerini devredemezler²⁹². Vergi dairelerinin iş yoğunluğu düşünüldüğü zaman haczin kaldırılması konusunda kanunlar ve cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde düzenlenmek koşuluyla vergi dairesi müdürlerine ait olan yetkinin vergi dairesi müdür yardımcılara verilmesi düşünülebilir.

3.7.5. Vergi Dairesinden Alacağı Bulunan Mükelleflere e-Haciz Uygulanması

Borçlunun mahsup talebi, KDV ve ÖTV kanunları uyarınca tecil-terkin talepli vergi borçları, muhtelif kanun ve diğer mevzuata göre tecilli borçları, ödeme

²⁹⁰ Ayfer, **a.g.m.**, s. 59.

²⁹¹ Tan, **a.g.e.**, s. 247.

²⁹² Akyılmaz, Sezginer, Kaya, **a.g.e.**, s. 146-147.

emrinin dava konusu edilip yürütmeyi durdurulması kararı bulunmasına rağmen e-haciz uygulanması yaşanan bir diğer sorundur. Vergi icra memurunun ödeme emri düzenlerken sistemden mükellefin mahsup talebi olup olmadığına bakması gerekir.

VUK'un 112/4. maddesince, mükelleften fazla veya yersiz olarak tahsil edilen veya vergi kanunları uyarınca iadesi gereken vergilerin, ilgili mevzuata göre mükellef tarafından tamamlanması gereken bilgi ve belgelerin tamamlandığı tarihten itibaren üç ay içinde iade yapılmaması durumunda, söz konusu tutarlara 3 aylık sürenin bitiminden itibaren düzeltme fişinin mükellefe tebliğ edildiği tarihe kadar geçen zaman için aynı dönemde AATUHK'ya göre belirlenen tecil faizi oranında belirlenen faiz VUK'un 120. maddesine göre iade yapılması gereken vergi ile beraber mükelleflere ödenir. Bu hükme göre kendilerine yapılması gereken vergi iadelerinin zamanında yapılmaması durumunda mükelleflerin tecil faizi oranında faiz isteme hakları bulunur²⁹³.

Vergi idaresi vergilendirme işlemlerini yürütürken, biri diğerinin tersi olan mükellef menfaatleri ile hazinenin menfaatlerini dengelemek durumundadır. Ancak iade edilecek vergilerin gecikmesinde faiz uygulaması kamu yararı – bireysel menfaat dengesini sağlayan bir metin değildir²⁹⁴. Devletin alacaklarını mükelleflerden zamanında tahsil edemediği durumlarda, uğradığı kaybı gidermek amacıyla alacaklarına uyguladığı faiz oranı, mükellefe borçlu olduğu zaman yapacağı ödemeye uygulanan faiz oranından fazladır. Yani kamu gücünü elinde bulunduran devlet, vergi alacaklarına daha yüksek oranda faiz veya zam hesaplamasına rağmen, iade etmesi gereken vergilerde kısmen daha düşük oranda faiz hesaplamaktadır²⁹⁵.

²⁹³ Gerger, **a.g.e.**, s. 94.

²⁹⁴ Billur Yaltı, “İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi Yargıçları – Türk Vergi Yargıçları: Mülkiyet Hakkı İhlali Okumalarından Bir Örnek Vergi İadelerinde Zaman Değer Kayıpları”, **Vergi Dünyası Dergisi**, Sayı: 310, Haziran 2007, s. 39.

²⁹⁵ Baki Yegen, Vergi Hukukunda Gecikme Faizi ve Zammı Uygulamasının Karşılaştırılması: Hukuki Nitelikleri, Oran Farklılıkları Açısından Bir Bakış, **Gaziantep University Journal of Social Sciences**, Cilt: 18, Sayı: 4, s. 1474.

3.7.6. Banka Hesaplarına Süreklilik Arz Edecek Şekilde Haciz Konulması

Uygulamada kamu borçlularının banka hesaplarına süreklilik arz edecek şekilde haciz konulduğu görülür. Bu durum e-haciz işleminde yaşanan sorunlardan biridir. e-Haciz işlemi, haciz bildirisi tarihi itibarıyla hesaptaki paranın bloke edilmesiyle sınırlıdır. Borçlu olan bir kişinin bankalarda bir alacak ve hakkı bulunmamasına rağmen gelecekte borçlu adına doğacak alacaklar için bankalara haciz bildirisi tebliğ edilmesi, haczin “borçlunun mal varlığını hedef tutması” ilkesine aykırıdır. Amme alacağı dolayısıyla borçlu olan bir şahsın bankalarda bir varlığı bulunmamasına rağmen hesabına gelecekte yatacak paralar için haciz bildirisi tebliğ etmek bankanın bu hacizleri sürekli borçlu adına mal, hak ve alacak doğup doğmadığının takip etmesi ve gerektiğinde haciz uygulaması anlamına gelir. Bankalara böyle bir külfet yükleme olanağı yoktur²⁹⁶.

Banka hesaplarına süreklilik arz edecek şekilde haciz konulmamasıyla korunmak istenen kamu borçlusunun menfaati değil kamu borçlusundan alacaklı bulunanların menfaatidir. Örneğin alacaklı, borçlunun menkul mallarının haczi için borçlunun evine gittiğinde haczedilecek bir mal bulamazsa borçlunun evine gelecekte girecek malları haczedemez. Tahsil dairesi de belli bir tarih için gönderilen haciz bildirileri ile diğer alacaklıların haciz koyma imkânını geleceğe dönük olarak kısıtlayamaz²⁹⁷. e-Haciz uygulamasının başlangıç zamanlarında bankalar, hesaba gelen güncel ödemeleri de haczetmeye devam ettikleri için borçluları zor durumda bırakmışlardır²⁹⁸.

Tahsilat Genel Tebliği'nde²⁹⁹ bankalara gönderilen haciz bildirilerinin sadece haciz bildirisinin gönderim tarihi itibarıyla anlam ifade ettiğini ve sadece bu tarihteki borçlar itibarıyla uygulanması gerektiği vurgulanmıştır. Bankaların, hukuki düzenlemelere aykırı, müşterilerinin zararını tazmin sorumluluğu doğurabilecek,

²⁹⁶ Gökhan Kürşat Yerlikaya, 6183 Sayılı **Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun Şerhi**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2012, s. 88.

²⁹⁷ Barlass, **a.g.e.**, s. 164.

²⁹⁸ Şakar, **a.g.m.**, s. 80; Doğan, **a.g.m.**, s. 79.

²⁹⁹ Tahsilat Genel Tebliği Seri: A Sıra No:1, 30.06.2007 tarih ve 26568 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

güven ortamını zedeleyerek mağduriyet yaratacak ve nihayetinde bankacılık sistemine zarar verecek bu uygulamaya son vermeleri gerekir.

3.7.7. Emekli Aylıklarına Haciz Uygulanması

Bankacılık sistemimizde hesapların işleyişi ile ilgili olarak maaş hesabı adı altında bir hesap düzeni yer almamaktadır. Dolayısıyla kişinin banka hesabındaki paranın maaş olup olmadığı bilinemediğinden borçlunun banka hesaplarına e-haciz uygulanmaktadır³⁰⁰.

Sigortalılar ve hak sahiplerinin gelirleri, aylık maaş ve ödenekleriyle, sağlık hizmeti sağlayanların umumi sağlık sigortası hükümleri uygulaması sonucu kurum nezdinde doğan alacakların, devir ve temlik edilemeyeceği, gelir aylık ve ödeneklerin 88. maddeye göre takip ve tahsili gereken alacaklar ile nafaka borçları dışında haczedilemeyeceği, bu fıkraya göre haczi yasaklanan gelir, aylık ve ödeneklerin haczedilmesi ile ilgili taleplerin borçlunun muvafakati bulunmaması halinde icra müdürü tarafından 5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 93. Maddesi uyarınca reddedileceği belirtilmiştir.

6183 Sayılı Kanunla ilgili olarak Uygulama Birliği'nin Sağlanması Amacıyla Daha Önce Yapılan Tamimlerin Güncellenmesi ve Birleştirilmesi başlıklı yayımlanan yazıya göre emekli aylıklarını haczi aşağıdaki şekilde yapılır:

Haciz tatbik edilen banka hesaplarının emekli maaş hesabı olduğu iddia edilirse öncelikle emekli maaşının hangi kanun kapsamında bağlandığı ve ödenen aylık tutarının tespit edilebilmesi için borçlunun kimlik bilgileri ile Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı'ndan bilgi talep edilmesi gerekir. Sosyal Güvenlik Kurumu'nun cevaben verdiği yazısında emekli aylığı bağlanan kişinin Sosyal Sigortalar Kanunu, Sosyal Sigortalar ve Sağlık Sigortası Kanunu, Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Kanunu'na göre emeklilik işlemleri uygulandığı durumda haciz kaldırılır. Söz konusu maaş Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu'na göre

³⁰⁰ Gündüz, **a.g.m.**, s. 204.

emeklilik işlemleri uygulandığı durumda haciz işlemi kaldırılmayarak kısmen haciz uygulanır³⁰¹.

6183 Sayılı Kanun'un 71. maddesi “ *Aylıklar, ödenekler, her çeşit ücretler, intifa hakları ve hasılatı, ilama bağlı olmayan nafakalar, emeklilik aylıkları, sigorta ve emeklilik sandıkları tarafından bağlanan gelirler kısmen haczolunabilir.*” demek suretiyle emekli aylıklarının kısmen haczedilebileceği hükmüne yer vermiştir. 5510 Sayılı Kanun emekli aylıklarının haczi konusunda özel bir kanun olduğundan emekli aylıklarına 5510 Sayılı Kanun'un 93. maddesince haciz koymak mümkün değildir³⁰².

3.7.8. Usulüne Uygun Bir Ödeme Emri Tebliğ Etmeden Haciz İşlemine Başlanması

Vergi tahsilatını sonuçsuz bırakacak durumlar dışında, tahsil dairesinin mükelleflerin mal varlığını azaltacak herhangi bir cebri tahsilat işlemine başlamadan evvel mükelleflere haberdar etme yükümlülüğü vardır. Bu sebepten dolayı mükelleflere ödeme emri gönderilerek, vergilerini ödemeye çağırılır. Bu çağrıdan sonra mükelleflere ödeme yapmaları ya da itirazlarını iletebilmeleri için süre verilir. Bu sürede vergi idaresine başvurabilecekleri gibi yargı yolunu da kullanabilirler³⁰³. e-Haciz uygulanması için mükellefin bilgi sahibi olması adına ödeme emri tebliğ edilmelidir. Mükelleflere tebliğ edilen ödeme emirlerinde, borç ödenmezse e-haciz yoluyla varlıkların haczedilebileceğinin bildirilmesi hukuki güvenlik ilkesi bakımından yerinde olacaktır³⁰⁴. Ödeme emirlerinin e-tebligat sistemiyle tebliğ edilebileceği tezin ikinci bölümünde açıklanmıştır.

Anayasa Mahkemesine e-tebligat sistemi ile ilgili olarak elektronik olarak tebligatın gerçekleştirilmesi için tebliğe konu evrakın muhatap tarafından elektronik ortamda açılıp açılmadığını dikkate almadan muhatabın elektronik adresine ulaşmasının yeterli görülmesi ve elektronik postanın ulaşma tarihini izleyen beşinci

³⁰¹ **6183 Sayılı Kanun ile İlgili Olarak Uygulama Birliği'nin Sağlanması Amacıyla Daha Önce Yapılan Tamimlerin Güncellenmesi ve Birleştirilmesi**, İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı Mükellef Hizmetleri Tahsilat Grup Müdürlüğü, ss. 36-39.

³⁰² Cenk Canal, Emekli Maaşlarının Vergi Borçları İçin Haciz İşlemi Karşısındaki Durumu, **Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi**, Sayı: 170, Şubat 2018, s. 207.

³⁰³ Neslihan Koşar, Avrupa Birliği'nde Mükellef Hakları Ve Türkiye'de Mükellefin Durumu, **Yüksek Lisans Tezi**, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maliye Ana Bilim Dalı, İzmir, 2007, s. 38-39.

³⁰⁴ Barlass, **a.g.e.**, s. 163.

günün sonunda tebligatın yapılmış sayılacağı fakat, beş günlük sürenin muhatabın haklarını kullanması bakımından yeterli olmadığı gerekçeleriyle bireysel başvuru yapılmıştır. Anayasa Mahkemesi ise, tebliğ yapılmış sayılması için belirlenen beş günlük sürenin başlangıcının muhatabın elektronik adresine ulaşma tarihi olarak kabul edilmesinin Anayasa'ya aykırı olmamak şartıyla idarenin takdir yetkisinde olduğuna, muhatapların elektronik postalarını belli aralıklarla kontrol etme yükümlülükleri bulunduğuna ve bu yükümlülüğe uyduklarında hak kaybı yaşamayacaklarına hükmetmiştir³⁰⁵.

e-Tebliğat uygulamasının getirdiği yenilikler; fiziki tebliğat süresinin uzun olması nedeniyle zaman kaybının önüne geçilmesi, tebliğat masraflarını azaltarak bilgilendirme maliyetlerini düşürmesi, fiziki tebliğatın neden olduğu kağıt atıkların önüne geçerek çevre kirliliğine karşı olumlu katkı vermesi, adres tespitinde yaşanan sorunların giderilmesi ve usulsüz tebliğat nedeniyle meydana gelebilecek vergi kayıplarının önlenmesidir³⁰⁶.

³⁰⁵ Anayasa Mahkemesi'nin 19.09.2019 tarih ve E:2018/144, K:2019/72 sayılı İlâmı, (çevrimiçi), <https://www.anayasa.gov.tr/tr/kararlar-bilgi-bankasi/>, (Erişim Tarihi: 23.04.2021)

³⁰⁶ Taha Emre Çiftçi, Selçuk Buyrukoğlu, Türk Vergi Sisteminde Elektronik Tebliğat Uygulaması, **Mali Hukuk Dergisi**, Cilt:12, Sayı: 143, Kasım 2016, s. 3274-3275

SONUÇ

Kamu alacaklarının niteliğinin özel alacaklardan farklı olması, kamu alacaklarının tahsilinde kamu yararı bulunması kamu alacaklarının takip ve tahsilinin ayrı bir kanunla düzenlenmesini zorunlu kılar. Vergilendirme kamu yararı amacıyla mülkiyet hakkına müdahale sebebidir. Mülkiyet hakkı, sahibine eşya üzerinde kullanma, yararlanma ve tasarrufta bulunma yetkilerini veren en geniş ayni haktır. Anayasamız ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ile güvence altına alınmıştır. Hukuk devleti ilkesi açısından kamu alacaklarının tahsil yetkisi kullanılırken Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ndeki sınırlama nedenlerine uyulması gerekir.

Kamu alacaklarının hızlı ve tam şekilde tahsil edilmesi önem taşımaktadır. Bu nedenle 6183 Sayılı Kanun'da kamu alacaklarını korumak için bazı koruma yöntemleri öngörülmüştür. Bu yöntemler; teminat isteme, ihtiyati tahakkuk, ihtiyati haciz ve diğer koruma yöntemleridir. Vadesinde ödenmeyen kamu alacaklarının cebren tahsiline gidilmektedir. Cebren tahsilde öncelikle borçluya ödeme emri gönderilir. Ödeme emrinin tebliği ile cebren tahsilat süreci başlar.

Cebren tahsil yöntemlerinden biri hacizdir. Haciz, borcunu ödeme emrinin tebliğine rağmen ödemeyen borçlunun mallarına icra/tahsil dairesi tarafından hukuken el konmasıdır. Haciz işlemi sonuçları ile birlikte düşünüldüğünde, bir rehin hakkı yaratmaz. Haciz işlemi müsadere ve elkoyma gibi benzer kavramlarla karşılaştıracak olursak; haciz işleminde aynı müsadere kararında olduğu gibi alınan eşyalar borçluya iade edilmemektedir. Haciz işleminde elkoyma kararında olduğu gibi borçlunun tasarrufu kısıtlanmaktadır. Müsadere kararı verilmesiyle eşyanın mülkiyeti devlete geçerken, borçlunun haczedilen mallar üzerindeki mülkiyet hakkı devam etmektedir. Elkoyma durumunda el konan eşya adli makamlara teslim edilirken, haczedilen mallar belli koşullarda borçluda bırakılabilir.

Haczedilen malların değer tespiti haczi yapan memur tarafından yapılır. Borçlunun ve tahsil dairesinin gerek görmesi üzerine yeniden bilirkişiye değer tespiti

yaptırılabilir. Toplu hacizlerde değer biçme işlemi her bir mal için ayrı ayrı yapılır. Değer tespiti yapılırken meslek kuruluşlarından bir temsilcinin katılması bu süreçte yaşanabilecek birtakım sorunların önüne geçebilir.

Tahsil daireleri haczedilen para, mücevher, kıymetli maden gibi eşyaları korumakla yükümlüdür. Özellikle mücevherlerin bütün özellikleri haciz tutanağına yazılmalıdır. Çünkü mücevher olduğu düşünülen eşya imitasyon çıkarsa, kötü niyetli borçlu tarafından haczedilen mücevherlerin değiştirilmesine sebebiyet verildiği iddia edilebilir. Taşınır mallar borçlu ya da zilyede güvenilir bir kişinin kefaleti ile bırakılabilir. Bu şekilde bir uygulama sayesinde, özellikle üretim araçlarının haczedildiği durumda borçlu üretime devam edebilir.

Kanun koyucu, haczedilebilecek mallar açısından bazı kısıtlamalar getirmiştir. Bu kısıtlamalar kamu düzeninin korunması, yaşama hakkı, aile bütünlüğünün korunması, meslek ve sanatını yapabilme hakkı gibi temel haklar göz önünde bulundurularak düzenlenmiştir. Örneğin, borçlunun mesleği ve kendisi için gerekli olan eşyalardan cep telefonları borçlunun haberleşme ve internetten yararlanma haklarının engellenmemesi ve mesleğini sürdürmesi için vazgeçilmez olması bakımlarından haczedilmemelidir.

Borçlunun haline uygun evi, evin değerinin fazla olması halinde, evin satış tutarından borçluya haline uygun bir ev alabilecek miktar bırakıldıktan sonra satılabilir. Borçlunun haline uygun evi, borçlunun toplum içindeki konumu, yaşantısı, aile yapısı gibi özellikler göz önünde bulundurularak değerlendirilir. Borçlunun haline uygun evinin değeri tespit edilirken rayiç değer göz önünde bulundurulur. Borçlunun satın alabileceği haline uygun evin taşınmazın bulunduğu yerde olması gerekmeyip, daha mütevazı semtlerde olabilir.

Haciz sırasında belli kurallara uyulması, belli bir sıranın izlenmesi gerekir. Bunun sebebi ise hacizde amacın borçlunun ekonomik olarak mahvına sebebiyet vermek değil, alacağın borçludan tahsil etmek olmasıdır. Haciz sırasında borçlu ve alacaklı arasındaki menfaat dengesinin korunması gerekir. Haciz memurunun zor kullanması durumunda ölçülü olması, haczedilemeyen ve kısmen haczedilebilen

mallar düzenlemesi, taşınır malların çürüme ve bozulma nedeniyle değer kaybına uğrayacak olması durumunda pazarlık yoluyla satılması, satışı yapılan malların rayiç değerinin altında satılmaması, kamu alacağının taşınmazın menfaat ve hasılatlarından karşılanabildiği durumda taşınmazın satılmaması borçlu ve alacaklı arasındaki menfaat dengesinin korunduğu uygulamalardır.

Kanun koyucu 5479 Sayılı Kanun ile alacaklı kamu idarelerinin üçüncü şahıslar nezdinde bulunan mal, alacak ve hakların haczinin hızla yapılması, ekonomik ve etkin haciz işlemlerinin uygulanabilmesi, kağıt israfının önlenmesi ve personel üzerindeki iş yükünün azaltılması için bazı düzenlemeler getirmiştir. Bu kapsamda e-haciz projesi geliştirilerek banka hesaplarında bulunan paraların haczedilmesine başlanmıştır.

6183 sayılı AATUHK'nın 79. maddesi kapsamında uygulamaya aktarılan e-haciz, vergi dairelerinin düzenlediği haciz bildirilerinin Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından bu daireler adına ilgili bankalara ya da bu bankaların genel merkezlerine elektronik ortamda tebliğ edilmesi ile başlamaktadır. Bankalar, bu bildirilere elektronik ortamda hesabın durumuyla ilgili cevap verirler. Bankaların mevduat hesaplarına yapılan haciz, tebliğ tarihinde hesapta bulunan miktarın kamu alacağı tutarı kadarına yapılmaktadır. e-Haciz uygulaması sırasında borçlunun hem vadeli hem de vadesiz hesabında kamu alacağını karşılayabilecek tutar bulunması durumunda, vadeli hesabına e-haciz uygulanmamalıdır.

e-Haciz uygulamasını Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Ek Protokol 1. madde kapsamında değerlendirmek mümkündür. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi önüne gelen davalarda mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin kamu yararını sağlama amacına yönelik olup olmadığı, müdahalenin kanun ve hukukun genel ilkelerine uygun olup olmadığı ve bireyin mülkiyet hakkına müdahale ederken ölçülülük ilkesine uyulup uyulmadığı olmak üzere üç kriter gereği karar verir. e-Haciz işlemlerinin hızlı, ekonomik ve etkin bir şekilde gerçekleştirilmesi ve vergi idaresinin iş yükünü azaltması birlikte değerlendirildiği zaman e-haciz uygulamasında kamu yararı olduğu görülür. Mülkiyet hakkına etki eden kanun öngörülebilir olmalıdır. Öngörülebilirlik koşulunun gerçekleşmesi için vergi idaresi işleyen süreç hakkında

mükelleflere bilgi vermelidir. e-haciz süreçleri hakkında mükelleflerin kısa mesaj ve elektronik posta yoluyla bilgilendirilmesi öngörülebilirlik koşulunun yerine getirilmesine yardımcı olacaktır. Ayrıca e-haciz işlemlerinin uygulanması sırasında ölçülülük ilkesine uyulmalıdır. Alacak miktarından daha fazla tutara haciz konulması ölçülülük ilkesine aykırı bir uygulamadır.

e-Haciz uygulamasında birtakım sorunlar yaşanmaktadır. Yaşanan sorunlardan ilki, vergi dairelerinin kamu alacağının miktarı ve borçlunun mal varlığı ile ilgili bir tespit yapmadan haciz bildirilerinin tebliğ etmesidir. Bu şekilde, bir araştırma yapılmaksızın uygulanan haciz hukuka aykırıdır. Haczin konusunu borçlunun haczedilebilir tüm mal ve hakları oluşturur, haczin üst sınırını ise kamu alacağı oluşturur. Borçlu hakkında gerekli araştırmalar yapılarak kamu alacağı kadar haciz uygulanmalıdır.

e-Haciz uygulamasında bankaların tutumları önem taşımaktadır. Bankalar bazı durumlarda kendi alacaklarını kamu alacaklarından üstün tutabilecek uygulamalarda bulunabilmektedirler. Bu konuda uygulamada en çok karşılaşılan sorunlardan biri, kamu alacağından yüksek tutarda hesapların tamamına bloke işleminin gerçekleştirilmesi ve borçluların mağdur edilmesidir. Bu uygulamanın sebebi ise borçlunun kredi vb. işlemler nedeniyle bankaya da borçlu olmasıdır. Bankalar haciz bildirisi nedeniyle bu kişilerin riskli bir müşteri olduğu hesabını yaparak kişinin tüm hesabına bloke koyma yolunu seçmektedirler.

Banka hesaplarına süreklilik arz edecek şekilde haciz uygulanması, bankaların haciz bildirilerine cevap vermemesi, haczin kesinleştirilmemesi, borcun bir ya da birkaç bankadan karşılanabileceği için diğer bankalardaki hacizlere gerek olmadığına karar verilmemesi gibi durumlarda hesaplar blokeli kalacağından borçlular mağdur edilmektedir. Bu durumlara dikkat edilerek borçluların mağdur edilmesinin önüne geçilmelidir.

Bazı durumlarda borçlular borçlarını ödemekte ancak haczin kaldırılması gecikmektedir. Ödemeler anlık şekilde sisteme düşse de takibi düzgün şekilde yapılmadığı için hacizler kaldırılmayarak borçlular mağdur edilmektedir. Bu sorunun

özümü için kanun ve cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde gerekli düzenlemeler yapılarak haczin kaldırılması konusunda vergi dairesi müdürleri yerine vergi dairesi müdür yardımcılara yetki verilmesi düşünülebilir.

Borçlunun mahsup talebi, KDV ve ÖTV Kanunları gereğince tecil-terkin talepli vergi borçları, ödeme emrinin dava konusu edilip yürütmenin durdurulması kararı bulunduğu durumlarda e-haciz uygulanmamalıdır. Vergi icra memuru ödeme emri düzenlerken sistemden mükellefin mahsup veya iadesi olup olmadığına dikkat etmelidir. Mükelleften fazla veya yersiz olarak tahsil edilen vergilerin zamanında iade edilmemesi durumunda mükellefe tecil faizi oranında faiz ödenmelidir.

Bankacılık sistemimizde maaş hesabı adı altında bir hesap bulunmamaktadır. Bu sebepten ötürü borçlunun banka hesabındaki paranın maaş olup olmadığı bilinemediğinden borçlunun hesaplarının tamamına e-haciz uygulanmaktadır. Kısmen haczedilebilecek gelirler AATUHK’da yer alan oranlar kadar haczedilmelidir. Emekli maaşlarının ise haczi mümkün değildir. Haciz uygulaması sırasında bu duruma dikkat edilmelidir.

Uygulamada e-haciz konusundaki sorunlardan biri, vergi dairelerinin usulüne uygun ödeme emri tebliğ etmeksizin doğrudan haciz uygulamasına geçmeleridir. Bu durum genellikle tebligatta yaşanan sorunlardan kaynaklanmaktadır. Usulüne uygun şekilde yapılmayan tebligatlar ile borçluya haciz uygulaması gerçekleştirilmektedir. Bu durumda ödeme emrinden haberdar olmayan borçlular, yapılan haciz işlemi karşısında şaşırılmaktadırlar. Bu nedenle vergi daireleri tarafından haciz prosedürünün kanunlara uygun şekilde yapılması gerekmektedir. Mükelleflere tebliğ edilen ödeme emirlerinde borç ödenmediği takdirde, varlıkların e-haciz yoluyla haczedileceğinin bildirilmesi hukuki güvenlik ilkesi bakımından önem taşımaktadır. Ödeme emirlerinin tebliğ edilememesi sorununa e-tebligat sistemi ile etkin bir çözüm önerisi getirilmiştir. e-Tebliğat uygulamasının getirdiği yenilikler; tebligat sürecini kısaltması, bilgilendirme maliyetlerini azaltması, çevre kirliliğine karşı olumlu katkı sağlaması, adres tespitinde yaşanan sorunların önüne geçilmesi ve vergi kayıplarının azaltılmasıdır.

Hatalı uygulamalardan temelde zarar gören taraf borçlulardır. Borçluların bu zarardan kaçınmak için araçları kendi üzerlerine almaktan kaçınmaları ya da bankada mevduat hesabı bulundurmamaları gibi uygulamalara geçmemeleri için uygulamadaki sorunların çözülmesi önem taşır. Bu kapsamda e-haciz uygulaması sırasında yukarıda değinilen hususlara dikkat edilmelidir. Aksi takdirde borçlular kayıt dışı işlemlere ve usulsüzlüklere yöneleceklerinden kamu alacaklarının tahsili tehlikeye düşebilir.

KAYNAKÇA

- Acar, Hüseyin: **Türk Ceza Hukukunda Müsadere Kurumu**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2019.
- Acar, Mustafa Gürhan Yiğit, Hasan: Vergi Borcunun Tahsiline Yönelik Amme İdaresince Yapılan Banka Hacizleri, **Vergi Dünyası Dergisi**, Sayı: 320, 2008, ss. 74-76.
- Acar, Mustafa Gürhan Yedigâr Demircan: Mevduat Hacizlerine Bankaların Rehin/ Hapis/ Takas/ Mahsup Hakkından Bahsederek Yaptıkları İtirazlar Ve Kamu Alacağıının Önceliği, **Vergi Dünyası Dergisi**, Sayı: 341, 2010, ss. 45-47.
- Mustafa Ak: Haciz Bildirisinin Tebliği Suretiyle Haciz Uygulaması ve Özellik Arz Eden Hususlar, **Vergi Sorunları Dergisi**, Sayı: 227, 2007, ss. 112-113.
- Akdeniz, Umut: İhtiyati Haciz Müessesesi, **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Sayı:12, 2006, ss. 197-226.
- Akil, Cenk: Yargıtay Kararları Işığında Haline Münasip Evin Haczedilmezliği (Meskeniyet) İddiası (İİK m.82/12), **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt 60, Sayı 4., 2011, ss. 775 - 808.
- Aksoy, Mehmet: 6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun Hükümlerine Göre Teferriğ, Sayı: 168, s.231-234. **Yaklaşım Dergisi**, 2006, ss. 231-234.
- Aksüt, Burcu Demirbaş: Kamu İcra Hukuku'nda Menfaat Dengesi, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Özel Sayı 2014, Prof. Dr. Hakan Pekcanitez'e Armağan, 2013, ss. 4671-4735.
- Aktaş, Deniz: Bilişim Alanındaki Gelişmeler Karşısında

- Vergi Mahremiyeti, **Yüksek Lisans Tezi**, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı. Eskişehir, 2015.
- Akyılmaz, Bahtiyar Sezginer, Murat Kaya, Cemil: **Türk İdare Hukuku**, 11 bs., Ankara, Savaş Kitabevi, 2019.
- Alpaslan, Mustafa Ay, Hakan : Hakan Ay ve Mustafa Alpaslan, Kamu Alacaklarının Takibinde Rüçhan Hakkı Uygulaması, Sayı: 84, **Legal Mali Hukuk Dergisi**, 2011, ss. 2921-2929.
- Alpaslan, Mustafa: 6183 Sayılı AATUHK'nın 79. Maddesi Gereği Konulan Hak Hacizleri Borçlu Olmayan Alakasız Mükelleflerin Mülkiyet Haklarını İhlal Edici Etkiler Yaratmaktadır, **Yaklaşım Dergisi**, Sayı: 334, 2020, ss. 105-108.
- Ercan, Alptürk: Elektronik Vergi Sistemi ve E-Dönüşüm Türkiye Projesi, **Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi**, Sayı: 15, 2005, ss. 79-82.
- Altun, Baki : Vergi Mevzuatında Menkul Malların Haciz Ve Satışı, **Mali Çözüm Dergisi**, Sayı: 104, 2011, ss. 225-233.
- Anayasa Kararları Bilgi Bankası. <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/>.
- Antalya, Osman Gökhan **Elektronik Tapu Sicili**, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019.
- Arslan, Zühtü: Bireysel Başvurunun 8. Yılı Sempozyumu Açılış Konuşması, 24.09.2020, (Çevrimiçi) <https://www.anayasa.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 23.04.2021)
- Arslaner, Murat: Kamu Alacaklarının Haciz Yolu ile Takibi, **Doktora Tezi**, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı. İstanbul, 2010.

- Ay, Hakan Alpaslan, Mustafa Kaya, Eda: **Vergi Uygulamalarında e-Tebliğat ve e-haciz Kavram-Uygulama-Örnekler**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2017.
- Aygün, Fethi: İhtiyati Haczin Kamu Alacağıının Tahsili Açısından Değerlendirilmesi, **Maliye Postası Dergisi**, Sayı: 737, 2011, ss. 67.
- Bağ, Bahadır: Elektronik Haciz, **Maliye ve Sigorta Yorumları Dergisi**, Sayı: 602, 2015, ss. 97-99.
- Balcı, Tamer: 6183 Sayılı AATUHK Uygulamasında Mal Bildiriminde Bulunmama Fiili ve Hapsen Tazyik Uygulaması, Sayı: 251, **Vergi Sorunları Dergisi**, Ağustos 2009: ss. 141-144.
- Barlass, İrfan: **Kamu Alacaklarının Haciz Yoluyla Takibi**, İstanbul, On İki Levha Yayınları, 2017.
- Baş, Hakan. Haciz Talebi, Haczin Yapılışı, Haczi Caiz Olmayan Mallar ve Haklar, **Maliye ve Sigorta Yorumları Dergisi**, Sayı: 314, 2000: ss. 54-56.
- Baycan, Baran Umut: e-Haciz, ekonomiye katkı mı? Zarar mı?, <http://muhasbevergi.com>, (Erişim Tarihi: 12.15.2020).
- Bayraklı, Hasan Hüseyin: **Vergi İcra Hukuku**, 2017, Celepler, Afyonkarahisar.
- Beyazkılıç, Recep; Kaplan, Mesut: Hacizli Gayrimenkul Satış İşlemlerinde Bilirkişi, **Vergi Sorunları Dergisi**, Sayı:229, 2007, ss. 186-195.
- Bilici, Nurettin: **Vergi Hukuku**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2013.
- Birleştirilmiş Tamim: **6183 Sayılı Kanun ile İlgili Olarak Uygulama Birliği'nin Sağlanması Amacıyla Daha Önce Yapılan Tamimlerin**

- Güncellenmesi ve Birleştirilmesi**, İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı Mükellef Hizmetleri Tahsilat Grup Müdürlüğü.
- Boy, Kadir: **100 Soruda Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Kanun**. İstanbul, İstanbul Maliye Vakfı Yayınları, 1997.
- Bozdoğan, Mine Nur (a): Kamu Alacaklarının Korunmasında İptal Davası, **Legal Mali Hukuk Dergisi**, Sayı: 25, 2007, ss. 98-107.
- Bozdoğan, Mine Nur (b) : Kamu Borçlusunun İflasının İstenmesi, **Legal Mali Hukuk Dergisi**, Sayı: 61, 2010, s. 141-150.
- Bozdoğan, Mine Nur (c): 6183 Sayılı Kanun Açısından Haciz Uygulamasında İstihkak İddiasının İncelenmesi ve Değerlendirilmesi, **Vergi Sorunları Dergisi**, Sayı: 168, 2002, ss. 104-122.
- Canal, Cenk: Emekli Maaşlarının Vergi Borçları İçin Haciz İşlemi Karşısındaki Durumu, **Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi**, Sayı: 170, 2018,ss. 203-207.
- Candan, Turgut: **Açıklamalı Amme Alacakların Tahsili Usulü Hakkında Kanun**, 2. bs. Maliye ve Hukuk Yayınları: Ankara, 2011.
- Carss-Frisk, Monica: **Mülkiyet Hakkı-Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 1 No.lu Protokolünün 1. Maddesinin Uygulanmasına İlişkin Klavuz**, İnsan Hakları El Kitapları No: 4, Türkiye Barolar Birliği Yayınları: 90,(Çevrimiçi), <http://tbbyayinlari.barobirlik.org.tr/TBBBlooks/mh-aihs.pdf>, (Erişim Tarihi: 04.05.2021)
- Coşkun, Mahmut: **Açıklamalı - İctihatlı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun**, 4. bs., Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021.

- Çağlayan, Ramazan: **İdare Hukuku Dersleri**, 6. bs., Ankara,: Adalet Yayınevi, 2018.
- Çelik, Binnur: **Kamu Alacaklarının Takip ve Tahsil Hukuku**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2018.
- Güneş Çetin, Bilişim Teknolojilerindeki Gelişmelerin Vergilemede Kayıt Düzeni ve Denetim Uygulamalarına Etkisi, **Ekonomi Bilimleri Dergisi**, Cilt 2, Sayı 1, 2010, ss. 79-86.
- Çitil, Bünyamin: Amme Borçlusunun Üçüncü Kişilerdeki Mal ve Alacakları Üzerindeki Haciz ve Sonrası İşlemlerin Hukuki Çerçevesi, **Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi**, Sayı:108, 2012, ss. 16-24.
- Dalkılıç, Aysun: Türk Ceza Hukukunda Müsadere,. Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2013.
- Değirmenci, İbrahim: Kamuya Borçlarda Alacak Haczi Uygulaması, **Yaklaşım Dergisi**, Sayı 157, 2006, ss. 138-141.
- Doğan, Erkan: Banka Hesaplarına Elektronik Haciz, **Maliye ve Sigorta Yorumları Dergisi**, Sayı: 605, 2015, ss. 76-79.
- Doğan, Uğur: Vergi Teknolojileri, **Vergi Sorunları Dergisi**, Sayı: 322, 2015, ss. 9-40.
- Doruk, Ufuk: Sosyal Güvenlik Kurumu Borçlarından Dolayı e-Haciz Uygulaması, **Yaklaşım Dergisi**, Sayı 241, 2013, ss. 221-225.
- Dönmez, Murat: Marka Haczi ve Paraya Çevrilmesi, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Sayı:84, 2009, ss. 375-385.
- Dönmez, Mustafa; **6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Kanun**, Ankara, Kamusal Hukuk Yayıncılık, 2020.
- Özyardımcı, M. Cemal:

Dönmez, Recai:

Vergi İcra Hukukunda Haciz Yolu İle Takip, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2005.

Emir, Zekeriya:

Amme Alacaklarının Tahsilinde Karşılaşılan Güçlükler İle Erken Ödeme İndirimi, **Vergi Raporu Dergisi**, 1997, ss. 46-56.

Erdem, Tahir:

Beyannamelerin Elektronik Ortamda Gönderilmesi Uygulamasında Son Durum, **Vergi Sorunları Dergisi**, Sayı: 222, 2007, ss. 79-89.

Erol, Ahmet:

6183 Sayılı AATUHK Özellik Arz Eden Durumlar, **Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi**, 2011, ss. 19-23.

Gedik, Doğan:

Müsadere, Ankara, Adalet Yayınları, 2007.

Gelir İdaresi Başkanlığı:

(Çevrimiçi) www.gib.gov.tr, (Erişim Tarihi:03.10.2020).

Gelir İdaresi Başkanlığı, Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı,

2012 Faaliyet Raporu, Yayın No: 167, Nisan, 2013, <http://www.gib.gov.tr> , (Erişim Tarihi: 03.05.2021).

Gelir İdaresi Başkanlığı, Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı,

2013 Faaliyet Raporu, Yayın No:187, Nisan 2014, (Çevrimiçi) <http://www.gib.gov.tr> , (Erişim Tarihi: 03.05.2021).

Gelir İdaresi Başkanlığı, Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı,

2014 Faaliyet Raporu, Yayın No:199, Şubat 2015, (Çevrimiçi), <http://www.gib.gov.tr> , (Erişim Tarihi: 03.05.2021).

Gerçek, Adnan (a):

Türk Vergi Hukukunda Tahsilât İşlemi ve Etkinliği, Bursa: Ekin, 2003.

Gerçek, Adnan (b):

Kamu Alacaklarının Takip ve Tahsil Hukuku, Bursa, Ekin, 2020,

Gerçek, Adnan (c):

Türk Vergi Hukukunda İdarenin Takdir Yetkisi, Ankara, Yaklaşım Yayıncılık, 2006, s. 162.

Gerger, Güneş Çetin:

Mükellef Hakları ve Vergiye Gönüllü Uyum, İstanbul, Legal Yayınevi, 2011.

Grgić, Aida; Zvonimir Mataga;
Matija Longar Ana Vilfan Vilfan;

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Kapsamında Mülkiyet Hakkı, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Ek Protokollerinin Uygulanmasına İlişkin Kılavuz Kitap, Avrupa Konseyi İnsan Hakları El Kitapları Numara 10, (Çevrimiçi), http://www.ihop.org.tr/wp-content/uploads/2007/03/CoE10-AIHS_MulkiyetHakki.pdf, (Erişim Tarihi: 04.05.2021)

Gülseven, Mustafa:

Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunu, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 1999.

Gündüz, Ahmet:

Kamu Alacaklarının Tahsilinde E- Haciz (Elektronik Haciz) Uygulaması, Mali Çözüm Dergisi, Sayı:138, Kasım Aralık 2016, ss. 199-208

Güncel Türkçe Sözlük:

(Çevrimiçi), <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 03.07.2021).

Gürlek, Pelin.

e-Haciz Uygulaması,(Çevrimiçi) <http://www.pelingurlek.com/e-haciz-uygulamasi/>, (Erişim Tarihi: 03.10.2020).

Güzel , Ahmet;
Muharrem Özdemir:

Amme Alacakları Tahsil Usul ve Esasları, Adana: Nobel Kitabevi, 2007.

Hamdemir, Berkan:

Anayasa Mahkemesi'ne Bireysel Başvuru, 2. bs. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2018.

Hayrullahoğlu, Betül:

Türkiye’de Vergi İdaresinin Tahsil Yetkisi ve Sınırları, **Doktora Tezi**, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maliye Anabilim Dalı. 2018

İlgar, Zikri:

6183 Sayılı Kanunun Uygulanmasında

- Karşılaşılan Güçlükler İle Bunların Giderilmesine İlişkin Görüş ve Öneriler, **Vergi Raporu Dergisi**, Sayı: 31, 1997, ss. 51-56.
- İnan, Atilla: Tamamı Hacedilemeyen Mallar, **Maliye ve Sigorta Yorumları Dergisi**, Sayı 346, 2001, ss. 48-50.
- Kaçak, Nazif: **Açıklama ve İçtihatlarla Hacedilemezlik**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2006.
- Kalabalık, Halil: **İdare Hukuku Dersleri**, 4. bs., Cilt 2, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2019 .
- Karadağ, Neslihan Coşkun: Vergi Alacağının Güvence Altına Alınmasında Teminat, İhtiyati Haciz ve İhtiyati Tahakkuka İlişkin Özellikli Durumlar, **Maliye Dergisi**, Sayı 162, 2012, ss. 238-255.
- Karakoç, Yusuf (a) **Genel Vergi Hukuku**, 4. bs., Yetkin Yayınları, Ankara, 2007, s. 557.
- Karakoç, Yusuf (b): Kamu Alacaklarının Tahsil İşlemlerinin Hukuki Niteliği, **Vergi Dünyası Dergisi**, Sayı 246, 2002, ss. 138-150.
- Karakoç, Yusuf (c): Kamu İcra Hukukunda İstihkak Davası, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 11, 2010, s. 1632.
- Kaşıkcı, Mahmut: Üçüncü Şahıslar Nezdinde Kamusal Haciz ve Özellikle Yapma Borcunun 6183 Sayılı Yasa Uyarınca Haczinin Mümkün Olup Olmadığı Sorunsalı Üzerine Bir İnceleme, **Vergi Sorunları Dergisi**, Sayı: 349, 2017, ss. 18-28.
- Kaya, Seyithan: **2017 Anayasa Değişiklikleri Çerçevesinde Anayasa Yargısı ve Bireysel Başvuru**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2018.
- Kaynak, Harun. Müşterileri Hesaplarına Uygulanan Hacizlerde Bankaların Sorumlulukları, **Vergi**

- Dünyası Dergisi**, Sayı: 319,, 2008,: ss. 34-36.
- Kırbaş, Sadık:
- Vergi Hukuku**, Siyasal Kitabevi, 2015.
- Kızılot, Şükrü Şenyüz, Doğan Taş,
Metin Dönmez, Recai:
- Vergi Hukuku**, Ankara, Yaklaşım
Yayıncılık, 2008.
- Kızılot, Şükrü:
- Vergi İncelemesi Bittikten Sonra Teminat ve
Haciz Uygulanamayacağı, **Yaklaşım Dergisi**,
Sayı: 207, 2010: s. 14-16.
- Köroğlu, Ömer Alper:
- Anonim ve Limited Şirketlerde Kanuni
Temsilci'nin Vergisel Sorumluluğu**,
Ankara, Adalet Yayınevi, 2020.
- Kumkale, Rüknettin:
- Vergi Sözlüğü**, İstanbul, As Yayıncılık, 2001.
- N. Hüseyin, Kuran:
- Türkiye için e-Devlet Modeli**, İstanbul Bilgi
Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2005.
- Lexpera Bilgi Sistemi:
- <https://www.lexpera.com.tr/>.
- Mez, İlke:
- Kamu Alacaklarının Tahsilinde Haciz Ve
Haczin Paraya Çevrilmesi, **Yüksek Lisans
Tezi**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler
Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı. İstanbul,
2020.
- Mutluer, Kamil; Heper Fethi
Dönmez Recai; Erkan Üyümez:
- Vergi Hukuku**, Eskişehir, Anadolu
Üniversitesi Yayını No:1536, 2006.
- Muşul, Timuçin:
- Amme Alacaklarının Tahsili Usulü
Hakkında Kanun**, İstanbul, Legal Yayınevi,
2004.
- Mutluer, Kamil:
- Vergi Genel Hukuku**, No:121,. İstanbul:
Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2006.
- Namlı, Mert:
- İcra Hukukunda Taşınmaz Malların Haczi
ve Paraya Çevrilmesi**, İstanbul: On İki
Levha Yayıncılık, 2019.
- Oktar, Salim Ateş:
- Vergi Hukuku**, İstanbul: Türkmen Kitabevi,
2017.

- Onar, Sıddık Sami: **İdare Hukukunun umumi Esasları**, Cilt: 3. İstanbul, İsmail Akgün Matbaası, 1960.
- Ortaç, Fevzi Rifat; Ünsal, Hilmi: **Genel Vergi Hukuku**, Ankara, Gazi Kitabevi, Yayın No:225, 2019.
- Oy, Osman: **Konkordato**, İstanbul, Beta Yayıncılık, 2009.
- Öncel, Mualla Cenker Göker; Çağan Nami; Kumrulu Ahmet: **Vergi Hukuku**, Ankara, Turhan Kitabevi, 2019.
- Özbalcı, Yılmaz: **Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun**, Ankara: Oluş Yayıncılık, 2012.
- Özbek, Harun Naci: Kamu Alacağı Kavramı ve Kamu Alacağının Korunma Yöntemleri, **Maliye ve Sigorta Yorumları Dergisi**, Sayı 397, 2003, ss. 76-79.
- Özdemir, Muharrem (a) : **Vergi İcra**, İstanbul, Yıltem, 2019.
- Özdemir, Muharrem (b): Haciz ve İstihkak İddiası, **Maliye ve Sigorta Yorumları Dergisi**, Sayı: 460, 2006, ss. 68-71.
- Özdemir, Muharrem (c): Aciz Hali, **Maliye ve Sigorta Yorumları Dergisi**, Sayı: 431-432, 2005, ss. 88-90.
- Özsoy, Şaban: Amme Alacaklarında Rüçhan Hakkı, **Maliye ve Sigorta Yorumları Dergisi**, Sayı: 600, 2015, ss. 90-95.
- Öztürk, Nadir: Alacak Miktarının Üzerindeki Hacizler: Çifte/Çoklu Haciz Uygulamaları, **Yaklaşım Dergisi**, Sayı: 222, 2011, ss. 41-45.
- Pekcanitez, Hakan; Atalay, Oğuz Sungurtekin Özkan, Meral Özekes, Muhammet: **İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2018.
- Polat, Mahmut: Anonim ve Limited Şirketlerin Şirket Mal Varlığından Tahsil Edilemeyen Amme

- Alacaklarına Karşı Ortakların ve Kanuni Temsilcilerin Sorumlulukları, **Maliye ve Sigorta Yorumları Dergisi**, Sayı:479- 480, 2007, ss. 173-179.
- Çağlayan, Ramazan: **İdare Hukuku Dersleri**, 6. bs., Ankara, Adalet Yayınevi, 2018.
- Rençber, Altan: **Vergi İcra Hukukunda Ödeme Emri**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2012.
- Sakal, Mustafa;
Alpaslan Mustafa: Ödeme Emri Düzenlenmeden, Pay Devri Yapararak Şirketten Ayrılan Ortak Hakkında Şahsi Mal Varlığına Haciz Uygulanamaz, **Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi**, Sayı: 36, 2006, ss. 154-158.
- Sancakdar, Oğuz: AİHM'in Gayrimenkul Mülkiyeti ve İmar Hukuku Uyuşmazlıklarına Yaklaşımından Kesitler ve Karar Örnekleri, **İzmir Barosu Dergisi**, 2019, ss. 512-558.
- Serim, Nilgün: **6183 Sayılı Kanunda Amme Alacaklarının Korunması**, İstanbul, Türkmen Kitabevi, 2007.
- Seviğ, Veysi (a): İhtiyati Haciz ve Başvuru Yolları, **Yaklaşım Dergisi**, Sayı: 204, 2009, s. 21.
- Seviğ, Veysi (b): Vergi Hukukunda Aciz Hali, **Yaklaşım Dergisi**, Sayı: 179, 2007, ss. 13-14.
- Şakar, Ayşe Yiğit: Türkiye'de E-Devlet Uygulamalarının Vergi Hukuku Alanında Yansımaları E- Haciz Uygulaması ve Karşılaşılan Sorunlar, **Mali Çözüm Dergisi**, Sayı 106, 2011, ss. 69-87.
- Şimşek, Edip: **Amme Alacakları Tahsil Usulü Kanun Şerhi Uygulama ve İctihatlar**, Ankara: Eka Yayınları, 1990.
- Tahsilat Genel Tebliği: Seri: A Sıra No:1, 30.06.2007 tarih ve 26568 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

- Tan, Turgut: **İdare Hukuku**, 6. bs., Ankara, Turhan Kitabevi, 2017.
- Taşdelen, Aziz (a): Vergisel Açıdan Nakit Tahsilat Ve Ödemenin Belgelendirilmesi Ödevi, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt 53, Sayı: 2, 2004, 0-0.
- Taşdelen, Aziz (b): Genel İcra Hukuku İle Karşılaştırmalı Kamu İcra Hukukunda Hacizde İstihkak İddiaları ve Davaları, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Sayı: 2, 2004, ss. 121-140.
- Taşkın, Yasemin: Vergi Aflarının Etkinliği, **Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı. İstanbul, 2006.
- Taylar, Yıldırım: **Mükellef Haklarının Korunması Bakımından Hukuki Güvenlik İlkesi**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2020.
- Toktaş, Mine: **Kamu Alacağının Korunmasında Tasarrufun İptali Davaları: Peçeleme ve Muvazaalı İşlemler**. Ankara: Seçkin Yayınları, 2009.
- Tombaloğlu, Mustafa Lütfi: **Amme Alacaklarının Takip ve Tahsil Usulü**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2011.
- Tosuner, Mehmet; Arıkan, Zeynep: **Vergi Usul Hukuku**, İzmir, Kanyılmaz, 2011.
- Tuğrul, Saim. **Kamu Hukuku Açısından Mülkiyet Hakkı ve Sınırlandırılması**, İstanbul, 2004, Kazancı Hukuk Yayınları.
- Tuncer, Selahattin. **Vergi Hukuku ve Uygulaması**, Ankara, Yaklaşım Yayıncılık, 2003.
- Ufuk, Mehmet Tahir **Amme Alacaklarında Rüçhan Hakkı, Yaklaşım Dergisi**, Sayı 210, 2010, ss. 69-75.

- Ulukapı, Ömer: **İcra ve İflas Hukuku**, Konya, Mimoza Yayıncılık, 2015.
- Uyar, Talih. **İcra Hukukunda Haciz**, 3. bs., Ankara, Bilge Yayınevi, 2017.
- Ünlü, M. Cengiz: **Açıklamalı, İçtihatlı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun**, Ankara:: Seçkin Yayıncılık, 1995.
- Üstün, Ümit Süleyman: Elektronik Haciz Uygulamasının Değerlendirilmesi, **Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Sayı:2, 2010, ss. 9-37.
- Yağcı, Pınar. Mülkiyet Hakkı Kapsamında Kamu Mallarının Haczedilmezliği Üzerine Bir Değerlendirme, **İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 11, Sayı: 2, 2020, ss. 600-616.
- Yaltı, Billur . İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi Yargıçları – Türk Vergi Yargıçları: Mülkiyet Hakkı İhlali Okumalarından Bir Örnek Vergi İadelerinde Zaman Değer Kayıpları, **Vergi Dünyası Dergisi**, Sayı: 310,2007, ss. 21-40.
- Yaltı, Billur: **Vergi Yükümlüsünün Hakları**, İstanbul, Beta Yayıncılık, 2006.
- Yardımcı, Taner Emre: Müsadere Kararı Bakımından Cebri İşlemleri, **Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 9, Sayı: 2, 2019, ss. 364-411.
- Yegen, Baki: Vergi Hukukunda Gecikme Faizi ve Zammı Uygulamasının Karşılaştırılması: Hukuki Nitelikleri, Oran Farklılıkları Açısından Bir Bakış, **Gaziantep University Journal of Social Sciences**, Cilt: 18, Sayı: 4, s. 1474.
- Yerlikaya, Gökhan Kürşat: **6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun Şerhi**, İstanbul, On

- İki Levha Yayıncılık, 2012.
- Yıldırım, Zübeyr: İdari Yargıda Reform Paneli, Yusuf Karakoç'un görüşleri, **Antalya Bilim Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 1, Sayı: 2, 2013, ss. 179-192.
- Yıldız, Yalçın: 6183 Sayılı Amme Alacakları Tahsil Usulü Hakkında Kanunun 9. Maddesi Uyarınca Teminat İsteme, **Maliye ve Sigorta Yorumları Dergisi**, Sayı 582, 2013, ss. 101-105.
- Yiğit Yıldız, Kişisel Verilerin Korunmasının Vergi Mahremiyeti ile Etkileşimi, **Kişisel Verileri Koruma Dergisi**, Cilt: 1, Sayı: 2, 2019, ss. 1-16.
- Yılmaz, Binhan Elif: **Maliye**, İstanbul, Der Yayınları, 2016.
- Yılmaz, Kazım: **Kamu (Amme) Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Yasa**, Ankara, Ceka Yayınları, 2006.
- Yılmaz, Recep: Üçüncü Kişi Olarak Hacze Muhatap Olmak, **Mali Çözüm Dergisi**, Sayı: 86, 2008, ss. 175-182.
- Yılmaz, Serdar: Kamu Alacaklarının Tahsili Hukukunda İhtiyati Haciz Müessesesi ve İhtiyati Hacze Karşı Açılan Davalarda İdari Yargı Yerlerince Verilen Kararların Uygulanması, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt 61, Sayı: 4, 2012, ss. 1301-1308.
- Yüce, Mehmet: Mükellefin Vergi Borcundan Dolayı Eşinin Mal Varlığına Haciz Gelebilir mi? , **Vergi Dünyası Dergisi**, 2010, ss. 149- 158.